

HATZEGWORLD - CĂLĂTORII LITERARE

Revistă literară, prietenie și peisaje lirice

Nr. 2/2012

Apare anual, sau când se poate.

Format exclusiv electronic...

Revistă de scriitor...

Istorie literară, pasiunea care ne apropie de operele fundamentale

ÎNGERUL PE UMĂRUL CELUI CARE SCRIE...

Maria-Daniela Pănăzan ne oferă o carte interesantă și profundă: *PAGINI DE ISTORIE LITERARĂ CONTEMPORANĂ*¹.

Autoarea rămâne modestă, dar pasionată, este conștientă că sunt doar câteva pagini, probabil, în viziunea ei de iubitoare a literaturii, istoria înseamnă mult mai mult, dar se oprește cu dragoste și bucurie asupra unor opere sau scriitori pentru a pune în lumină aventura spirituală a românilor în peisajul acestor vremuri. Maria-Daniela Pănăzan este scriitor, dar și istoric, sau eseist, ori cronicar al vremurilor. Din această postură „vede” dincolo de mode, de interese, de succesele de moment, ignoră „băieții deștepți” din literatură, nu ține cont de politica de marketing a editurilor, privește spre inima scriitorilor, spre operele care aduc lumină sufletului românesc răcit în **megatendințele** europene... O vom numi în această scurtă notă literară, *istoric*, deși este mult mai mult decât ceea ce exprimă tehnic această vocație, necesară în cetate, este modelatoare de viziuni literare. Maria-Daniela privește spre literatură având ca reper valorile creștine, își asumă cumva o poziție inconfortabilă în lumea literară care aleargă după noutățile europene, după studii prolixе, după concepții avangardiste... Ea rămâne în poziția istoricului solid, bazându-se pe valorile eterne ale lui Dumnezeu, optând pentru muncă, lecturi intense, meditații, căutarea adevărului într-o lume care și-a pierdut uneori reperatele...

Amuzată de poziția proprie, își alcătuieste cartea pe două paliere: *Eu...despre și Despre...Eu*. Analizează operele scriitorilor români și își rezervă pagini despre scrierile proprii.

Pune în balanța lumii două direcții, o direcție care vine spre istoric, o alta care pleacă de la scriitor spre lume, cu energie și curăție de inimă.

Istoricul se bazează pe câțiva stâlpi de rezistență: locul unde suntem așezați de Dumnezeu, un loc sfânt, dragostea ca valoare necesară și liberatorie, credința ca unitate de măsură în univers, salvarea sau mântuirea, ca posibilitate de evadare din arealul strâmt al istoriei contemporane, familia, generozitate...

Când scrie **EU**, autoarea este autoironică, în literatură contemporană, poate ca niciodată, egoismul și delirul gloriei nu s-a declanșat într-o manieră incontrollabilă ca acum, dar autoironia îi permite să depășească hotarul nevăzut care desparte scriitorul de lume și, mai ales, de Dumnezeu.

Scrierile anterioare ale istoricului au vizat în esență poezia românească religioasă și, credem, abordarea operelor în cartea de față este una curajoasă și care lasă deja urme în istoria literară.

Cei care au scris despre cărțile publicate de Maria-Daniela Pănăzan² au reținut aspecte care trebuie remarcate: dorul de acasă, cartea închinată Creatorului, întâlnirea cu sacralul, mântuirea prin iubire, speranța, *psalmul poeziei*, lumina...

În *Paginile* scrise de autoare putem reține câteva teme fundamentale pentru istoria literară: iubirea de patrie, jurnalul de idei, problema existenței și variantele de sens la această problemă, interferențele culturale, privirea ce răzbate, istoria literaturii în interviuri, solitudinea prin înțelepciune, epopeea scriitorului tragic, neliniștile creatoare, poezia ca număr, cartea - o prezență în lumea contemporană, sărbătorile creștine în operele literare, întâlniri de taină, umorul ca detentă, eroi și eroine care dau lumină umbrei, iubiri enarmonice, cuvântul care zidește, îngerul de pe umărul celui care scrie...

¹ Maria-Daniela Pănăzan, *Pagini de istorie literară contemporană*, Editura „Astra”- Blaj, 2011.

² Au scris despre Maria-Daniela Pănăzan: Silvia Pop, Cornel Tatai-Baltă, Ion Buzași, Maria Borșan, Daniel Voina, Anton Rus, Dinu Virgil, Silvia Banea, Daniela Cecilia Bogdan, Liviu Stanciu, Avram Cristea, Cornelia Nicoară, Constantin Manuță, Pr. Iosif Zoica, Caludia Oancea-Raica, Cornel Nistea, Angela Groza...

Pentru istoric nimic nu se petrece la întâmplare, Dumnezeu are în control lumea, scriitorul care scrie despre lume, imnul scribului care depășește limitele contemporane ale sufletului românesc...

Maria-Daniela Pănăzan își începe paginile de istorie³ pledând nu cronologic, ci după intensitatea sentimentului eternității și după densitatea suferinței într-o lume a „vip-urilor” de tot felul care sfidează suferința... Ea zărește pânza pe care Dumnezeu pictează istoria și observă personajele principale. Istoria începe cu **Ioan Alexandru** – „poet al Logosului Vieții” pentru că acest poet a avut bucuria de a-L mărturisi pe Hristos până la ultima literă a poeziilor sale, a făcut-o cu smerenie și har. Poetul și-a iubit patria și aproapele, a fost un glas în cetate... „*Vorbește, Doamne, că robul tău ascultă...*” pare să fie mesajul principal al poeziei lui Ioan Alexandru... El, reține istoricul literar, vede Neamul său românesc, patria cerească și simte apăsarea responsabilităților față de aceste valori.

Autoarea e sensibilă la pulsul vremurilor în care trăiește și pune lumină pe literatura română așa cum apare ea în **interviu**, un demers principal asumat de **Nicolae Băciuț** în cartea sa *O istorie a literaturii române în interviuri*⁴ care surprinde stări sufletești unice, desenează modelele morale speciale pentru spațiul românesc, așa cum s-au format în mediul cultural de la Cluj. Sunt prinse în eseul istoricului orizontul de așteptare în literatură, discursul narativ, poetica poeziei, metafora ca energie a operei poetice, iubirea de patrie, imnul care duce în cuvinte iubirea. Maria-Daniela Pănăzan subliniază importanța sincerității raportat la destinul scriitorului sau faptul că talentul nu este o marfă de pus în vânzare, e un **depozit** a lui Dumnezeu... Iată, dinamica sufletului românesc așa cum se relevă în interviuri, ziceri sincere, idei în direct, cuvinte drese cu sarea vieții...

Putem sublinia curajul istoricului de a privi în inima „obsedantului deceniu”, aplecându-se asupra operei lui **Mihai Petroveanu**, renumit critic al epocii, cel care a dat tonul temelor importante pentru scriitor în acea perioadă tensionată a istoriei literare. *Paginile critice* intră sub lupa istoricului care încearcă să vadă lumea din perspectiva momentului trăit de scriitori ca Tudor Arghezi, Nicolae Labiș, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Petru Dumitriu, Rusalin Mureșanu, Mihail Sadoveanu, Miron Radu Paraschivescu, Maria Banuș...

Interesante trimiteri la opera lui Eugen Jebeleanu și sublinierile legate de *Surâsul Hiroșimei*... un poet incomod la acea vreme, doar aparent comod, care a fost profund mișcat de evenimentul istoric legat de **fenomenul Hiroșima** în istoria umanității, experiența primei bombe atomice asupra civilizației, în direct, apocalipsa epocii moderne a societății... Maria-Daniela Pănăzan lansează întrebarea direct: cum ar fi interpretat astăzi un asemenea poem? Întrebarea mai așteaptă răspuns... Mihail Petroveanu l-a dat în felul său în acea vreme, dar astăzi unele opere ar trebui reevaluate din perspectivă obiectivă, de un istoric detașat, dar sincer...

Emoționate sunt și paginile de istorie literară legate de ...o întâlnire da taină cu Vasile Voiculescu, de fapt o întâlnire cu Gabriela Defour-Voiculescu, fiica poetului. Glasul tainic al femeii, emoția sinceră, lacrimile de bucurie, zâmbetul larg, intrarea într-o altă dimensiune, poezia ca spațiu sacru așa cum l-a perceput Gabriela, iată repere pentru istoric. Imaginea de **isihast** al poetul domină întâlnirea tainică despre cel care a scris acele sonetele speciale, cu versuri care ard și acum. A fost un dialog unic, fără de timp, un dialog care a pus amprenta pe istoricul literar Maria-Daniela Pănăzan, un istoric cu inimă de poet... Probabil că această pagină definește implicit și explicit cine este Maria-Daniela Pănăzan în adevăr... O pagină de reținut în economia literaturii române care, uneori, fuge de după valorile reale, adevărate, dar nu le mai vede clar...

Importante sunt și analizele făcute poeziei religioase actuale, uneori trecută cu vederea de critica „oficială”...adică cea care s-a auto-definit astfel...

³ Maria-Daniela Pănăzan scris despre: Ioan Alexandru, Dinu Virgil, Mihaela Sârbu, Darie Duncan, Cornel Tatai-Baltă, Anton Rus, Nicolae Băciuț, Diana Câmpan, Pavel Dan, Lucian Vasile Bâgiu, George Coșbuc, Ioan Petraș, Ioan Popa, Ioan Rațiu, Iulian Isăcescu, Mihail Petroveanu, Florentina Loredana Dănilă, Ion Agârbiceanu, Nichita Stănescu, Svetlana Corobceanu, Vasile Voiculescu, Elena Macavei, Ion Mărgineanu, Grigore Vieru, Maria D`Alba, Valentin Marica și nu numai...

⁴ Nicolae Băciuț, *O istorie a literaturii române în interviuri*, Editura „Reîntregirea” – Alba-Iulia, 2005.

În paginile cărții sunt reținute operele prof. pr. **Anton Rus** dedicate legăturii dintre Iisus și Biserică în eseu **Vino din Liban, Mireasă!** Este o cronică a volumului de versuri, *Privirea ce răzbate* având un moto ales cu multă inspirație din Biblie, cartea *Faptele apostolilor* și, definiții pentru scriitorul sensibil și dedicat: „Căci în El trăim și ne mișcăm și suntem, precum au zis unii dintre poeții voștri: căci a Lui neam și suntem”...

Cartea *Pagini de istorie literară contemporană* este o carte a luminii care biruie, o carte a faptelor minunate care se petrec în geografia literaturii, uneori neobservate de criticul sau istoricul literar, dar care dau sens existenței...

De reținut și pus semn la pagina de istorie literară: *Dumnezeu și mântuirea prin iubire: scurtă privire filozofico-creștină asupra operei „Faust” a lui J.W. Goethe*, o analiză profundă, interesantă și necesară, o pagină care face legătură între Dumnezeu-om-geniu-opera geniului, deschiderea minții umane spre mintea divină...

Maria-Daniela Pănăzan reține:

„Eroul lui Goethe și al întregii literaturi germane, **Faust**, este considerat un arhetip european renescentist, o vocea arhetipală de care scriitorul se folosește pentru a critica viziunea antropologică a căderii omului în păcat/în rău, ignorându-și forța proprie de a deveni un *Homo religios*. Geneza mitului faustic se regăsește însă tocmai în viziunea nou-testamentară creștină, mai exact în *Faptele apostolilor* 8, 9-24.”

Scriind astfel, ajungem în esența literaturii, în deschiderea ei spre cer, în legătura care se poate naște între om și Dumnezeu prin opera literară, un exemplu de efort spiritual de a urca scara de cuvinte puse la îndemâna scribului atent la *Cuvântul* care generează vorbele luminoase ale oamenilor, energia necreată a *Logosului*...

Maria-Daniela Pănăzan surprinde dilatarea timpului în literatura română contemporană, scrie atent: *Nichita Stănescu sau Îngerul care-a adus „un cântec de iarnă”. 75 de ani de la naștere. 25 de ani de la moarte. (n. 31 martie 1933 - d.13 decembrie 1983)*. Iată un poet de anvergură europeană, văzut ca autorul celor mai importante opere **neomoderne** din literatura română. Istoricul remarcă faptul că poetul vede îngerul trecând pe un scaun negru, necuvintele îngerului sunt rugăciunile poetului, prinzând clipa eternă a evenimentului produs de relația dintre cei doi, înlănțuirea dintre cer și pământ...

Dar autoarea scrie și despre reviste (Discobolul), asociații culturale (Astra), personalități care dau culoare literaturii, despre alți istorici literari, despre profesori, despre ideile care au semnul divin și care mișcă lumea spre lumină... Există un fir călăuzitor în această carte, este invizibil, dar gândurile celui care a scris despre literatura țării sale, privind spre destine atinse cu degetul de Dumnezeu, ne arată valoarea corectă a operelor literare din perspectivă divină...

Ion Buzași remarcă în prefața la cartea scrisă de Maria-Daniela Pănăzan, *Poezia religioasă românească*⁵: „Autoarea a simțit o „afinitate electivă” cu poeții români în rugăciune și, meditănd asupra creației lor, ne-a dat o schiță istorică a poeziei religioase românești. Aș putea spune chiar o istorie a poeziei religioase românești, gândindu-mă la succesiunea capitolelor din zorii poeziei românești și ai creștinismului românesc până în prezent...”

Decembrie, 2011

⁵ Maria-Daniela Pănăzan, *Poezia religioasă românească. Eseu monografic*, Editura „Reîntregirea”, Alba-Iulia-2006.

Portret de scriitor: Ioan Barb, Călan, România

C.V.

IOAN BARB, născut în 5. Nov. 1960, în Călan, jud. Hunedoara.

Studii. Absolvent al Facultății de Drept, București. Licențiat în Științe Juridice.

Profesia actuală: avocat, Baroul Hunedoara.

Căsătorit cu Sofia.

Tată a cinci copii: Oana-Paula, Emanuel, Cristina-Maria, Sofia-Teodora, Ioan-Paul.

Locuiește în Călan, Streisângiorgiu, Jud. Hunedoara.

Debut editorial: volumul "**Tăcerea ca o flacără**", poeme - Ed. **Călăuza**, Deva, 1998, colecția "**Cărțile albe**".

Alte cărți:

PICĂTURA DE INFINIT, poeme, Ed. **ATU Sibiu**, 2010, colecția "**Raftul de poezie**", referințe critice, coperta IV, Silviu Guga.

SUB VIA FIINȚEI PLÂNG STRUGURII, poeme, Ed. **ATU, Sibiu**, 2010, colecția "**Raftul de poezie**", referințe critice coperta IV, Cornel Ungureanu, Ioan Radu Văcărescu.

BABILON, poeme, colecția "**Poeți români contemporani**", Ed. **Brumar**, Timișoara, 2011, prefață Cornel Ungureanu.

SABATUL INTERIOR, poeme, colecția “**Magister**”, Ed. **Limes**, Cluj-Napoca, 2011, referințe critice coperta IV, Ioan Moldovan.

Publicat de revistele: Argeș, Transilvania, Convorbiri Literare, Poezia, Feed Back, Cenaclul de la Păltiniș, Opinii culturale, Cuvântul liber, Algoritm literar, Fereastra, Literaria, Cuib, Ardealul literar și artistic, Semne, Actualitatea literară, Oglinda literară, Nova Provincia Corvina, etc.

Referințe critice: Cornel Ungureanu, Ioan Moldovan, Horia Gârbea, Ioan Radu Văcărescu, Silviu Guga, Eugen Evu, Ionel Amărieuței, Constantin Stancu, Loredana Trestariu, Liviu Ofileanu, Melania Cuc, Menuț Maximilian, George Pașa, Liviu Comșia, Daniel Lăcătuș.

Referințe critice în revistele: Luceafărul, Vatra Veche, Cuib, Opinii culturale, Agero Stuttgart, Răsunetul, Boema, România nouă, Cetatea lui Bucur, Cenaclul de la Păltiniș, Semne, Litere.

Publicat în culegeri și antologii.

Fondator al revistei de literatură și artă "ALGORITM LITERAR"
Membru stagiar al USR, filiala Sibiu.

Februarie, 2012.

SCURT DIALOG

Constantin Stancu întrebă și Ioan Barb răspunde

Întrebările:

1. C.S: De-a lungul vieții, ce ați considerat că vă lipsește cel mai mult ?

Răspuns:

I.B.: *Până la trezeci și patru de ani voința și curajul. Aș fi dorit foarte mult să schimb unele lucruri din viața mea dar, din păcate, n-am reușit. În fiecare iarnă îmi promiteam că în primăvară voi fi un alt om, îmi voi schimba comportamentul, voi fi un om nou; degeaba îmi propuneam. Făceam exact invers decât îmi doream. La sfârșitul anotimpului îmi aduceam aminte de promisiune și îmi venea întotdeauna în minte cartea „Întunecatul april”, de Emil Botta. Mi se părea că joc în, propria mea dramă. De abia după mulți ani am realizat că jucam de-adevăratelea. Și nu, nu cred că am fost un actor slab. Dar să revin la întrebare, cam pe la 20 de ani am realizat că în viață îmi lipsea cel mai mult Dumnezeu. Am suportat să trăiesc cu acest adevăr paisprezece ani. Și după aceea L-am chemat și mi-a copleșit viața. Concluzia: doar de la acea dată am început să trăiesc.*

2. C.S.: Ce ați învățat de la adversarii sau dușmanii dumneavoastră ?

Răspuns:

I.B.: *Nu știu dacă am sau am avut cu adevărat dușmani. Doar oameni care au nutrit, uneori, față de mine, anumite sentimente mai puțin ortodoxe. Și nu din dușmănie, nici măcar din răutate ci doar datorită faptului că nu au reușit să se cunoască suficient pe ei înșiși. Vine o vreme când ai curajul să te uiți în oglindă și să nu-ți placă ceea ce vezi. Dincolo de aparențe recunoști că abisul este, de fapt, în tine. De aceea este greu să pui eticheta, sau să încriminezi, ceea ce nu cunoști. După mulți ani am învățat că este mai înțelept să-mi fac din adversari sau dușmani prieteni. A fost foarte greu, deoarece a trebuit să mă smeresc și să recunosc că au fost momente când am fost rău deși știam că trebuia să*

fiu bun. Adică momente când am greșit. Și mi-am dat seama că așa cum nu este zi în care un om să nu greșească în fața lui Dumnezeu, așa nu a fost niciodată în viața mea un om apropiat în fața căruia să nu fi greșit măcar o dată. De aceea am început să-mi cer iertare și pentru greșelile pe care nu le cunosc. Apoi am încredințat cuprinsul și încheierea fiecărei povești din viața mea în mâna lui Dumnezeu. El a făcut tot ceea ce mai trebuia. Și întotdeauna a făcut-o foarte bine. Dar toate acestea le-am învățat în a doua parte a vieții mele, de la un frate mai mare, numit Iisus Hristos.

3. C.S.: O întrebare clasică: ce înseamnă dragostea pentru dumneavoastră, la modul practic, de zi cu zi ?

Răspuns:

I.B.: Nu vorbesc despre aspectul empiric al acestei chestiuni. Latura luminoasă a acestui sentiment este o aură care se așează ca un scut de protecție în jurul celor din preajma ta. Care nu te lasă să vezi în cel de lângă tine decât o ființă la fel de vulnerabilă cum știi prea bine că ești. Însă cea mai mare binecuvântare pentru un om este să fie un receptor al cuvintelor lui Hristos: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. Este cea mai mare poruncă și este cel mai greu de ținut. Ține de respectul pe care ți-l acorzi ție însuși, exact la opusul personajului dostoievskian Kirillov, din Demonii, care în idealul său de a cunoaște libertatea deplină a devenit un egoist și și-a pus capăt zilelor în numele libertății depline. A experimenta cu adevărat dragostea înseamnă a fi conștient că ești dependent sută la sută doar de Dumnezeu și că viața ta este ca un fir de păr trecut printre degetele mâinii sale. Și că oricând s-ar rupe firul nu ai de ce să te temi deoarece ai cădea în palma caldă a Lui. Dacă vrei să experimentezi dragostea nu ai decât să ieși la poarta casei și să vezi în fiecare trecător un prieten care are nevoie, ca și tine, de afecțiune. Și să crezi că fiecare trecător ar putea fi Isus Hristos.

4. C.S.: Care sunt cărțile pe care le preferați și de ce le preferați pe acestea și nu altele ?

Răspuns:

I.B.: Când eram tânăr citeam tot ce-mi cădea în mână, eram însetat de cunoaștere. Când am descoperit Biblia, am înțeles că între copertile ei se găsește Cuvântul revelat al lui Dumnezeu și mi-am dat seama că acesta conține toate profundele taine ale înțelepciunii absolute. O lungă vreme n-am mai putut citi nimic altceva. După aceea mi-am dat seama că am citit cărți pe care nu le-aș mai reciti niciodată. Dar și acum citesc cam tot ce există de ultimă oră în poezie și, în măsura în care pot, în literatură în general. Dar totuși cred ca cele mai interesante cărți sunt cele pe care nu le-am citit.

5. C.S.: Care este locul în care vă simțiți cel mai bine ?

Răspuns:

I.B.: Poate cineva s-ar aștepta la alt răspuns. Dar eu mă simt cel mai bine acasă, în familia mea dar și mai bine când rămân singur în mine însumi și la sfârșit îmi dau seama că nu sunt singur și că se mai plimbă cineva prin mine și știu că este o Altă Persoană, ca un susur blând. Atunci mă năpădește bucuria și mă dezmeticesc plângând. De câteva ori m-am trezit plângând în public, dar era ca o eliberare, un salut al sufletului acordat cu reverență Celui ce-mi umplea de viață, singurătatea.

6. C.S.: Ce înseamnă pentru dumneata gândul acesta: acum ?

Răspuns:

I.B.: Mă tem că nu există acum. Doar ai gândit și momentul a trecut în umbra trecutului. Dacă ar trebui să mă exprim plastic cred că acum reprezintă frântura de timp desprinsă din viitor pentru a se depune pe trecut. Singurul acum se găsește doar în interiorul prezentului continuu în care se manifestă Dumnezeu, care își Este suficient Sieși și este din eternitate în eternitate. De aceea El lasă o poruncă, de fapt o invitație la Mântuire și, deci, la eliberare de sub robia păcatului adamic. El face această frumoasă invitație: „acum, dacă auzi glasul, nu-ți împietri inima”, adică spune-i da

Mântuitorului Isus Hristos în viața ta. Iar despre zile El mai spune că ziua de mâine nu este a ta, deci posibilitatea salvării este chiar astăzi, chiar acum. După acum, orice timp poate fi prea târziu.

GÂNDUL SCRITORULUI, GÂNDUL CITITORULUI....

ÎN AȘTEPTAREA MARILOR PREMII: SCRITORUL ȘI CITITORUL, SIMPLE ZICERI

Trecut, prezent, viitor, oglinda cuvintelor, magia versului, tăria frazei, schimbarea planurilor spirituale, a geografiei literare, opere, capodopere, cărți, plachete, antologii, arhivele necesare, premii, Premiul Nobel și diploma făcătorului de minuni...

Intelectuali pe baricade, de dreapta, de stânga, furioși, sau dând din capete, pletoși sau academici, o lume a cărților, a gesturilor, spectacolul necesar, la televizor, în sălile de teatru, pe arena de fotbal, chiar...

În așteptarea Premiului Nobel ne gândim la Arghezi, poate la Blaga, ori Nichita Stănescu, chiar Herta Muller. Editurile ies pe tarabă cu noi cărți, sunt pe hârtie, sunt în format electronic, sunt acolo, în piața centrală...

Există scriitori care se concentrează asupra trecutului, îi fascinează istoria proprie, sau istoria altora, sunt afectați de căderea și mărirea trecută, de gloria personală, trecătoare. Ei cad în capcana proprie, sunt prinși acolo, nu se mai pot elibera și asta va genera un blocaj creativ: nu va fi posibilă schimbarea, pentru că nimeni nu poate să schimbe trecutul, trecutul nici nu mai există, e doar un ecou al unui sunet din tinerețe.

Nu trecutul cititorului trebuie schimbat, ci scriitorul trebuie să se schimbe, pentru ca opera pe care o poartă în sine să iasă la lumină, să răzbească. Scriitorul are o menire specială, trebuie să-l ajute pe cititor să-și întoarcă atenția de la trecut spre efectele lui asupra prezentului care îi marchează viața, individul este în fața istoriei mereu la timpul prezent, mereu în netimpul prezent, mereu în eternitatea unei clipe. Deja trecutul este prezent în tiparele de trăire ale cititorului ca și în mintea scriitorului, e acolo, o prezență implicită, care acționează automat, nu trebuie făcut explicit.

Tot așa nu se schimbă individul care se concentrează cu frică asupra viitorului, viitorul încă nu a încălecat pe calul destinului, viitorul nu există, iar acela care își focalizează energiile și teama asupra trecutului, care nu există, s-a topit în memoria celulei, află cu durere că nu este capabil să facă adaptările necesare raportat la necesitățile actuale.

De trecut ne putem ocupa în prezent numai prin iertare, prin reparare, prin reconciliere, prin înțelegere și dragoste, dar astăzi, nu ieri, nu mâine. Uneori justiția e o experiență depășită, magistratul stă în colivia canarului...

Scriitorul nu trebuie să se lase prins în capcană: e acolo frământarea, sentimentele de vinovăție, autocompătimirea, descurajarea, regretul, el e prins, nu se poate elibera, urlă și nu vede lumina, nu pipăie cuvintele cu degetele minții. Sunt energii negative care îl ating, îi absorb valul creator. El nu-l mai poate ajuta pe cititor să se elibereze, îi induce frica de viață, de moarte, de relații, de prezent.

Scriitorul poate provoca ochiul minții să se deschidă, este o chemare la schimbare - o schimbare a minții care declanșează schimbarea vieții, ieșirea la loc larg.

Conștiința luminată diferă de părerea de rău pentru trecut, e altceva. Sunt oameni care le-a părut rău pentru consecințele finale ale erorilor, dar ei nu s-au trezit, sunt prinși, stau în scoică, pe fundul mării, așteaptă minunea. În fața unui roman precum *Numele trandafirului*, ori în fața aceluși volum numit *Cartea de nisip*, realizezi că totul poate fi posibil...Umberto Ecco, J.L. Borgese, scriitori care văd dincolo de cuvinte.

Noduri și semne, ori *Măreția frigului*, poezia care oferă ferestre, te ajută să înțelegi ce înseamnă arca prezentului, Nichita Stănescu îți sugerează că viața poate fi un joc de idei, de sentimente, de gânduri, poetul și vulturul în cetate, iată imaginea suprapusă peste întrecerile de *Formula 1*...

Când are loc adevărată schimbare, realizezi că Dumnezeu efectuează schimbarea, e lângă tine, ai un partener în mișcarea spre devenire, făcând fapte care se văd, mișcă munții. Scriitorul îi sugerează cititorului să nu rămână în trecut, ci să se preocupe azi de erori și de efectele trecutului, trecutul trebuie îngropat și, uitând ce este în urmă, cititorul poate fi ajutat să se îndrepte spre ceea ce este înainte, dincolo de țipăt, de lacrimă.

El se poate astfel elibera de sine prin lectură și participare, având o lume la picioare.

Din acest motiv întoarcerea la lectură este necesară, abordarea cărților serioase trebuie făcută, iar lumea este în așteptarea capodoperelor, simplu, ca un pahar cu apă...

Poezia celor care văd cu sufletul....

NORDUL DIN POEM

*LA NORD DE SUFLETELE VOASTRE*⁶ este volumul de versuri semnat Dorina Brândușa Landen și publicat la Editura „Călăuza v.b.” – Deva, 2011, o carte de versuri cu titlu semnificativ care ne propune o scurtă călătorie lirică prin labirintul singurătății, prin lumile reci ale ființei spre o patrie a anotimpului de cristal.

Titlul stabilește locul în geografia sentimentelor, nordul spiritual, atins de vers și lacrimă. Autoarea dovedește un curaj remarcabil pentru că poezia sa este brumată de sinceritate și luciditate într-o lume care se disimulează mereu, într-o lume care refuză nordul și nu ține cont de suflet, mereu în căutarea prețului corect, o lume care bâjbâie pe continente străine ... Dar viața omului în sine iese din tipare, iar poeta își atrage temele din această tensiune, uneori insuportabilă, care se formează între lume și individ ca ființă trăitoare în geografia dorului...

Temele sunt interesante, pornind de la ipoteza unei lumi fără cuvinte, trecând prin insomnie, apoi anotimpul rece, omul divizat, prin cântecul pe o lamă de cuțit, chiar numărătorul de vise, sau orb pe străzile lumii, toate pentru ceremonia finală, cu note biografice. Evident că poemul este locul de refugiu pentru Dorina Brândușa Landen, aici este lumea, exilul, sentimentele strigate, împletite în versuri, străzile pe care se rătăcește sau se regăsește, poemul conține harta sentimentelor și ieșirea spre ritualul final al ființei în căutarea iubirii...

„Doar noaptea îmi rămâne mie/mai tandră decât lumina lunii polare/- îmi cer scuze – eu m-am retras/cu neliniștea sufletului meu/răstignit în cuie de aur/martor tacit la sinuciderea balenelor albe.” – **Lumea fără cuvinte**. Iată ipoteza, vine vremea când balenele albe caută sensul sub lumina polară, în singurătatea ființei, în exilul ființei, în trupul supus anotimpurilor reci. Sinuciderea pare un instinct, ceva puternic care ar putea birui ființa, dar lumina e acolo, chiar în zona polară a inimii...

Curentul liric atrage versuri cu sunetele esențiale: „...doar să găsim ceva necesar/care să ofere o alternativă/la uciderea noastră zilnică.” Ori starea de grație devorată de frig: „...iarna aceasta ucide/pulbera de aur risipită în mine.”

Peisajul poeziei este unul concret și abstract, mixat pe gândurile zilnice, pe tensiunile zilnice: scenele lumii deodată, cimentul fierbinte, frumusețea orașelor, murdăria obișnuită, oamenii mor la lumina neonului, oameni decor, univers terminus, cer de gheață, revanșa

⁶ Dorina Brândușa Landen, *LA NORD DE SUFLETELE VOASTRE*, Editura „Călăuza v.b.” – Deva, 2011.

istoriei care doarme în memoria oamenilor, politicieni inaugurând vidul, lume prădată de sens, marea oceanelor placentare, lupul alb care va dispărea... Un peisaj din NORD, din zona iernilor eterne, poeta simte ruptura dintre sine și lume, ruptura dintre femeie și bărbat, ceva a înghețat definitiv de vreme ce lupul alb iese din scena lumii sub cerul sfâșiat. Sfârșitul unui ev se simte în poeme, istoria pare să fi pierdut ritmul sub temperaturile scăzute ale îngerilor înghețați...

„Mi-am gustat prea mult singurătatea/pentru a o putea îndura./Ea se naștea/din însuși miezul sufletului/mă împresura neant de spumă/izbind izvorul sângelui/ereditatea laptelui/supt odată cu sămânța morții.” – **Sensibilitate.**

Singurătatea tinde să devină absolută lângă oamenii care aleargă pe sârmă sub umbrele rătăcitoare pe ziduri, în toate bolile lumii, în care au căzut prizonieri...

Dar viața zilnică, obiceiul zilnic se repetă, devine obositor, totul se reia monoton de la început într-o casă fără stăpân, prinși în munci obscure, în dogme eterne, capcana este perfectă - ființa așteaptă un gest final: „cum te dezbraci de o uniformă pătată/crescută direct din carne.”

Exilată în stările ultime, trupul pare izbit de viață, recele îl prinde în exil, dar călătoria se face sub negativul existenței, în urmă poduri care au ars, o călătorie solitară, un exil impus: „să vă spăl mâinile cu lacrimile mele/să-mi preschimb globulele albe în compacte ninsori/să vă cedez de bunăvoie oceanul de sticlă/al exilului meu autoimpus.” - **Exilul**

Sunt versuri semnificative, care redau timpul probabil la nordul sufletelor: cu chipuri schimbătoare închise într-o singură picătură de apă, ca un anotimp treceam prin memoria anilor, ne vindem la kilogram insomniale, ne sprijinim de marginea eternității, lama cuțitului ar învăța încet să-nflorească, o deposedare de identitate, destine care ne leagă precum călăul de victimă, lentila multicoloră a realității...

Dar ce este NORDUL?

„Nordul a înghețat/s-a făcut ca oțelul/copacii au încremenit/așa cum i-a prins gerul./ ... Ninge/zăpada se lipește ca zahărul/pe duminicile în care/nimeni se însoțește cu nimeni.” - **NORD**

Ultimul poem din volum prinde câteva note biografice, sunt datele necesare în zona nordului: sub luna metalică ceasornicul mărunțea timpul, mama plângea, moartea era aproape, apoi o naștere fără încetare, fără o pată de sânge „precum dimineața pe limba unui clopot”.

Nașterea pare modul de a începe călătoria spre sud, în ciuda tristeților, împotriva celulelor care devin sentiment, pentru că în ființă „veghea îngerul/curat și luminos ca oglinda/...”

Rememorarea nașterii e semnul că poate începe o nouă călătorie... Femeia care naște își privește în timpul înghețat nașterea, pentru alte nașteri posibile, sau alt exod...

Apoi visul, pentru că există un numărător de vise „convertind o durere în alta/migrând în căutarea unui eu vizibil/un sâmbure perfect integrat/într-un vis de nimeni revendicat.”

Volumul este unul al negării, dar asta face ca nordul să fie altceva până la urmă, la schimbarea vremurilor va deveni sud, poezia poate elibera inimile din această măreție a frigului, cum scria Nichita Stănescu, poezia e un ritual care schimbă metabolismul balenelor albe...

Este prea multă energie negativă în versuri, asta poate duce la boala nevăzută a poezilor pierduți în cântec, iar autoarea se lasă izbită de sentimente, atinsă de valul greu al lumii.

...”și-ntr-un târziu vom culca viziunile/revelațiile poezilor exilați/din toate patriile/din toate epocile/în lentila multicoloră a realității.” – **O LUME NOUĂ.**

Poate că a fost o anumită grabă pentru a lăsa volumul în mișcare liberă spre cititor, pe viitor poeta ar trebui să-și cenzureze sentimentele pentru a mlădia poezia în cuvinte mai luminoase, iar tăcerea să izbucnească din versul așezat, atins de fosfor...

Ioan Evu scria despre starea poetică din volum: „Poezia ei e un țipăt de pasăre imperială săgetând văzduhul polar al tăcerii.”

Desigur ieșirea din exil se face prin poemele nordului, o naștere fără sânge...

11.11.2011

Note literare

CÂND PĂȘĂRILE PLÂNG CU ARIPI

...în sfârșit, am citit PASARILE PLANG CU ARIPI⁷, și am bucuria să vă spun că puțini poeți m-au impresionat atât de plăcut.

Am o reverberație continuă și tresar sub nefirescul din: dar va veni o zi / în care va sângera și carnea umbrei?!!, asociație de idei magistrală, sau: Cade o frunză / octombrie și-a pictat / autoportretul pe ea!!! Super. Vine apoi în memorie "glasul vânzătorului de fructe / care-și vinde primele mere de aur!?!... mai mult decât frumos.

În sfârșit, am vorbit doar de câteva finaluri de poezii dramatice, într-o atmosferă solemnă, uneori grea, sufocantă, atmosfera de dincolo de diurnul obișnuit, completat de imagini dintre cele mai îndrăznețe, frumos colorate cu asociații de idei moderne, frumoase și tămăduitoare.

Dumnezeu să vă dea sănătate și să ajungeți pe pedestalul pe care îl meritați. M-am desfășurat cu o poezie caldă, uneori ușor disperată, vagă, așa ca mai toată viața noastră.

Totul de la un capăt la celălalt vibrează, tremura și sângerează discret așa... ca o pânză în care ne purtăm sufletele spre a le dăruia celor din jur și noi să rămânem singuri așa cum ne vrea destinul.

Ar fi multe de spus.

Simt nevoia unei desprinderi din cercul acela de foc, în care ard versurile dv., ca un rug pregătit pentru cel mai onest om, dar care trebuie ars.

Sincere felicitări.

Cu profunde aprecieri, Ovid.
Ovidiu Vasilescu, scriitor

⁷ Constantin Stancu, *PĂȘĂRILE PLÂNG CU ARIPI*, Editura „HELICON” – Timișoara, 1998

A rta povestirii la Daradici...

POVESTIRI

A povesti pare natural pentru Ladislau Daradici. Cuvintele se leagă, povestea are un sens, personajele își caută identitatea, întotdeauna apare ceva care le marchează existența. Povestea face parte din viață, pare a fi chiar viața în căutarea echilibrului, în fața luminii de zi sau de noapte.

În cartea *POVESTIRI*⁸ Ladislau Daradici ne propune o imersiune în timpul sângeros al unor personaje ciudate, zidite din fapte reale într-o lumină ireală, dureros de exacte, dar parcă la limita istoriei, în istorie fiind. Cartea se compune din povestirile:

- *Mașina de scris*
- *Sub cetini în țărână*
- *Vânătoare de mistreți*

Povestirile sunt originale și au o dinamică proprie, ceea ce le caracterizează este densitatea faptelor, a vorbelor, a iluziilor, finalul cumva trist, întâlnirea cu moartea.

Cititorul va avea posibilitatea să urmărească un fir narativ captivant în măsura în care va aprecia arta scrisului la acest prozator interesant.

În *Mașina de scris* povestea se petrece în timpul războiului, un copil se maturizează brusc lângă o mașină scris la care învață să scrie povestiri și visul despre căluțul-albastru care apare ca o ilustrație veche, necesară, pentru a echilibra viața dură din timp. O viață a celor mari, de neînțeles pentru adolescent.

În *Sub cetini în țărână* povestirea Ilenei și a lui Anghel undeva în munți, o poveste stranie despre o iubire imposibilă, dureros de reală și despre crimă, Anghel moare, moare și Ileana, cauzele sunt diferite, dar finalul e unul **mioritic**.

În *Vânătoare de mistreți* sunt redată clipele la limita dintre viață și moarte, un omor involuntar la vânătoare de mistreți, Tudor este atins de un glonț rătăcit dintr-un fag, tras de Iancu, aproapele său. E posibilă, nu e posibilă salvarea lui Tudor, cei de lângă el încearcă, dar povestea este pătrunsă de alte povestiri care se dezvoltă organic, ca într-o celulă, efect al morții care generează viața în memoria băiatului care va rămâne lângă cel rănit din dragoste de viață.

Povestirile lui Daradici vin din partea unui scriitor matur care știe ce este viața, dar își dă șansa să revadă totul prin ochii unui adolescent în mod concentric prin povestirile din volum. Privirea prin ochii fragezi ai tânărului care se maturizează lângă suferințele celor din jurul său este o încercare de refacere a lumii folosindu-se tehnica povestirii... Această refacere are menirea de a ne avertiza ca istoria noastră cea de toate zilele să nu se repete.

⁸ Ladislau Daradici, *Povestiri*, Editura „Casa Cărții de Știință” – Cluj-Napoca, 2011, 164 pagini

Personajele sunt apăsate de păcat, de instincte incontroleabile: dragostea violentă, animalică, moartea violentă, dură, limbajul greu, de plumb, viața la limita dintre a exista și a nu exista, proiecte irealizabile, poftă după averea celuilalt, foame incontroleabilă, familii care nu se leagă în gând unic, gesturi extreme, o filozofie a mundanului din care lipsește Dumnezeu... Dumnezeu e doar o umbră în background-ul vremii, ceva inexplicabil. Toate sunt echilibrate de tânărul care privește, participă, nu înțelege, dar se maturizează brutal... Vremurile sunt imposibil de prins în logica socială, ele scapă ordinii imediate, personajele par captive în pânza de păianjen a destinului din care nu pot evada, moartea este marea evadare...

Un pilot, în timpul războiului, mitraliază, cu armamentul avionului pe care îl pilotează, caii aflați la păscut, fără sens și fără motiv, un carnagiu nejustificat, e simbolul absolut al cruzimii umane față de o natură pură, curată, pusă la dispoziție de Dumnezeu omului care nu mai poate înțelege. (*Mașina de scris*)

Adolescentul privește și aude cum propria mamă face dragoste cu un străin, nu mai are răbdare să aștepte după bărbatul pierdut în războaiele altora, dragostea este în ochii adolescentului ceva vulgar, animalic, părinții își pierd busola și răbdarea, în adolescent se deschide rana spirituală a celui părăsit... La final tatăl băiatului revine din război, nu era dispărut, ci se reîntoarce pentru a deschide lumea pentru fiul său ferecat în țesătura vremii... (*Mașina de scris*)

Daradici scrie:

„Începusem să accept propria-mi singurătate. Era ca o tristețe ce nu mă părăsea... Dar, în ciuda acestui fapt și în ciuda înstrăinării mamei, două lucruri au devenit sens al existenței mele: *căluțul-albastru*, care, deocamdată, mi se arăta doar în vis, și darul bunicului: această mașină de scris de care n-aveam să mă mai despart niciodată. Și așa continua să se clădească *povestea*: dintr-un vis și dintr-o realitate, din viață și, implicit, din moarte...” (*Mașina de scris*)

Mașina de scris pare a fi instrument prin care viața vine spre adolescent, îl modelează și face să evadeze:

„Mașina de scris îmi era de mare ajutor. Pe de o parte, îmi primea confesiunile, acceptându-le ca o soră mai mare, pe de altă parte, imortaliza evenimente și întâmplări, clădind, astfel, o adevărată fortăreață de mărturie în jurul meu, ce-mi dădeau tăria de a merge mai departe.” (*Mașina de scris*)

Doi nebuni, fără țară, fără identitate, instinct pur de fiară îlucid atacă și îlucid pe Anghel, acolo, la stână, în munți, fără sens, fără justificare, dintr-un motiv simplu: oile care s-ar putea preface în bani. Giosu și Grasu nu au logică în ceea ce fac, e logica crimei, ca în miorița, povestirea reia pe alt plan balada, legenda, mitul românesc și totul pare actual, real, apropiat...

Ileana, depășită de destin, îl caută la stână, poartă în pântec copilul lui Anghel, apoi, în final, un final de lagăr, își dă foc în coliba lui Anghel, din munte, prinzând în flăcări pe cei doi criminali...

„Împinse creanga cu piciorul, până ce capătul ei atinse jarul. Când în cele din urmă se înroși, flăcările mistuind-o, o trase din nou spre ea și o azvârli peste fânul uscat ce acoperea coliba. Treptat-treptat, flăcările învăluiră totul și ea le privea cu bucurie și cu durere. Întreținându-se, focul îi pârjolea de-acum trupul batjocorit. Dar nu-i păsa. Se gândea la Anghel, plânsul înecând-o. Se gândea la sămburele de viață batjocorit din pânțele ei și simțea că-și pierde mințile. Oare de ce trebuiau să se întâmple toate acestea? Deja se aprinseseră și bărnele colibei.” (*Sub cetini în țărână*)

Focul va cuprinde pădurea, focul pare a curăța lumea de păcate, muntele se apără de păcatul omului, dar pădurea mai arse și altădată, destinul revenea, natura se apăra de violența oamenilor... Pare că între starea spirituală a personajelor și munte există o legătură subtilă, o luptă cosmică pentru că pădurile arzând dau o imagine unică: „...părea că însuși soarele răsărise dintre munți, topindu-se și scurgându-se peste codrii.” (*Sub cetini în țărână*)

Daradici scrie: „E ca și când această poveste, scrisă de-acum în mine, m-ar face să mă nasc din nou... Căci oamenii nasc *povești*, iar *poveștile* nasc oameni...” (*Sub cetini în țărână*)

Stilul povestitorului se limpezește împreună cu povestea, e direct, contact instantaneu cu realitatea și cu cititorul.

În *Vânătoare de mistreți*, Tudor în moartea sa poartă viață, personajele apar și se topesc în flăcări scurte, destine ciudate, precum Prepeliță, jigodia satului, o corcitură care a uitat de limita dintre bine și rău, dar incapabil să-i afecteze pe ceilalți, doar persona sa este afectată de această stare unică, bizară, ciudată, nu dă atenție hainelor, nu se spală, avea o singură oală în care își fierbea zeama, dar pe care o utiliza și ca oală de noapte, pentru că „apa spală totul.” Prepeliță împăiază animale, el însuși devine animal, atins de orbire spirituală, moare de turbare, împăind un vulpoi bolnav, pierderea minților e semnul dezumanizării absolute, Dumnezeu pare a-l fi uitat pe pământ, pendulând între viață și moarte...

Tot în această povestire tânărul care îl poartă pe Tudor cel atins de glonț, cel vânat, vânătorul care schimbă rolurile din dreptul țevii de armă, tânărul care cunoaște prima dragoste, frust, inițiat de Elena, o femeie părăsită momentan de bărbat, mirajul devine un joc bizar, între ființe care se caută și nu se găsesc. Sau Jean care aducea o nouă lume, un nou înțeles al lucrurilor, individ fără părinți, din motive ilogice... Călătoria alături de Jean prin țară, e o călătorie în căutarea identității. „Fără durere și moarte, spunea Jean, nu există nimic mareț. Și fără iubire, desigur...”

Până la urmă încercarea de a-l salva pe Tudor nu are un final fericit, el murise de la început, dar cel care se salvează este băiatul pentru că poveștile sunt povești, din moment ce se petrec, ele ne leagă de viață prin moarte, sunt haine spirituale invizibile care ne însoțesc...

O umbră e și Matilda cea care suferea de alcoolism, cânta frumos pentru Iancu cel care fusese la vânătoare și rănise de moarte pe Tudor, ea îmbătrânește brutal, o ființă iluzorie, mimând realitatea...

În gura personajelor sale Daradici pune vorbe esențiale:

„Un lucru poate fi senzațional sau tragic, dar tragic nu înseamnă neapărat moarte. Tragicul e ceva ce te face să urlî. Cred că e neputință. O imensă neputință. Toți oamenii sunt neputincioși și cei mai mulți sunt conștienți de acest lucru. Dacă Jean n-ar fi plecat, totul ar fi rămas un vis, ca ceva mareț. Ne-am fi adus aminte, dar ar fi urmat altele și altele și mai și... Dar am rămas singur și tot ce a fost mă împovărează acum...” (*Vânătoare de mistreți*)

Dumitru Hurubă, prozator și el, dar și eseist remarcabil, remarcă la Daradici: „Ladislau Daradici scrie o proză de mare acuratețe stilistică, fiecare pagină a cărții fiind un adevărat exercițiu demonstrativ a ceea ce, în mod curent, numim profesionalism în arta construcției epice.”

Mai reamintim că autorul a fost premiat de Filiala Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România pentru scrierile de proză scurtă în anul 2010. De altfel Ladislau Daradici este un membru activ în cadrul Filialei, fiind preocupat de fenomenul literar din județul Hunedoara, ca făcând parte dintr-o poveste mai mare cu scribi...

Ianuarie, 2012

Lecturi esențiale, despre Dumnezeu...

DESPRE COMUNIUNEA CU DUMNEZEU

O carte mai puțin obișnuită în cultura română: **CONCEPTUL DE ÎNDUMNEZEIRE ÎN TEOLOGIA LUI DUMITRU STĂNILOAE**⁹. Emil Bartoș, autorul cărții, a avut curajul să plonjeze într-o problemă teologică delicată, el este un evanghelic și a ținut să-și definitiveze doctoratul cu această temă la Universitatea Țara Galilor în anul 1997, după ce a luat legătura la Oxford cu profesorul Kallistos Ware, teolog ortodox apusean și dr. Oliver Davies de la Universitatea din Țara Galilor, teolog catolic. Iată că dialogul creștin se poate armoniza la nivel academic deoarece un teolog protestant evanghelic a studiat conceptul ortodox de îndumnezeire sub coordonarea a doi teologi contemporani, unul ortodox, altul catolic.

Ideea a devenit realitate deoarece efortul a plecat de la cunoașterea lui Hristos Iisus, de la cunoașterea lui Dumnezeu și atunci apropierea de divinitate face posibilă armonia creștină pentru ca mesajul să fie unul despre adevăr și dragoste, cei doi stâlpi din Biserica lui Hristos, cea invizibilă mai ales.

Decizia aceasta a plecat de la studierea operei lui Dumitru Stăniloae și de la relația personală cu marele teolog și profesor român din Biserica Ortodoxă. Uneori ne întrebăm dacă Dumnezeu face minuni și chiar face, există o legătură desăvârșită în creștinism care duce la realizarea oricărei posibilități: dragostea!

Sunt câteva aspecte de remarcat:

- doctrina despre îndumnezeire este una integratoare în teologia ortodoxă răsăriteană ceea ce influențează întreaga zonă, pe principul vaselor comunicante care funcționează și la nivel spiritual. Nu poți face abstracție de puterea lui Dumnezeu, în final, asupra oamenilor.
- Dumitru Stăniloae este unul dintre cei mai importanți teologi ortodocși români, acest lucru pune în valoare cultura română în ansamblu și radiază în arealul creștin universal. Mai mult cunoscut sau mai puțin cunoscut, marele teolog este apreciat și în apus ca o personalitate ce pune amprenta asupra credinței creștine.
- Opera lui Dumitru Stăniloae face legături multiple cu estul și vestul, acceptă valorile reale care au marcat și marchează lumea spirituală, duhovnicească. Sunt integrate într-o viziune unică de natură creștină vechile scrieri românești cu marile tipare filozofice (Buber, Ebner, Heidegger, Jaspers, G. Marcel), cu teologia profundă universală (Barth, Brunner, Bultmann). Astfel aceste modele i-au oferit sistemul de valori pentru a exprima existența concretă a ființei umane în univers.
- Teologia lui Stăniloae a pus în lumină necesitate unei teologii existențiale, mai aproape de trăire, adică trăirea cu Dumnezeu, depășind nivelul cunoașterii prin aparatul teologic. Acest lucru a permis preluarea învățaturii Sfinților Părinți (Clement, Origen, Dionisie, Ioan Damaschin, etc.) și integrarea ei în sistemul vizionar al doctrinei creștine, în general.
- Aplecarea spre patristică a fost dublată de o vastă operă de articole dogmatice care stau la baza teologiei sistematice proprie lui Dumitru Stăniloae.
- Opera marelui teolog trădează în mod evident o erudiție ieșită din comun care l-a făcut remarcat ca apologet al creștinismului de natură ortodoxă, istoric, filozof, dogmatician, scriitor... Prin Dumitru Stăniloae cultura română poate sta la *cina cea de taină* a marilor personalități universale, prin opera sa solidă de teologia patristică, teologie modernă, a altor sisteme de gândire contemporană, bazate pe o structură organizatorică riguroasă, aproape matematic exactă...

⁹ Emil Bartoș, Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae, Editura „Cartea Creștină”, Oradea – 2002, 469 pagini. Seria TEZE. Consilier editorial: Agnes Dragomir. Traducerea: Corneliu Simuț. Editarea: Anca Curpaș. Coperta și tehnoredactarea: Marcel Eugen Budea.

- Putem puncta câteva date: rugăciunea curată, viziunea lumii divine, problema vederii lui Dumnezeu, influența patristică, energiile divine necreate, teologia luminii, lumea ca dar, omul ca mediator, suflet și trup, suflet și minte, caracterul comunitar al chipului, natura umană, unirea lui Dumnezeu și a omului în Cristos, planul mântuirii, Cristos ca împărat, natura progresivă a răscumpărării, Sfânta Treime ca model al Bisericii, transparența Duhului sfânt în revelație și Biserică, lucrarea harului, libertate și har, sfințirea...

- Dumitru Stăniloae a pus în evidență paradoxul cunoașterii în viziunea creștină, lămurind în interiorul acestui sistem posibilitatea de a accede prin paradox la divinitate, ca sistem de lucru cu viața proprie în revelație și acțiune.

Emil Bartoș prezintă pe scurt viața și opera celui care a fost Dumitru Stăniloae, apoi, prin temele abordate în interiorul conceptului de îndumnezeire, pătrunde în esența fenomenului, unul tulburător, ca adept a teologiei experienței, nu a teologiei abstracte. Este relevat misterul întrupării lui Hristos, depășind limitele evidente ale limbajului și pătrunderea puterii divine în umanitate la nivel individual și al comuniunii. Stăniloae combină modelul etic cu cel realist, depășind modelele patristice, dar plecând de la ele, pentru a se putea <<realiza comuniunea omului cu Dumnezeu și participarea dinamică la viața lui Dumnezeu, prin renunțarea la tot ce nu este Dumnezeu – un proces de urcare și de comuniune prin care omul poate să atingă “asemănarea divină”>>.

Analiza lui Emil Bartoș este făcută și din perspectivă evanghelică, acest lucru poate aduce beneficii spirituale evidente, dialogul interconfesional având de câștigat, iar creștinismul reflectând lumina lui Dumnezeu într-o vreme în care lumea cade de la credință, conform profețiilor din Noul Testament.

Teza aceasta ne arată direcția în teologia mistică a lui Dumitru Stăniloae, face o sinteză apofatic-catafatic și deosebirea dintre esență și energii în procesul de îndumnezeire, atinge problema comuniunii omului cu Dumnezeu, bazată pe impulsul și dinamica Duhului Sfânt, cu legăturile din Biserică.

Este o lucrare academică, dar lectura ei atentă poate da satisfacții extraordinare, revelația personală poate fi pusă în mișcare în lăuntrul ființei, slujitorii reali ai lui Hristos vor descoperi esența creștinismului și posibilitățile sale în lumea contemporană măcinată de prea multele sisteme de cunoaștere, dar limitat umane...

Este nevoie de a depune un efort real în studierea cărții, dar efortul va aduce satisfacții spirituale evidente. Stilul lui Dumitru Stăniloae este unul dificil, acesta folosea frazele lungi, propoziții intercalate, remarci în paranteză, referințe aluzive la perioade istorice distincte, la autori diverși. Emil Bartoș a depășit limitele acestui limbaj și a evidențiat stâlpii de rezistență ai gândirii marelui teolog român.

Cartea a apărut în seria TEZE la Editura Cartea Creștină este dedicată soției și copiilor lui Emil Bartoș, se bazează pe o bibliografie masivă specifică, autorul având meritul de a pune concluzii, evaluări după fiecare temă abordată, limpezind mesajul fundamental al scrierilor lui Dumitru Stăniloae.

Autorul subliniază:

„Revendicând un mod aparte de cunoaștere a lui Dumnezeu, teologia mistică a lui Stăniloae promovează ideea experienței și a transformării personale, a mișcării și a progresului înspre deplina unire cu Dumnezeu. Potrivit lui Stăniloae, teologia este un instrument spre îndumnezeire, legat mai degrabă de contemplare decât de conceptualizare, dar care nu ignoră niciodată strânsa lui relație cu filozofia. Acesta garantează, în întreg sistemul teologic a lui Stăniloae, legătura dintre rațiune și revelație, natură și har, umanitate și divinitate și îl echipează cu o metodologie mai echilibrată.”

Dumitru Stăniloae a interacționat evident în cultura română cu Iorga, Pârvan, Blaga, Eliade, astfel că avem, prin cartea explicitară și evocatorie de față, o imagine mai completă despre sistemul de gândire românesc, unic la nivel universal, special în actuala conjunctură europeană.

Iunie, 2012.

Lecturile umoristului...

CITITORUL DE ILUZII

Un titlu inspirat pentru o carte scrisă în timp, cu răbdare, o carte în care Dumitru Hurubă¹⁰ a pus câte un strop de prietenie, de artă și spirit critic, plus umorul necesar, zilnic: *CITITORUL DE ILUZII*¹¹.

Adevărul despre operele scriitorilor sau a celor care scriu: iluzia, ca formă de a rezista în timp, dar și ca lentilă de contact pentru operele capitale care sunt ceva mai departe de lumea imediată a lecturilor zilnice, dar strict necesare pentru viziune.

Dumitru Hurubă ne prezintă cronici, recenzii, note literare, texte despre texte, motive pentru metafora operei scrise, argumente pentru a rezista în *tsunami*, în vremuri grele în care lumea pare a nu fi interesată de lectură, dar în care tot mai mulți scriu și tot mai puțini citesc, aparent... Cronicar din pasiune, el ne invită la un timp al lecturilor, a regășirilor, a cercetărilor spirituale, a mirării la tema propusă de scriitor.

Lecturile sale sunt țipete în pustie, iluziile sunt mirajele de tot felul, cititorul pare a fi cititorul de contor, un contor al pulsului ce vibrează în această epocă a informației. Când totul devine posibil, lectura este imposibila realitate a iluziilor care ne țin în picioare, ne ține pe trecerea de pietoni sau pe stadion, ori în fața televizorului.

Desigur că cei care scriu sunt interesați de o părere, de un gând despre opera lor. Dumitru Hurubă este preocupat de iluzia care pune în mișcare un univers complicat, adică universul cărții. O carte este mai mult decât o sursă de informații, este o stare...

Pentru autorul cronicilor lectura este o incitare la o nouă descoperire, la o nouă revelație, ea poate fi negativă sau pozitivă, dar cronicarului îi pasă. Până la urmă această carte este un fel de jurnal de bord pentru Dumitru Hurubă, el scrie despre aventurile sale literare, despre opere care acoperă domenii variate: istorie, filozofie, sociologie, literatură, cultura ca formă de evadare din cotidian, jurnalul. Trece de la poezie, la proză, la umor, la mărturie. Lume pare prinsă în menghina dorinței de a spune, nimeni nu ascultă, toate operele sunt sunete în marele țipăt de la miezul nopții, timpul pare ceva copleșitor, cartea ceva concret, ceva care rezistă, o cărămidă de pământ ars, din vechime...

Într-un fel, Dumitru Hurubă pare dezamăgit: capodopere sunt puține! În alt fel, Dumitru Hurubă e fericit: mai sunt indivizi pe contrasens, se iluzionează, cred în ceva ce pare perisabil și totuși, nu...

Titlurile cronicilor sunt relevante, ele prefigurează temele societății românești: studenția, sfârșitul lumii, femeia, umoristul, poezia, destinul nedrept, muzeul rural, Cutia Pandorei, Don Quijote, iubirea, intelectualul de serviciu, civilizația, oamenii locului, Jung, Holobacă, Panaite, I.D. Sârbu, Evu, Crepcia, Bârgău, Dumitru Velea, Radu Igna, Breban, Eliade, Eminescu, Sabato, Saul Bellow, Rainer

¹⁰ Dumitru Hurubă, scriitor român, membru al Filialei Alba-Hunedoara a U.S.R. Este autorul unor cărți importante pentru literatura română: **Debut '86**, volum colectiv de debut la Editura Cartea Românească (București, 1986); **Rezervația de zăpăciți** (proză satirico-umoristică, Editura Corvin, Deva, 1995); **Carte de colorat mintea** (versuri social-satirico-umoristice, Editura Emia, Colecția "Scorpion", Deva, 1998); **Bună seara, Domnule Mann...** (povestiri, Editura Eubee, Timișoara, 1998); **Un scorpion pe contrasens** (schite și povestiri satirico-umoristice, Editura Corvin, Deva, 1999); **De vorbă cu...** (interviuri, Editura Eubee, Timișoara, 1999); **Insomniile binefăcătoare** (critică literară, Editura Corvin, Deva, 2000); **Scuzați că ne-am cunoscut** (schite și povestiri satirico-umoristice, Editura SigNata, Timișoara, 2001); **Balamucul, dragostea mea...** (roman umoristic, Editura Călăuza, Deva, 2002); **Cronici TV din vremea zăpăciților de tranziție**, Editura Călăuza, 2004; **Crime și strălucire** (microbiografii ale unor personalități istorice: Ahasverus, Apostolul Pavel, Maria Stuart...), Editura Călăuza, 2004; **Natură vie cu scorpion sentimental** (microroman), Editura Emia, 2005, Deva; **Acolo șezum și... răsăm** (Cronici TV publicate în România literară), Editura Corvin, 2006; **Amanții găitelor cu cap de struț** (roman), Editura Eubee, 2008; **Carte de colorat mintea** (versuri, ediție definitivă), Editura Corvin, 2008; **Cobaii** (roman), Editura Eubee, 2009; **Cititorul de iluzii** (cronici și recenzii literare), Editura Eubee; **Evadații din Clexane** (roman), Editura Eubee...

¹¹ Dumitru Hurubă, *CITITORUL DE ILUZII*, Editura „Eubee”, Timișoara – 2010. Lector: Ilie Chelariu. Consilier editorial: Nina Ceranu, 304 pagini.

Maria Rilke... și continuă cu responsabilitatea actului de creație, cu jurnalul unui romancier, demitizarea lui Eminescu (tema obsesie a istoriei literare), autocunoaștere, tradiționalism și fabulos, un oraș în inima poetei, iluzii pentru sinele propriu...

Modul cum abordează Dumitru Hurubă cărțile este unul serios și detașat în același timp:

„După ce că, datorită libertății, democrației și credinței că oricine poate, doar să vrea, s-a publicat atâta amar de literatură proastă, orice volum de beletristică nou apărut este, cel puțin pentru mine, un motiv de bănuială, nu tocmai cumsecade – recunosc.”

„Dovada că în România se mai citesc autori „dificili”, este această a 2-a ediție a cărții de față scoase de sub tipar de către Editura Humanitas” (C.G. Jung: *Amintiri, vise, reflecții*. Editura Humanitas, 2001.)

„Orice reîntâlnire cu umorul lui Cornel Udrea este un motiv de intrare în normalitatea ființei umano-raționale. Cu atât mai mult în zilele noastre, când râsul înseamnă tot mai mult cu un rictus sau, în caz și mai nefericit, *cu un rânjet*.”

Ce reține cronicarul din cărțile citite? Esența, labirintul existenței, fabulosul spiritului, curajul, abandonul, devenirea.

Sunt lucruri care dau culoare unei lecturi: trăirea acută a sentimentelor, sinceritatea poetului și arta iubirii, riscul celui care scrie pe teme neconvenționale, singurătatea poetului la Brotuna, cartea – un pas important pentru scriitor, pentru sine, mania titlurilor șocante, suplețea exprimării epice, experiența credinței, receptarea fenomenului liric, bagajul de cultură solidă și bine compartimentat, pătrunderea într-o lume cu alte legi, Bizanțul ca temă uitată, proza scurtă în dulcele stil clasic... „a mai sosit unul cu bouvagoul poezilor”...

Cu siguranță, recenziile și cronicile acestea vin să acopere un gol pe care literatura de specialitate nu-l poate acoperit, criticii de profesie sunt puțini, iar pe de altă parte un scriitor are capacitatea de a intra în lumea altui scriitor, este doar cititorul de iluzii, nu-i așa?... Dumitru Hurubă și-a luat de bună voie și nesilit de nimeni această slujbă, a reușit cu modestie și noblețe, lectura unei cărți te face mai bun, este și un argument pentru cărțile proprii și o modalitate de a plonja în realitatea lumii în care trăiește.

Cartea nu are postfață, prefață, motive sau argumente pentru care a fost scrisă, din textele publicate reiese, însă, sistemul critic al cronicarului, al cititorului: iubirea aproapelui...

Dar să cităm câteva titluri de cărți care au trecut prin ochii cronicarului: *Sfârșitul lumii; Femei celebre. Mică enciclopedie; De serviciu la clepsidră; Îngenunchiat în lacrimă; Arta fugii; Prăpastia bune speranțe; Ușa interzisă; Arta iubirii; Rochia nesupunerii; Omul recent; Neantia; Despre îngeri; Frică și cutremur...*

Dumitru Hurubă reține versuri interesante, cele care prind în vocale și consoane o lume întregă:

„Îngenunchiat în lacrimă/ca-ntr-o catedrală sufletul celui îndrăgostit.” (Nicolae Crepcia).

„Între ceea ce sunt/ și ceea ce nu sunt/ se petrece timpul/ ca lama unui cuțit.” (Mariana Pândaru)

„Ascuns în nume zeul, ca-n semințe,/ Când stă să nască-n noapte bunul soare/ Își mai visează chipul vechi din mare/ Trecut prin irizări, către ființe.” (Eugen Evu)

„Brațele tale/ precum cătușele lichenilor/ pe stâncile visând/ grădini suspendate... În steaua de pe umerii tăi/Dumnezeu inventează/ povestea noastră de dragoste.” (George Holobacă)

„Din preaiubire m-am născut/ pe o colină transilvană/ să ard cuvintele la rând/ și să le-aștern pe câte-o rană.” (Ioan Evu)

„...Noaptea/ și moartea/ mușcă din mine/ ca dintr-o felie de pepene.” (Nina Ceranu)

„Poeții așteaptă și refuză să doarmă/ Refuză să moară...” (Ana Blandiana)

La un final de cronică Dumitru Hurubă scrie:

„Ce contează de fapt? Contează un adaos important la cunoașterea de sine și de ceilalți.”

Mai 2012.

Hatzegworld

DESPRE „DISTRICTUL” HAȚEG

În România au fost și sunt zone care au un destin aparte, scapă cumva *trendu*-lui special al istoriei și se mișcă pe alte coordonate. O astfel de zonă este **Țara Hațegului**, așezată într-un areal de excepție al patriei, cu tradiții puternice, cu stabilitate socială, culturală, religioasă, cu oameni speciali, cu o memorie a locului care ține captivă istoria.

„La instaurarea regimului comunist, după cel de al doilea Război Mondial, Hațegul era un orașel cu 3500 de locuitori, alcătuit în cea mai mare parte din agricultori, existând un număr important de meseriași și comercianți, mulți dintre aceștia având ca ocupație secundară agricultura” – așa scrie Iancu Badiu în cartea sa *Orașul Hațeg în regimul comunist 1944-1965*.¹²

Autorul nu este un cunoscut al scrisului în sensul clasic, dar a avut puterea și tăria de a cerceta în arhivele¹³ puse la dispoziție de sistemul actual o istorie relativ recentă din cadrul mare al istoriei naționale, legată de orașul Hațeg¹⁴, fără a se limita doar la oraș, abordând fenomenul pe o suprafață de timp și spațiu mai largă.

În mod imperios cartea acoperă viața românilor din această parte de țară cu referire la o perioadă strict determinată, o perioadă în care a dominat sistemul de organizare așa-zis comunist, cunoscut în tratatele de istorie ca o perioadă incomodă, dar cu rolul istoric bine determinat de înțelegerile dintre marile puteri așa cum au fost după cel de al doilea Război Mondial.

Stilul cărții este unul frust, al unei persoane care a dorit să afle mai multe despre Hațeg și să comunice, în primul rând hațeganilor, apoi celor interesați de istoria mai recentă a românilor, evenimente care puteau să treacă neobservate la scara mai largă a istoriei.

Această perioadă analizează trecerea neobișnuită de la capitalism la socialism, partidele și organizațiile politice la începutul perioadei, fenomenul alegerilor în noile structuri politice și de putere în Hațeg, represiunea comunistă ca stare în epocă, studiu cu trimiteri spre activitatea agricolă, timida industrializare în stil socialist, comerțul ca viață pe cartelă, tratează, apoi, instituțiile de bază ale comunității ca Sfatul Popular și Poliția (Miliția), școala între propagandă și disciplinele școlare, cultura socialistă, aspectele edilitare ale orașului, armata între instrucție și activități administrative, etc.

Capitole mai tensionate sunt dedicate religiei din zona Hațegului, o zonă specială cu denumiri multe: ortodocși, catolici, reformați, bapțiști, greco-catolici, penticostali, evrei cu sistemul lor religios special, unic. De asemenea minoritățile naționale sunt tratate destul de amănunțit, cu evenimente singulare în istoria lumii: emigrarea evreilor în Palestina, devenind statul Israel, sau deportarea comunității germane la muncă forțată în fostul URSS, după Războiul Mondial, ori tensiunile în cadrul comunității țiganilor (rromi), sau „munca voluntară”, patriotică, forțată în esența ei.

¹² Badiu Iancu, *Orașul Hațeg în regimul comunist 1944-1965*, Studiu monografic, Editura „Astra” - Deva, 2012 374 pagini. Cartea a fost lansată în cadrul festivalului „Zilele orașului Hațeg, 24-26 august 2012” la simpozionul cultural din data de 25 august 2012 în prezența primarului orașului Hațeg Goia Marcel Adrian, a domnului Viorel Demian, viceprimar, persoane care au sprijinit apariția cărții.

¹³ Fonduri arhiviste: Arhivele Naționale Direcția Județeană Hunedoara; Fond Primăria orașului Hațeg; Fond Comisariatul de Poliție Hațeg; Fond Prefectura Județului Hunedoara; Fond Chestura de Poliție Deva; Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității; Arhiva Ministerului Justiției, etc.

¹⁴ Orașul Hațeg – Prima atestare documentară în „Diploma cavalerilor ioaniți” - 1247

Schimbarea vremurilor a dus la schimbarea destinelor.

Apar lucruri neobișnuite în zonă: lupta anticomuniștilor, mișcarea colaboratorilor Securității Statului, alfabetizarea, unirea forțată, sau integrarea Bisericii Greco-Catolice în cadrul Bisericii Ortodoxe, distrugerea cărților și arhivelor vechi, confiscarea proprietăților, formarea gospodăriilor colective în mod impropriu, viața specială pe cartelă, agresivitatea culturii sovietice în viața de zi cu zi, lupta pentru spațiu locativ, migrația țăranilor simpli, muncitori, din satele de munte la oraș, respectiv din Lunca Cernii, formându-se o comunitate aparte – „luncanii”, discriminările la care au fost supuși unii locuitori ai ținutului, „munca voluntară”, foamete, suferință, resemnare, speranță, nașterea unei noi generații, în alte condiții, raportat la anul de referință 1944.

Iancu Badiu a avut răbdarea și nerăbdarea de a cerceta, de a asculta oameni, de a studia documente, de a pune cap la cap informațiile din dosarele Securității Statului, ale instanțelor judecătorești care au funcționat în Hațeg, a avut inspirația de a nu se limita doar la Hațeg, a privit **fenomenul Hațeg** așa cum era declanșat în toată Țara Hațegului pentru că orașul nu a putut fi rupt de toată această zonă specială a României.

Se poate observa cu deciziile luate la nivelul puterii centrale s-au reflectat în Hațeg cu intensitate și durere, acum au apărut la putere păături sociale anistorice: evreii, maghiarii, țigani, minoritățile naționale, săracii, refugiații de război, trimișii de la centru. Această schimbare de politică a marcat destinul multor oameni. Autorul evidențiază, poate indirect, oamenii, persoane, treptat partidele politice se dizolvă în acidul istoriei, apare noua cultură, cei cu speranța că vor veni americanii rămân dezamăgiți, veneau, însă, trimișii de la centru, activiștii, se formau activiști de partid pe plan local, unii au avut puterea de a se adapta și a aborda viața în alt mod.

În orice caz viața în Țara Hațegului a fost dură: partizani anticomuniști rezistă, se formează în jurul nucleelor partidelor istorice forme de rezistență în condiții extreme - „bande subversive” cum le numesc documentele oficiale ale vremii. Este greu de imaginat cum aceste persoane au putut rezista în munții, cu resurse la limită, fără dotări, fără alimente, doar cu nădejde... Unii au murit, trupurile nu s-au mai găsit, doar amintirea unor membrii mai tineri ai familiilor sau arhivele dau informații despre rezistența prin speranță a românilor din Țara Hațegului.

Iată cum au fost torturați: „Țăranul Bal din regiunea Hunedoara a fost ținut nopți întregi atârnat de subțiori, cu o raniță plină de pietre în spate, cu picioarele la abia două degete de pardoseală ca să nu poată să se sprijine. Și pentru că se părea că povara a fi cam mică, chinuitorii i se agățau de spate.”

Dar reprezentanții noii ordini nu puteau înțelege marea putere a credinței.

Pagini importante din carte sunt dedicate părintelui **Arsenie Boca**, adus de episcopul Bălan la mănăstirea Prislop, iar arhivele instituțiilor statului au prins câte ceva din viața acestui mare om: putere de stăpânire, puterea de administrare a mănăstirii, atenția acordată celor aflați în nevoie, înțelegerea supranaturală a fenomenelor istoriei, tămăduirile pe care le făcea cu ajutorul puterii divine, etc. Cu toate acestea s-a format o rețea informativă în jurul părintelui, ofițerii securității nu puteau înțelege puterea de atracție a omului Arsenie Boca și puterea care făcea vindecări, a fost arestat fără motive reale și clare, a dus pe umeri suferința, a rezistat prin credință și a dus oameni la credință, dar cei care l-au condamnat cosemnau despre el că este un „escroc”, oamenii vremii nu puteau înțelege.

În anul 1948 a început fenomenul de captare a Bisericii Greco-Catolice în cadrul Bisericii Ortodoxe, această nouă formă de opresiune a dus la suferință, „reîntregirea” era forțată, din motive politice și de strategie comunistă. Preoții au rezistat, au organizat forme speciale de rezistență, au încurajat membrii bisericii la rezistență. Și față de această biserică s-au manifestat „binevoitorii”, cei care vedeau „progresul”, adică **informatorii** care la rândul lor au fost agresivi prin modul în care activau chiar în imediata apropiere a fețelor bisericesti.

„Bolșevicii nu au Dumnezeu” susținea un preot greco-catolic, iar alți adepți au fost șireți și inteligenți, au activat altfel, au încercat să reziste, dar vremurile au fost de fier.

Alte denominațiuni, denumite în actele vremii „secte”, au rezistat prin credință, prin unitate, se întâlneau în case particulare, au făcut manifestații religioase, cu fanfară sau recitări de poezii, se întâlneau în subsolul caselor, s-au botezat după ritualul penticostal sau baptist, viața în background-ul sistemului înainta prin puterea credinței. În paralel activau și informatorii, prezenți peste tot, se forma o pătură distinctă fie din frustrare, fie din interese meschine, unii chiar din convingere, alții din frondă, unii inconștient controlați și manipulați de noua putere.

În destinul cetății noile forme de organizare au determinat noi forme de rezistență: unii comercianți și-au dat foc la averea profesională pentru a nu plăti impozite, alții și-au construit utilaje după ce le-au predat la gospodăria colectivă, alții au fugit temporar din zonă, alții au ocupat proprietățile cu forța, alții au lucrat în condiții grele la Fabrica de Marmeladă, unitate de referință în orașul Hațeg, unii s-au organizat în cooperative meșteșugărești, unii ascundeau recolta pentru a nu livra cotele impuse de stat, alții se foloseau de sistem pentru a justifica fuga de acasă de la nevastă și copii, pentru amantă...

Cartea abordează la început „eliberarea” Hațegului de armata sovietică, un capitol simbol pentru ceea ce urma să se întâmple. Eliberatorii confiscau totul de la hațegani: bunuri, animale, până și gardurile de la case erau luate, adică „rechiziționate” (a se citi furate), fără despăgubiri, fără formalități serioase. Foamete, suferință, dezamăgire, peste toate pâlpâia propaganda despre marele „eliberator”, populația era presată într-un mod ciudat, anistoric, vieți zdrobite, violuri, o civilizație specifică micilor orașe de provincie era topită de aparența eliberării.

Deși în această perioadă s-a încercat **alfabetizarea** cetățenilor din Țara Hațegului pentru a avea acces la cultură, dar prin modul cum a fost organizată, oamenii au refuzat accesul la informația scrisă pe motive insignifiante: dureri de cap, lipsa vederii, ocupația cu munca. În fapt intelectualii erau obligați să îi pună pe *noii școlari* bătrâni să citească din broșurile comuniste, din cărțile sovietice. Ori se știe din istorie că oamenii au învățat să citească citind treptat din Biblie și asta a fost un fenomen care a mișcat lucrurile în unele țări care au avut un mai mare har și deschidere spre eternitate.

Sunt intelectuali care apar în studiul monografic și care au avut un rol important în zonă pentru păstrarea unei limite a demnității, ca: medici, avocați, profesori, comercianți, meșteșugari, preoți, militanți creștini, anonimi, oameni care în economia divină au adus puțină mângâiere unor cetățeni care au trăi în umilință la Hațeg, în patria lor dintre munți, râuri și cer.

Au fost și zvonștii, cei care au avut bune sau rele intenții, zvonurile au măcinat inimile oamenilor: vor veni americanii să ne elibereze, Maniu va reveni la putere, mânia lui Dumnezeu s-a abătut asupra URSS fiind văzute ploii de stele pe cerul din est, orașe fiind distruse, maghiarii vor reveni în Ardeal, partizanii vor învinge, etc...

Viața a biruit în final, oamenii și-au păstrat orașul, și-au păstrat țara, a rămas Țara Hațegului cu amprenta ei intensă într-o lume în mișcare, cei mai mulți au reușit prin credință, prin muncă, prin cultură, prin copiii pe care i-au crescut, prin rezistența lor sublimă la **tsunami-ul** din istorie, fenomene care vor mai reveni sub alte forme, pentru că, deja, sunt analfabeți în România, deja au dispărut întreprinderi, au apărut altele, oamenii ascultă greierii cântând în iarba înaltă de sub munte și sunt gata să repete istoria dacă nu vor avea capacitatea de a rezista prin „cultura de Hațeg” – unică în Ardeal.

Autorul studiului a făcut numeroase trimiteri la bibliografie, a pus anexe din documentele vremii, fotografii, hărți, citate¹⁵... Cartea are în background o viață densă, cititorul avizat va înțelege istoria în dimensiunea ei reală, ca stare. De menționat că în studiu sunt inserate citate așa cum au fost ele fabricate în acele vremuri, cu expresii uitate, cu greșeli gramaticale evidente, în stilul așa-zis oficial al instituțiilor statului. Toate reflectă nivelul de cultură și înțelegere a persoanelor care s-au tolerat, ori s-au urât în Hațeg.

În anul 1945, la 10 Mai, se mai putea reține din comunicatul primarului către hațegani:

„La orele 10,30 se va oficia un TE DEUM la toate bisericile din localitate la care publicul va lua parte în număr complet.

Elevii tuturor școlilor se vor aduna în școlile respective la orele 10, îmbrăcați cu toții care au în costume naționale românești.

La orele 11 se va aduna toată lumea în piață, unde va avea loc parada.

La orele 9 seara se vor face manifestații publice cu retragerea cu torțe, adunarea fiind în fața Tribunalului.”

În anul 1953 se nota, referitor la greutățile din Hațeg: „lipsa unui plan de sistematizare a orașului, lipsa de canalizare, așezarea abatorului de vite în mijlocul orașului, lipsa unei întreprinderi comunale orășenești.” (pagina 281)

În anul 1965 se putea reține: „în ultimii ani fuseseră construite 5 blocuri cu 80 de apartamente, 75 case noi și se renovaseră 85 case vechi. În materia aprovizionării populației se construiseră: un magazin alimentar, o librărie, cofetărie, local confecții, magazin pentru mezeluri și lactate, magazin de tricotaje, tutungerie, un complex meșteșugăresc pentru deservirea populației, un Combinat de Industrializarea Cărnii.” (pagina 287)

Istoria veche reținea: „Fiind un ținut de graniță, districtului Hațeg i-a revenit un rol important în apărarea Voievodatului Transilvaniei în fața invaziilor turcești din secolele XV-XVI, căile urmate de armatele otomane invadatoare: prin pasul Vulcan din Valea Jiului, sau prin Porțile de Fier al Transilvaniei, trecând pe aici. Un rol important al acestui sistem de apărare al Țării Hațegului îl jucau cnezii români, având reședințe fortificate și care luau parte la războaie cu cete înarmate.” (pagina 2).

Studiul monografic semnat de Iancu Badiu, dincolo de realitate, de resentimente, de amintiri mai plăcute sau nu, demonstrează că istoria își are tainele ei ca în acea zi de 24 iunie 1950 când la Mănăstire Prislop au fost foarte mulți oameni la rugăciune din regiunile Brașov, Alba Iulia, Sibiu, Făgăraș, București, pentru că grupuri mari de credincioși erau atrase de Arsenie Boca.

Apoi ne reamintim că Nicolae Iorga afirma despre acest centru al românismului ce s-a format după cucerirea romană a Daciei că aici „s-a hotărât limba ce o vor vorbi românii”...

Septembrie 2012.

¹⁵ Autorul mulțumește la final, celor care l-au ajutat la apariția studiului: Goia Marcel, primarul Hațegului; Viorel Demian, viceprimar; Prof. Badea Rodica; Prof. Dragomir Manuela; prof. Stanciu Eugen; prof. Radu Igna; prof. Titus Blaj; sau ing. Moraru Liviu, pentru fotografiile puse la dispoziție.

STAREA LITERATURII, SCRITOR – EDITOR

Constantin Marafet și pasiunea scrisului, viziunea editorului...un lup în pădurea de metafore....

Constantin Stancu în dialog cu domnul Constantin Marafet, scriitor, directorul Editurii „Rafet” – Râmnicu Sărat, organizatorul „Festivalului Internațional de Creație Literară “Titel Constantinescu” din Râmnicu Sărat. Vicepreședinte al Societății Scriitorilor „Octavian Moșescu”, Rm. Sărat; Din 1993, membru al Asociației Ziariștilor Români; Fondatorul Societății Culturale „Doina” și vicepreședinte (1990), membru APLER.

Constantin Stancu întreabă, Constantin Marafet răspunde.

Note literare:

CONSTANTIN MARAFET (în certificatul de naștere, carte de identitate, pașaport, are numele de Marafet Costică) (poet, prozator, editor) - n. la 16 mai 1961, com. Buda, jud. Buzău, fiul lui Toader și al Linei. Urmează cursurile școlii generale din comuna natală. Liceul Industrial nr. 6, Buzău. Licențiat în Istorie al Facultății de Istorie și Filozofie, București. Academia Online, unde își dă licența cu lucrarea *Fundamentele profesiei de editor de carte*, obținând calificativul „Excelent.” A fost președinte al cenaclurilor ilegale (1986-1990), *Al. Sihleanu*, *Doina*, *Arthur Enășescu*.

A frecventat cenaclurile *Confluente* și *Nichita Stănescu* (București), *Duiliu Zamfirescu* (Focșani), *Viața Buzăului* și *V. Voiculescu* (Buzău). Debut la 16 ani, cu poezie în *Viața Buzăului* (1977),

având girul poetului Puiu Cristea. Iar în volum colectiv, *Primele iubiri*. A fost director fondator și redactor-șef al revistelor și ziarelor: *Doina*, *Glas Râmnician*, *Revista Poliției*, *Pagini Râmnicene*, *Arhipelag*, *Curentul de Râmnic* (fondator Victor Frunză). În prezent, redactor șef al revistei *Vitralii* (fondată, 2005). Din 1997, editor, fondator și director al „Editurii Rafet” (Râmnicu Sărat), editând și tipărind cărți ale unor scriitori din țară și străinătate. *)

Din 1977, prezent în diferite ziare și reviste: suplimentul *Scânteia Tineretului*, *Flacăra*, *Luceafărul*, *Ramuri*, *Destine*, *Opinia*, *Informația Buzăului*, *Muntenia*, *Vocea Râmnicului*, *Timp Liber*, *Vestitorul de Râmnic*, *Flagrant*, *Amphitriion*, *Arhipelag*, *Oglinda literară*, *Jurnalul de Buzău*, *Cronica Română*, *Rencontres Européennes*, *Franța*, rev. *AGERO* (Stuttgart), *Literatura și arta*, *Chișinău*; *Basarabia literară*, *Chișinău*; *Lumină lină*, *New York*; *Meridianul Românesc*, *USA*; *Univers românesc*,

Bruxeles; Universul românesc, Madrid; s.a.m.d. A realizat o pagină de literatură în ziarul „Muntenia de Buzău”.

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

1. **Constantin Stancu:** În limita timpului disponibil, rog aveți amabilitatea de a răspunde întrebărilor de mai jos, punctul dumneavoastră de vedere mi se pare esențial deoarece vedeți fenomenul literar din interior, ca unul dintre organizatorii tradiționalului „Festival Internațional de Creație Literară “Titel Constantinescu” din Râmnicu Sărat. La începutul lunii august 2012, Asociația „Renașterea Râmnicăeană” și Editura Rafet au desemnat câștigătorii celei de-a cincea ediții a Festivalului Internațional de Creație Literară “Titel Constantinescu”, în acest context, care au fost concluziile dumneavoastră ca editor?

Constantin Marafet: Se scrie mult și bine. O tendință către profesionalizarea scrisului printr-o cenzură de către autori a manuscriselor trimise la concurs. În acest an, numărul celor înscriși a fost cu 101% mai mare decât anul trecut, însumând 529 de creații literare, dintre care 31 au primit premii. Cu toate că se scrie mult și bine, interesul pentru cumpărarea/citirea cărți este din ce în ce mai scăzut. Se pare că nici autorii nu se mai citesc între ei. Nu înțeleg acest paradox. Toate manuscrisele primite la concurs sunt publicabile, unele dintre ele chiar dacă nu au fost menționate acum, vor face cu siguranță onoare oricărei edituri. Pentru multe dintre ele (manuscrite/cărți) mi-aș fi dorit să le fiu chiar eu editor. Dar, doar autorul hotărăște acest lucru. Aș fi dat mai multe premii, așa în ciuda crizei, **DAR** sunt singur. Am un sac de promisiuni, contracte parafate și semnate pe care orice om normal se bazează când pornește la un drum de asemenea factură. Nimeni, niciunul, nu s-a ținut de cuvânt. Sunt la un pas de a deveni *persona non grata* în propriul oraș datorită insistențelor mele legitime de a-și onora contractele. Trăiesc un paradox, - discutabil, sunt în amăgire, - adeseori. **DAR** în ciuda a tot și a toate, *eu țin calea mea regală*.

2. **Constantin Stancu:** Cum ați gestionat bogatul volum de manuscrise care au ajuns la organizatorii concursului?

Constantin Marafet: Greu. Foarte greu. E aproape imposibil să fii 100% corect. Din 529 de manuscrise primite 500 meritau să fie publicate. Nu s-au putut citi manuscrisele în profunzime. Era imposibil să citești 529 de cărți în 60 de zile. Am adoptat metoda „degustării”, așa cum fratele meu dispărut, poetul Dumitru Pricop spunea „Nu trebuie să bei tot butoiul cu vin să realizezi dacă vinul e bun, e suficient câteva pahare”, așa am procedat și noi, am „degustat” pagină cu pagină până în momentul în care am considerat că e suficient. Cum se face jurizarea: din momentul primirii manuscrisului primul care-l citește sunt eu, organizatorul. După citire pun o notă, șterg orice indiciu despre autor și manuscrisul este trimis celorlalți membri ai juriului, care la rândul lor notează lucrarea respectivă. Se face o medie iar premiile se acordă în funcție de mediile obținute în ordinea descrescătoare. Dar, atenție! toate premiile sunt egale, diferă doar premiul înscris pe diplomă. Întotdeauna m-am asigurat ca din juriu să facă parte scriitori dedicați total literaturii, oameni de mare caracter. Anul acesta președintele juriului a fost poetul Horia Zilieru, secondat de scriitorul Adrian Botez, scriitori care nu fac concesii în literatură nimănui.

3. **Constantin Stancu:** După părerea dumneavoastră care sunt tendințele în literatura română actuală, la zi, raportat la rezultatele concursului?

Constantin Marafet: Literatura a fost și este un fenomen permanent în alertă. Numărul cărților bune și foarte bune crește de la an la an. Am remarcat o revenire la construcții epice cu substanțialitate, tendințe interesante în poezie, critică și eseu. O renunțare voită la ludic și autopersiflare. În roman se construiește *fabulația și fantasmagoria* într-o îmbinare aproape perfectă. Prevăd în curând romane profunde precum *The Old Man and the Sea* (Ernest Hemingway) ori *Il nome della rosa* (Umberto Eco). La poezie însă va trebui să mai așteptăm. Se scrie multă critică de întâmpinare și e foarte bine, lipsește în schimb critica de *direcție*.

4. **Constantin Stancu:** Ce au în comun autorii premiați, ca oameni, scriitori, ca iubitori de cultură?

Constantin Marafet: Valoarea literară. Au primit premii academicieni, profesori universitari dar și elevi de liceu.

5. **Constantin Stancu:** Care sunt temele principale ale eseurilor premiate, există o evidentă obsesie legată de starea socială actuală?

Constantin Marafet: Temele principale abordate au fost despre sensul vieții, teme ce țin de filosofie. Suntem departe de eseul literar „Pseudokynegeticos” a lui Alexandru Odobescu sau de eseul filosofic a lui Emil Cioran „Pe culmile disperării”.

6. **Constantin Stancu:** Cum asigurați marketingul operelor premiate, este o etapă interesantă în viața unui volum? Există critici literari disponibili, iubitori de literatură sau alți scriitori interesați să dea culoare operelor premiate? Ați primit solicitări, telefoane, legat de cărțile premiate?

Constantin Marafet: Cărțile premiate își asigură singure marketingul. Cum?! Prin valoarea lor literară. Imediat după terminarea festivalului, la o zi, două au apărut cronici de întâmpinare în diferite reviste, ziare și pe bloguri. Continuă să se scrie despre ele. Zilnic primesc telefoane. Cronici pozitive. Dovadă că juriul și-a făcut treaba. O carte bună își urmează destinul indiferent de poziția criticilor. Aștept reacția cititorilor care pentru mine este cea mai importantă.

7. **Constantin Stancu:** Care este atitudinea autorităților locale privind fenomenul literar de la Râmnicu Sărat față de acest concurs tradițional, necesar în România și nu numai?

Constantin Marafet: Nu. Nu mă lamentez. Sper să fiu înțeles corect. Adevărul spuselor mele mi-au creat întotdeauna probleme. Însăși faptul că există a fost o problemă pentru autoritățile locale trecute și o problemă și mai mare pentru cele prezente. Nu sunt afiliat/înregimentat politic de niciun partid și nici nu voi fi în această viață sau în cele viitoare. Motiv pentru care autoritățile locale au o atitudine de respingerea a mea ca om și o mare nepăsare față de acest festival. Toate regimurile au avut oamenii lor, înțeleg, eu sunt doar omul cărții și al scrisului. Când autoritățile locale vor înțelege acest lucru, Râmnicu Sărat va deveni capitala mondială a culturii, chiar și pentru o zi.

Septembrie 2012.

Gânduri despre eternitate

NIMICITORUL ÎN BIBLIE, O TEMĂ UNIVERSALĂ PENTRU OM...

(Exo 12:23) Când va trece Domnul ca să lovească Egiptul, și va vedea sângele pe pragul de sus și pe cei doi stâlpi ai ușii, Domnul va trece pe lângă ușă, și nu va îngădui Nimicitorului să intre în casele voastre ca să vă lovească.

(Pro 28:24) Cine fură pe tatăl său și pe mama sa, și zice că nu este un păcat, este tovarăș cu nimicitorul.

(Jer 4:7) Leul se aruncă din tufarul său, nimicitorul neamurilor a pornit, și-a părăsit locul, ca să-ți pustiască țara, să-ți dărîme cetățile, și nimeni să nu mai locuiască în ele.

(Jer 4:13) „Iată, nimicitorul înaintează ca norii; cărăle lui sînt ca un vârtej, caii lui sînt mai ușori decît vulturii.” „Vai de noi, căci sîntem prăpădiți!”

(Jer 25:38) El Și-a părăsit locuința, ca un pui de leu vizuina; așa că țara le este prefăcută în pustie de urgia nimicitorului și de mînia lui aprinsă.”

(Jer 46:16) El face pe mulți să se poticnească; cad unul peste altul, și zic: „Haidem să ne întoarcem la poporul nostru, în țara noastră de naștere, departe de sabia nimicitorului!”

(Jer 46:20) Egiptul este o juncană foarte frumoasă... Nimicitorul vine dela miază noapte peste ea...

(Jer 50:16) Nimiciți cu desăvîrșire din Babilon pe celce samănă, și pe cel ce mînuiește secerea la vremea secerișului! Înaintea săbiei nimicitorului, fiecare să se întoarcă la poporul său, fiecare să fugă spre țara lui.

(Nah 2:1) Nimicitorul pornește împotriva ta, Ninive; păzește cetățuia! Ia seama la drum! Întărește-ți coapsele! Adună-ți toată puterea!...

(1Co 10:10) Să nu cîrțiți, cum au cîrtit unii din ei, cari au fost nimiciți de Nimicitorul.

(Heb 11:28) Prin credință a prăznuit el Paștele și a făcut stropirea sîngelui, pentruca Nimicitorul celor întîi născuți să nu se atingă de ei.

Selecția Constantin Stancu, după o temă de Aurel Pantea

Debut și câteva premii neașteptate...

VIAȚA CA UN PREMIU...

*Mineriada literară a liceenilor vulcăneni*¹⁶, o aventură, un proiect, un vis, un anotimp al poeziei în care s-au implicat scriitori, primari, profesori, oaspeți, iubitori de frumos. Proiectul a fost declanșat de Ștefan Nemeček, jurnalist din Valea Jiului, atent la partea nevăzută a lumii: poezia care marchează adolescenții¹⁷.

Titlul are ceva ironic, se mulează pe curaj și pe dorința de a lansa elevi în spațiul public.

„Aflând de inițiativa prietenului Ștefan NEMECSEK de a iniția un concurs literar destinat elevilor de liceu, mai mult, în colaborare cu un colegiu tehnic, și asta în deplina degringoladă în care se zbate învățământul românesc, sincer vorbind, mi-am zis că pe prietenul meu „l-a luat valul”...”, scrie Ion Urdă, mirat de curajul organizatorului.

După câteva luni de la organizarea concursului literar destinat adolescenților, Ștefan Nemeček adună materialul într-o antologie, lansează în formă scrisă poeziile adolescenților, propune fotografii, amintiri și... proiecte viitoare.

Cu alte cuvinte, în 4 iunie 2012 a avut loc festivitatea de premiere a concursului literar și acordarea premiului... Ștefan Nemeček. O inițiativă de suflet s-a materializat într-un eveniment important pentru Vulcan cu accente internaționale și cu bucuria reîntâlnirii cu acele versuri care aduc proșteșime în viața de zi cu zi, cu textele scrise cu vârful inimii.

De remarcat faptul că fanfara condusă de Ludovic Geczi, întâmpină oaspeți din țară și străinătate cu „IMNUL MINERILOR”. Bilanțul spiritual al concursului din anul 2012 a fost prezentat de membrii juriului: primarul Gheorghe Ile, scriitorul Eugen Evu și scriitorul Radu Igna.

Ștefan Nemeček a decernat trofeul concursului, cristalul masiv reprezentând Premiul Literar “Ștefan Nemeček”, prof. Malvine Socaci, directorul Colegiului Tehnic “Mihai Viteazu” din Vulcan, școala cu participarea cea mai numeroasă și cele mai valoroase lucrări.

Profesor Malvine Socaci surprinde asistența cu un gest de excepție, cu valoare spirituală, înmânează trofeul prof. Oxana Cărlan Munteanu, oaspete din Republica Moldova, pentru a-l duce în Basarabia ca semn de frățietate cu liceeni și colectivului de cadre didactice de la Colegiul Tehnic “Mihai Viteazu” din Vulcan. Puntea a fost pusă pe cerul patriei... de poezia tinerilor.

Reținem câteva gânduri, idei, peisaje lirice:

BUCEA ALEXANDRA-ERICA: Nu ești, dar mă atingi./ Iar pulsul meu se-oprește./ Căci lângă tine mă simt un înger./ Dar visul mă amăgește...”

POPESCU ANDRA: „Acum citesc! E ca și cum zac stingheră într-un abis. Totul e trist, lipsit de viață. Fug de realitate, căci vreau să șterg această zi: Crăciunul. Colindătorii? doar o mulțime de glasuri insuportabile. Încerc în zadar să le evit.”

Camelia SGĂRDAN: „Nu-mi trebuie nicio companie umană în această clipă, deoarece vântul îmi povestește în timpane zilele verilor trecute. Imaginându-mi acele zile, mi-am dat seama că sunt doar un călător în Universul timpului, un simplu călător într-o zi de vară.”

Elena Diana DIACONU: „O frunză căzută pe jos/ Îmi aduce-aminte de tine./ O mie de cuvinte spuse pe dos/ Mă face să mă îndrăgostesc de tine!”

¹⁶ Ștefan Nemeček, *Mineriada literară a liceenilor vulcăneni*, Editura „Realitatea Românească” – Vulcan, 2012.

¹⁷ Laureții „Mineriadei literare a liceenilor vulcăneni”: Mihaela Gâbuja –elevă; Victoria Covalciuc –elevă; Nicoleta Nicolau –elevă; Elena Jalbă –elevă; Felix Negoită –elev; Alexandra Bucea –elevă; Andra Popescu –elevă; Denisa Roxana Muntean –elevă; Roxana Rusu –elevă; Roxana Din –elevă; Patricia Pătru –elevă; Andra Lorena Simo –elevă; Marinela Roxana Dobre –elevă; Florentina Balint –elevă; Diana Mariana Nariță –elevă; Elena Diana Diaconu –elevă; Precum și Prof. Ioana Ardeiu; Prof. Anca Constantinescu; Prof. Lucian Labă; Prof. Filofteia Ciungan; Prof. Cristina Istrate; Prof. Oxana Cărlan-Munteanu; Prof. Ecaterina Odagiu; TROFEUL LITERAR “Ștefan NEMECSEK” a fost acordat COLEGIULUI TEHNIC “MIHAI VITEAZU” din VULCAN.

EDITH MUNTEANU: „În amurgurile trufașe pe care mi le rezerv, nu-mi doresc decât să mai simt în afara organelor mele. Mi-ai pecetluit mugurii gândurilor ce stăteau inerte împăienjenate în afara mea și mi-ai ucis respirația ce absorbea asemeni unui edict, marea neîntinate din sacralitatea atât de inefabilă a acestor nimfe.”

Marinela Roxana DOBRE: Părinții – „Că e mare sau mic , rătăciți undeva./ Cine n-are părinți nu are absolut nimic/ Că e mare sau mic, rătăciți undeva./ Sunt acei mici părinți, îngropați undeva/ Și acum, dacă ei, care-au fost, nu mai sunt./ Ar veni și-ar vorbi să ne spună ceva/ Pentru ei n-avem timp că sunt duși, i-am uitat”

Nicoleta NICOLAU: „Te-am aflat,/ ca pe-un paradis/ într-o bibliotecă/ cu chip de înger/ și-mi păreai/ o eternitate.”

Exemplele pot continua, de remarcat seriozitatea, atenția acordată stărilor noi care marchează ființa, dragostea pentru părinți, abordarea unor teme adânci, cuvinte care nu sunt o joacă, ci o strategie pentru a răzbate în lumea de dincolo de limitele vizibile, imediate, rugăciune pusă în versuri, dorul după o stare stranie, de neatins...

Antologia alcătuită de Ștefan Nemecek cuprinde texte și note literare care merită citate, remarcate, ceva se întâmplă în Valea Jiului cu acești adolescenți care vin cu viziunea lor despre lume și cu pasiunea de a-și depăși starea de tânăr trăitor într-o zonă aparent la marginea Europei, dar capabili să vadă dincolo de zarea pe care lumea de astăzi le-o oferă. Unii își vor depăși condiția...

Ancuța Sultana, jurnalist, nota: „Deci, pentru o zi, municipiul Vulcan a fost Capitala Culturală a Văii Jiului și chiar am putea spune a ținuturilor hunedorene. Faptul se datorează finalizării unui proiect cultural inițiat de jurnalistul și scriitorul Ștefan Nemecek, mai precis a Concursului literar derulat sub genericul MINERIADA LITERARĂ A LICEENILOR VULCĂNENI și acordarea trofeului PREMIUL LITERAR “Ștefan NEMECSEK”...”

Rămân câteva titluri de texte literare, notații atente: *Amintiri, Încrederea, Ninge, Printre stele, printre nori, Abis și speranță, Confesiuni, Dor de tine, Cenușăreasa, Pribeag, Călătorie pe altă planetă, De vorbă cu iarna, Doamnei mele profesoare, Când stelele se-aprind, Zâmbet de primăvară, E frumos...*

Ștefan Nemecek enumără sponsorii concursului: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, EMIL PĂRĂU - omul deosebit datorită căruia turismul în Valea Jiului are un prezent și viitor - un fost absolvent al Colegiului tehnic "Mihai Viteazu"; OVIDIU PIRTEA - un fost absolvent al Colegiului tehnic "Mihai Viteazu" - mereu alături de cadrele didactice și elevii școlii; DUMITRU CINCIULESCU - directorul Tipografiei „Prod Com” din Târgu-Jiu – un statornic susținător a proiectelor culturale din valea Jiului; CONSTANTIN FULGA - omul care a susținut din toate punctele de vedere acțiunile culturale inițiate în Valea Jiului; GHEORGHE ILE - oșanul naturalizat ca locuitor al Văii Jiului - un statornic susținător a proiectelor culturale care promovează valorile locale ale municipiului Vulcan; OCTAVIAN NASTE - un vulcănean permanent receptiv pentru sprijinul și susținerea concursurilor unde majoritatea participanților sunt tineri și mai cu seamă elevi.

Antologia pune în lumină profesorii care au picurat în mintea elevilor dragostea pentru artă, poate o formă de rezistență corectă într-o lume în dezechilibru.

Valea Jiului? Un loc unde se întâmplă evenimente care uneori scapă agendei zilnice a politicianilor, dar care ar trebui să fie atenți la generația care vine, cuvântul este o armă, uneori mortală... *O lacrimă de cristal* în Valea Jiului, pentru a-l parafraza pe Ion Urdă...

Dorel NEAMȚU - ziarist și fost profesor al lui Ștefan Nemecek la Liceul din Vulcan, depășind emoțiile, reține: „Ștefan Nemecek a învățat că, în viață nu trebuie doar să păstrezi tradiția, ci trebuie să și creezi tradiție. O piatră. Iată **piatra** pe care nu o azvârle spre alții, ci o pune frumos la temelie unui început de vis, ce îi va purta poate numele, adunând în jurul lui un mănunchi de poeți a căror privire brăzdează în ascuns cerul speranței poetice a tinerilor extrem de talentați și surprinzător atât de tăcuți. Da, tăcuți, pentru că ei, numai ei știu să vorbească atât de frumos în șoapte, în șoaptele iubirii, flori atât de rare, niciodată uscate ca sufletele acelora care dau cu piatra de la naștere până la moarte.”

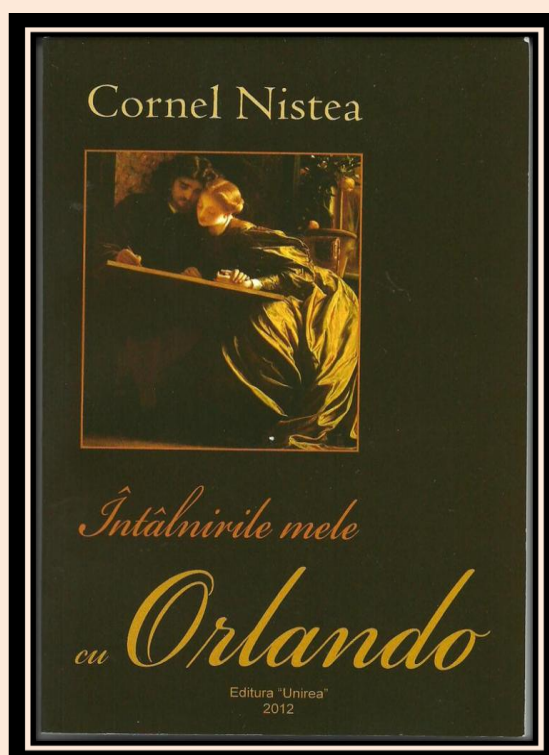
Septembrie, 2012.

Romanul românesc....

FERICIREA PURĂ CU PEISAJ MARIN ȘI NUD

Romanul românesc actual

Un romancier de excepție, Cornel Nistea

Cornel Nistea¹⁸ revine în peisajul literar cu romanul *ÎNTÂLNIRILE MELE CU ORLANDO*¹⁹, un roman solid, serios, care aduce o tușă importantă în ce privește viața intelectualului român înainte de anul 1989, un an de referință și pentru scriitorii din România.

¹⁸ Cornel Nistea, scriitor român, membru al Filialei Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România. Cornel Nistea s-a născut la 6 august 1939 în satul Valea Larga (comuna Salciua, pe Valea Ariesului). Licențiat în litere al Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Este profesor de limba și literatura română la Alba Iulia. Redactor la revista de cultura **Discobolul** (după 1990). În anii '80 publică proză scurtă în mai multe reviste ale Uniunii scriitorilor, debutează în volum în 1984 cu **Focuri în septembrie** (Editura Cartea Românească), drastic subțiată de cenzura de atunci. În iulie 2008 a ieșit de sub tipar romanul **Ritualul bestiei. Amintiri din șezlongul albastru** (initial intitulat "Amintiri din șezlongul albastru"). Proză scurtă, nuvele: **Colonia de vulturi - Ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2004; Papagalii mei adorați, - Ed. Context, Cluj-Napoca, 2004**

¹⁹ Cornel Nistea, *ÎNTÂLNIRILE MELE CU ORLANDO*, Editura Unirea – Alba Iulia, 2012. Roman, apărut cu sprijinul Consiliului Județean Alba.

Romanul tratează viața artistului în perioade dificile din istorie când arta pare a fi uitată între necesitățile sociale și jocul puterii în câmpul magnetic al destinului.

Temele pe care le ridică romancierul sunt profunde, esențiale și mereu actuale, pe de altă parte. Există o fantă în istorie când lucrurile trebuie spuse pe nume, se definesc și devin mai clare. Cornel Nistea este un lucid, vede trecutul prin perspectiva viitorului, unele teme vor fi mereu actuale, contextul va fi altul, deschiderile altele, oportunitățile sub o altă dimensiune.

Romancierul știe și poate să realizeze atmosfera vieții în sine ca viață, trăirile personajelor sunt reale, necesitățile omului sunt clar definite, forța sa este pusă în lumină. Rezultatul, însă, depinde de societatea în care trăiește artistul, strict determinat în timp și spațiu.

Sunt puse în lumină destinul artei și al artistului, legătura cu divinitatea, cu oamenii, cu natura. Se face o paralelă între artistul care trăiește în mediu catolic, specific unei părți a Europei și artistul care trăiește într-un mediu ortodox. Romancierul insistă pe tema iubirii ca legătură importantă a existenței, între necesitate și realizare. Iubirea este lentila prin care viața se vede potențată, viața prinde contur, sens, dramă. Relația bărbat-femeie, mai ales în mediul artistic, pare a fi esențială pentru că declanșează energii nebănuite.

Romanul începe cu un moto: „Iubirea este singura aducătoare de fericire pură.”

Textul este preluat din **Bergson**, acțiunea romanului se focalizează pe această perspectivă, mereu istorică și anistorică. Artistul căuta iubirea pentru că este călător spre fericirea pură. Dacă resorturile sunt declanșate, găsire ei în starea pură, pare o problemă intangibilă pentru artist. Și totuși iubirea este cea care dă forță omului și în special artistului, îl maturizează prin suferință.

Acțiunea are ca prim plan iubirile în paralel, în oglindă, ale lui Horațiu – romancier, în principal și Anamaria, apoi Orlando- pictor și Diana. Cupluri simetrice, văzute din unghiuri diferite. Preocupările femeilor sunt în sfera intelectualului, respectiv psihologie și artă, acest lucru face acțiunea mai interesantă, mai palpitantă din punct de vedere spiritual. Aceste cupluri dinamizează acțiunea, tensiunea dintre iubirea ideală așa cum o dorește Horațiu Codru și iubirea carnală, frustră și pragmatică așa cum o trăiește Orlando se materializează în lungi dialoguri, reflecții, acțiuni impulsive și realitatea care le limitează mereu.

„Eram gelos pe relația lui cu Diana, În mintea mea se crease un adevărat complex al unui incest, dar mai era și altceva, poate dorința ascunsă de-a mă afla măcar o vreme în locul lui și nu-mi puteam deloc potoli ticăloșia asta mizerabilă. Dar oare relația mea cu Anamaria ce era? Nu era oare bazată tot pe nimicnicie? Nu, nu, era altceva! Și-mi părea așa de rău că îndrăznisem să gândesc o asemenea aberație. Ei, nu, relația mea cu Ana era deasupra tuturor mizeriilor, se afla într-un Eden și acolo nu-o puteau atinge răutățile, geloziile de niciun fel.”

Cornel Nistea pune în balanță, lucru cel mai important, comunicarea artistului cu lumea fie prin imagine (Orlando), fie prin cuvânt (Horațiu). Aici se centrează tensiunea romanului. Scriitorul comunică prin cuvinte, modul de înțelegere a operei scrise este mai complex, mai dificil, romancierul pare angoasat, tracasat de neputințele sale, de geloziile sale, de lipsa de înțelegere a celorlalți. Pictorul comunică prin imagine, imaginea vrăjește lumea, declanșează vitalitate în jur, femeile par atinse de farmecul stârnit de culoarea care formatează un destin.

Romancierul visează la o artă angajată, opera sa ar trebui să reflecte lumea așa cum este, să nu înfrumusețeze, să fie oglinda adevărului. Pictorul este un estetic, peisajul, nudul, tabloul care picură frumusețe de dragul frumuseții atrage ochiul, mintea, trupul. Pictorul nu se complexează, pictează nuduri pentru că este divin, lumea a fost creată frustrat, iar trupul femeii reflectă frumusețea și perfecțiunea creației, în background este creatorul. Femeile acceptă (și asta într-o epocă dificilă) să pozeze, indiferent de starea socială în care se află pentru că sunt vrăjite de ideea eternității: peste ani lumea va ști că **ea** a fost **modelul artistului**. Un gând din copilăria lumii, modelul care trăiește prin opera artistului. Motivațiile țin de orgoliul feminin, uneori cu argumentele credinței, ipocrizia pare a semna acceptării paradisului pierdut: trupul este templul Duhului Sfânt.

Pictorul institue un adevărat **ritual** pentru a atrage și a picta femeile în atelierul său de boem, atingerile devin argumente pentru o estetică a frumosului. Epoca, însă, vrea altceva: imagini frumoase, peisaje la mare...peisaje din natura patriei, portretul sănătos al muncitorului, ale femeii mature... Fiecare își va avea premiile lui - pare să fie mesajul, uitând că vremurile trec, epoca se schimbă, oamenii dispar, noi personaje apar în planul secund, apoi în prim plan.

Romancierul se dorește un apărător al adevărului, titlurile romanelor sale sunt sugestive: *Destine*, *Mizeria*, *Umiliința cea de toate zilele*... Frica de scris este sinonimă cu frica de moarte și totuși

rațiunea vieții este de a se realiza ca artist depășind condițiile subiective momentane care apar inerent în viața cotidiană. Tangențial se pune problema relației cu Dumnezeu, mai ales în perioada în care romancierul se afla la Praga într-un studiu aprofundat despre condiția umană în comunism.

Romancierul, ca personaj important, visa la o viață împlinită alături de Anamaria, timpul petrecut în Cehoslovacia (stat unic în perioada comunistă) îi va dovedi contrariu, va trăi o frumoasă perioadă de dragoste alături de Katerina, fiica unor demnitari comuniști care locuiau acolo. Experiența este unică, Horațiu descoperă o altă lume, ar putea să evadeze în lumea liberă dar rămâne prins în plasa subtilă întinsă de sistemul comunist în viața artistului. Nu poate evada... Faptul că, la un moment dat, *Radio Europa Liberă* îi face public un fragment din romanul său, în loc să-l aducă aprecieri, este privit cu suspiciune, devine inamic. Orice faptă a sa pare un element într-un joc ciudat al sistemului de putere comunist care tindea să controleze totul, viața intimă dispărea, omul părea o piesă într-un puzzle dinaintea anunțat... Viața îl va împinge într-un spital de boli nervoase, mare evadare devine marea rătăcire, sistemul pune o pecete irepetabilă pe conștiința artistului: **nebun**... O întâmplare îi va permite evadarea la ... Paris, un joc al marilor puteri în care individul este captat până la anihilare...

Cornel Nistea reușește să descrie perioada grea din netimpul comunist, privațiunile cetățenilor, dramele scriitorului, compromisul zilnic care devenise mizerie morală, o lumea fără Dumnezeu. Într-un fel autorul reușește o sinteză a epocii, lăsând deschisă oportunitatea unei viitoare analize a vieții artistului după anul 1989 în România și teme par a fi extraordinare: ce mai înseamnă nudul într-o lume a pornografiei, dar dependența artistului de sistemul de putere și de jocul pe piața liberă a artei, dar impactul informației în viața de zi cu zi, apoi diferențele dintre indivizi...

Întâlnirile romancierului cu Orlando sunt ocazii de a emite idei, stări, definiții, concluzii, neliniști, concluzii incomode.

„- Bine, Horațiu! Hai să vorbim atunci despre ce-i acela succes. Ai hoinărit prin lume, ai sedus femei, ai scris romane. Ce bine mai mare ți-ai putea dori. Apoi îți mai spun ceva: Succesul e o chestie absolut înșelătoare, care adeseori provoacă victime. Trebuie să fii un om fericit că n-ai avut experiența celor care au trăit succesul totdeauna efemer și iluzoriu. Ce să-ți spun, după ce un artist are succes, cum acesta îl părăsește, trăiește o dramă de neimaginat, pătimește mult mai tare decât cei care n-au avut succes de-a lungul timpului, dar și l-au dorit.”

Interesante sunt dialogurile romancierului cu iubita sa Anamaria, o intelectuală de rasă, detașată, realistă, care se va realiza altundeva, înțelege epoca, se desprinde din plasa ideilor fabricate de propaganda comunistă. Dar și *întâlnirile* lui Horațiu cu alte persoane importante ale vremii sunt interesante, incitante și declanșează stări spirituale de excepție, ca o fractură în sistemul politic al epocii, o fantă prin care se zărește epoca în toată goliciunea ei (nud-ul vremii).

Cu toate aceste, Horațiu, până la un moment dat, este un ales al destinului (titlu de roman) beneficiază din plin de beneficiile sistemului, dar nu reușește să se împlinească, ajunge matur fără familie, copii... Iubirea este o iluzie în epocă, o năluca... Este aici și drama artistului căzut în capcana întinsă de sistem pentru cei care îndrăznesc să viseze și să caute esențele...

„Creatorul de artă e un însingurat ce-și trăiește drama fără să se poată vindeca vreodată de iminența eșecului” – iată o idee despre destinul intelectualului într-o lume căzută din miracol...

„...am după mulți ani prilejul să mă întâlnesc cu Dumnezeu și nu știu ce să-i spun.” – Drama artistului în fața eternității pure...

„...omul poate fi fericit fără a fi negreșit creator de mari valori...” – O temă incitantă pentru un psiholog.

„...omul are datoria să încerce să fie fericit?” – Întrebarea care macină conștiința scriitorului.

„Ti-am citit ultimele capitole despre *Reacțiile întârziate* și-am descoperit acolo o analiză dintre cele mai originale asupra nepăsării și trândăviei sociale...” – Gânduri interzise într-o lume captivă.

„Nu mă tem de nimic altceva mai mult decât prostie. Nu-i o noutate că ne ascundem de oamenii ignoranți și răi.” – Instinctul de apărare într-o societate bolnavă.

„Lașitatea omului de rând.” – O direcție imposibilă în epoca dictaturii comuniste pentru intelectual.

O altă temă interesantă într-un sistem social închis: „Disertație despre lene, lașitate și trădare.”

Cornel Nistea a fost în atenția criticii²⁰ și este privit ca un important romancier. Tudorel Urian notează: „Bruscarea unei conștiințe prin revelația produsă de o schimbare radicală și ireversibilă, petrecută în planul cotidianului, devine astfel leit-motivul povestirilor lui Cornel Nistea. Această iluminare de conștiință este întotdeauna dublată de o trăire emoțională foarte înaltă. De altfel, afectivitatea este simțul la care apelează în primul rând Cornel Nistea, scrierile sale fiind, din acest punct de vedere, apropiate de poezie. Ca și în cazul poezilor, la autorul în discuție scriitura este, în același timp, revelație și trăire afectivă a acelei revelații.”

Romanul reușește să fixeze esența vieții în momentul în care iubirea este văzută ca un vehicul spre fericirea pură, ca năzuință, ca speranță, ca detentă spre desăvârșire... Cornel Nistea a simțit că tema centrală a vieții este **iubirea**... O temă creștină, universal valabilă și luminoasă. Artistul o are la îndemână, totul este să o intuiască la timp și să o poată trăi ca experiență într-o relație unică, divină, în mediul social concret care i s-a dat...

Octombrie 2012.

DUPĂ DEALURI – ARTA URĂTULUI?

Filmul "După dealuri (Beyond the Hills)", film regizat de Cristian Mungiu, este considerat a fi cel mai bun film despre România din ultimii 20 de ani. Comentariile în presa românească sunt laudative, sau, unele, nu. Unii comentatori au subliniat faptul că suntem în fața unei opere de artă care are ca țintă urâtul! Se pare că aceasta este direcția în artă! Da, tinerii artiști sunt aplecați asupra tehnicii urâtului și, din acest punct de vedere, sunt artiști buni. Artiști ai urâtului, oare acesta e scopul artei?

La nivel mondial ne facem o imagine de popor retrograd, ceea ce nu este adevărat! Sunt lucruri superbe în România: iată, teolog de excepție - Dumitru Staniloae; creștin implicat: Iosif Țon; poet creștin bun: Ioan Alexandru; istoric și critic al literaturii creștine din România: Maria Daniela Pânăzan! Eseist de excepție, bazat pe valorile creștine: Adrian Botez; traducător, versificator important al Bibliei: Eugen Dorcescu; poet important, cărți de poezie bazate pe valorile creștine: Paul Aretzu, etc. Dar cine îi apreciază? Cine îi cunoaște?

Sunt optimist, avem valori, pentru ca aceste valori nu sunt puse în lumină, este altceva...

Oamenii din presă, jurnaliști cu nume, formatori de opinie sunt departe de a înțelege, nu se documentează, întorc spatele acestui gen de valori. Uneori atei au acces mai mare în mass-media, iar pe de altă parte lumea se miră că străinii ne văd rău, că noi nu ne înțelegem, că ne urâm și artiștii au ajuns să fie artiști ai urâtului.

²⁰ Proza aceasta, lipsită de artificii genului, s-ar putea încadra în ceea ce teoria literară numește autoficțiune, prin impresia transmisă cititorului d-abolire a frontierelor dintre ficțiune și non-ficțiune. (Mircea Muthu)
În fiecare lume ficțională din prozele lui Cornel Nistea există un narator mai mult sau mai puțin implicat în aceste lumi, cu un mandat moral evident de unde provine și vocația sa de căutare a adevărului. De obicei, acest nara tor are voluptatea retrospectivilor destinate să vindece răni mai vechi sau mai noi, fie ale sale, fie ale altora. (Aurel Pantea)
Orlando este un alter-ego al autorului- dubitativ în perimetrul estetic: iscodind prelungirile acesteia în modalități de comportament, de unde rezulta un grad de sinceritate auctorială demn de cel mai înalt interes. (Titu Popescu)

În Templul de la Ierusalim existau doi stâlpi, la intrare, Iachin și Boaz²¹. Nu aveau nici un rol în structura arhitectonică a Templului, nu susțineau zidul, etc. Erau frumoși, ornamente de excepție, ei reflectau FRUMUSEȚEA absolută, reflectau frumusețea divină. Acesta era rolul lor!

²¹ Iachin și Boaz

IACHIN ȘI BOAZ. Numele stâlpilor sau coloanelor de bronz care flancau intrarea în *Templul lui Solomon din Ierusalim (1 Împărați 7:21; 2 Cronici 3:15-17). Când Nebucadnețar a cucerit Ierusalimul în 587 î.Cr. stâlpii au fost spărți și duși în Babilon (2 Împărați 25:13).

I. Descrierea și construirea

Coloanele aveau o înălțime de 18 coți (cca. 9 m) și o circumferință de 12 coți (cca. 1 m în diametru); aveau capitelluri înalte de 5 coți (cca. 2,5 m) (1 Împărați 7:15-16). Cronicarul spune că înălțimea lor era de 35 de coți (2 Cronici 3:15) și se crede că aceasta indică înălțimea combinată a ambelor coloane, la care se adaugă încă 1 cot pentru fixarea coloanelor în socluri și în capitelluri. Pe vremea distrugerii Templului ni se spune că înălțimea capitellurilor era de 3 coți (2 Împărați 25:17); este posibil ca această reducere a înălțimii să fi avut loc atunci când Ioas (2 Împărați 12:6 ș.urm.) sau Iosia (2 Împărați 22:3 ș.urm.) au întreprins lucrări de renovare a Templului (cf. Ieremia 52:22). Această explicație este preferabilă față de părerea că prima cifră ar fi fost citită greșit sau că s-ar fi strecurat o eroare în transmiterea textului.

Au fost făcute diferite încercări de a vizualiza decorațiile care sunt descrise (2 Împărați 7:17-22, 41-42; Ieremia 5:22-23). S-ar părea că fiecare capitel avea patru petale de lotus deschise și răsturnate (*susan*, „crini”) cu o lățime de 4 coți (*ba'ulam*, 1 Împărați 7:19, „în pridvor”) iar deasupra lui era ca o cupă (*gulla*) răsturnată. Această cupă răsturnată sau măciulie era înconjurată de o rețea (*sebaka*) mărginită de două rânduri de rodii.

Coloanele și capitellurile au fost turnate de Hiram, un meșteșugar din Tir (1 Împărați 13-14) care a lucrat pe terenul dintre Suot și Tartan (1 Împărați 7:46). Coloanele erau goale pe dinăuntru (Ieremia 52:21) și se poate să fi fost turnate folosind o tehnică similară cu cea folosită de Sanherib care a turnat în bronz animale mitologice mari (ARAB, 2, 1927, p. 169; vezi și Underwood, Man 58, 1958, p. 42) sau pentru această lucrare imensă se poate să fi fost adoptată o metodă înrudită cu metoda medievală de turnare a țevilor de tun.

II. Scopul

Deși s-a sugerat că aceste coloane sprijineau acoperișul pridvorului, descrierea din VT le include ca pe un accesoriu al Templului și nu ca pe un element arhitectonic și spune că erau amplasate „la” sau „lângă” pridvor (2 Împărați 7:21) și „înainte” de pridvor (2 Cronici 3:17). Există numeroase dovezi despre coloane libere aflate la intrarea sanctuarelor templelor. Baze pentru coloane datând din secolul al 13-lea î.Cr. au fost găsite la *Hațor și Kamid el-Loz într-un templu fenician de la Kition și într-un templu israelit de la *Arad, dar nu se poate stabili dacă aceste coloane erau libere sau nu. Înfișurarea coloanelor poate fi dedusă pe baza modelelor de lut din altare găsite în Palestina și Cipru (secolele 13-9 î.Cr.) și din obiectele de fildeş descoperite la Arslan Tash și Nimrud. Reproduse de temple pe monede grecești și romane din Cipru și din Fenicia și descrieri făcute de Herodot (2. 44), Strabo (3. 4. 170) și Lucian (*de dea Syria* 15. 27) arată că perechi de coloane au continuat să fie plasate la intrarea templelor cel puțin până în secolul al 2-lea d.Cr.

În timp ce este clar că aceste coloane nu au deținut nici o funcție arhitectonică, semnificația religioasă pe care se poate să o fi avut este obscură. Ele ar putea indica prezența divină, la fel ca și stâlpii de foc și de fum din timpul părăsirii în pustie (Exod 33:9; Deuteronom 31:15). Diferite pietre și stâlpi folosiți din vremuri preistorice până în prezent par să fi avut o funcție similară.

III. Numele

Numele coloanelor ar putea imortaliza amintirea strămoșilor lui David din partea mamei sale (Iachin apare numai ca nume în semniția lui Simeon (Numeri 26:12) și într-o familie preotească (1 Cronici 24:17) și din partea tatălui său (*BOAZ). Totuși, o explicație mai plauzibilă este că numele ar putea fi primele cuvinte din profeția prin care puterea a fost dată dinastiei lui David: poate că „Iahve va întări (*yakin*) tronul tău pe vecie” și „în țaria (*be'oz*) lui Iahve se va desfășura regele”, sau alte expresii similare.

BIBLIOGRAFIE

R. B. Y. Scott, JBL 57, 1939, p. 143 ș.urm.; H. G. May, BASOR 88, 1942, p. 19-27; S. Yeiviri, PEQ 91, 1959, p. 6-22; J. Ovellette, RB 76, 1969, p. 365-378. D.J.W. C.J.D.

Limbaajul universal al poeziei...

PIETATEA TIMPULUI LA Andrés Sánchez Robayna

Poetul Andrés Sánchez Robayna²² este un poet al discreției, versul său redă preocuparea autorului pentru acele miracole umile, pentru locuri extraordinare, atinse de timp, pentru anotimpul secret care înflorește în luna septembrie, pentru amintirea unui început continuu. Versul său curge liniștit apoi este luminat de revelația relației cu Dumnezeu, cu natura, cu netimpul. Acel punct al luminării este esențial, poezia capătă consistența absolutului, se deschide precum floarea...

Eugen Dorcescu, poet român important, scriitor de excepție, a tradus din poezia acestui poet spaniol, a făcut și prezentarea lui alături de poemele din volumul *UMBRA ȘI APARENȚA*²³.

Titlul este unul simbolic, preia din filozofia idealistă (Platon) mișcarea minții spre eternitate, omul, adică, va putea primi doar aparențele, va privi doar umbrele, dar va putea înțelege creația și creatorul din toate acestea prin descoperiri, prin umilința în fața peisajului divin, prin cuvintele lăsate libere să acceadă în poem.

Eugen Dorcescu, traducătorul poeziei din limba spaniolă în limba română, ne dă câteva repere despre Andrés Sánchez Robayna, scurte note literare din care cititorul va înțelege că acest artist a fost și este preocupat de literatura universală în cel mai profund sens, că a edificat punți între poezia spaniolă și poezia lumii, este implicat în traduceri și că el lasă o amprentă vizibilă în istoria literară. Ne sunt prezentate volumele publicate, cărțile de poezie, cele de critică, adică tot ce a constituit preocuparea sa pentru frumos. În ultima vreme am putut constata că Eugen Dorcescu a dat o mare atenție poeziei din spațiul literar al Spaniei, s-a arătat interesat să creeze legături între poezia română și cea spaniolă și aduce o contribuție importantă în cultura europeană, în general, acolo unde autorii români sunt mai puțin cunoscuți și asta pe nedrept.

Volumul publicat în limba română este o selecție consistentă din poemele scriitorului spaniol din mai recenta sa carte *La sombra y la apariencia*, Tusquets Editores, Barcelona, 2010.

Poezia aceasta oglindește lumina soarelui, lumina în general, sugerând accesul omului la lumina esențelor dintâi. Este un volum al spiritului deschis la mângâierea pe care individul, în singurătatea sa, o primește din relația cu natura, cu peisajul, cu locurile importante ale lumii, din relația cu Dumnezeu care este prezent prin psalmul încrustat în realitatea perceptibilă. Sufletul „vede” o frunză uscată, o umbră, elegia la marginea metropolei, o stradă... amintirea prezentului într-un timp fără de timp, e o vedere cu inima. Poetul se focalizează pe misterul mării grecești, intensificând temele sale fundamentale: norii, soarele, lumina, aurora, porumbeii, simbolurile eterne... Descoperim anotimpul ca fiind un spațiu în care locuiește poetul, amețit de miracolul florii de ciulin sau de fulgerul verde, ori de variațiunile unei muzici divine impregnate în lucruri. E un preaplin care vine de dincolo de mare, de dincolo de timp. Ciudate sunt reflexele din ziua de anul nou, cu vibrația aceea subtilă care modelează absența, nimicul... O, anul ca o punte nevăzută pe care se pierde cel singur, sensibil la mișcarea universului...

„Tu care ai iubit soarele/ și centrul, și care dorești/ a pătrunde-n lumină,/ în rocă și în prezență,// nude, invincibile,/ și care pe nisip/ ascuți zvâcnirile/ trupului și ale pământului.../” - poezia care captează nevăzuta vibrație a creației, unda aceea de fond cu muzica ei subțire, blândă...

Volumul are un motto: „Așa precum umbra se trece viața noastră.” – un motto preluat de la Pero López de Ayala. Este o tușă necesară în economia volumului pentru că acest gând definește starea poeziei lui Andrés Sánchez Robayna.

Poetul spaniol revine la meditație repetat, se lasă prins în vraja stării prin care se maturizează sfinții. „Te gândești atunci, sub fervoarea amiezii, că bolovănoasa cărare ce te-a adus la această plajă îndepărtată s-a iscat, în fond, demult, în copilăria ta, în cutele obscure ale primelor vise.” –

IMAGINILOR MEDITAȚIEI. Desigur, poezia se pierde în eternitate, este un mesaj discret, subtil, în imensitatea timpului care devine un spațiu atemporal: „Și dincolo de orice înțelegere, marea.”

O banală frunză declanșează în ființa poetului mișcarea gândurilor nepereche, e o galaxie care se naște în mintea celui care contemplă. „Noi de asemenea, smulși, uscați/ cădem pe pământul nesfârșit,/ precum o floare a negării cădem/ de la stele la solitudine.” – **Unei frunze uscate.**

²² Andrés Sánchez Robayna a primit premiul Criticii pentru cartea de poeme *La roca* (1984), premiul Național de Traducere (1982) pentru versiunea sa din poezia lui Salvador Espriu. Conduce Atelierul de Traducere Literară de la Universitatea din La Laguna dedicat literaturii universale, din 1995 și până în prezent. Este poet, istoric literar, profesor, personalitate de primă importanță a literaturii spaniole contemporane. N. 1952, Las Palmas, Insulele Canare.

²³ Andrés Sánchez Robayna, *UMBRA ȘI APARENȚA*, Editura Mirton, Timișoara, 2012. Versuri, traducerea din limba spaniolă Eugen Dorcescu, coperta cu un desen de Constantin Brâncuși, *La Pyramide fatale et croix*, cu note literare de Eugen Dorcescu.

Trecerea imperiilor, relativitatea puterii care devine fără de putere este superb redată în poemul **DESPRE UN TRON DE PIATRĂ**; Ludovisi, Palazzo Altemps. Tronul e din marmură invizibilă, tronul simbolul puterii, dar el trădează neputința în fața eternității cu toată detenta pe care o dă dragostea, sau ritualul religios, ori frumusețea femeii tinere care armonizează tronul cu simbolurile. Există versuri care desenează poemul adevărat: lumina carnală, cântecul traversează timpul, lumina arzândă, ținutul originii, sânul stelei, materia nemuritoare și maternă, piatra care va mărturisi memoria noastră. Poemul e copleșitor prin intensitatea și densitatea eternității în palat, lângă tronul care pare etern... este doar aparența, e doar umbra... Cu certitudine Andrés Sánchez Robayna este un poet al esențelor, e din stirpea celor care au experiența contemplării, preluată din murmurul rugăciunii sau, poate, poezia este rugăciune, Cel Etern se descoperă în creația sa, aparențele îl trădează, umbrele țipă... Iată, metafora care ondulează gândul: materia nemuritoare și maternă...

Poetul are capacitatea unică de a prefăce un lucru banal în grandioasă imagine a gloriei, omul conștientizează că este doar lutul care vorbește, care șoptește miracolul: „Umbra ta doar/ apasă pe lut/ mai puțin decât tine.// Și încă mai puțin decât umbra-ți,/ pasul nostru-n țărână.” – **FLOAREA DE CIULIN**

Eugen Dorcescu s-a străduit și a reușit să prindă poezia aceasta care se țese fină ca o pânză de păianjen pe fața lumii, e diamantină și fragilă, dar puterea poeziei se vede prin relația poetului spaniol cu poezia în sine ca poezie, cu universul, cu relativitatea vieții într-o lume eternă care se reclădește cu fiecare ființă, pe de altă parte...

Metafora este una a smereniei, nu este una explozivă în tonul poeziei moderne, acest lucru pare preluat din vechile scrieri, dintr-o experiență spirituală de excepție. Tonul nu este unul familiar poeziei române decât cu unele excepții, dar redă demnitatea unei poezii care vibrează ca o inimă în trupul eternității. Acest volum, prin sensibilitate și modestie, prin libertatea cuvintelor de a se metamorfoza în poezie, se deosebește de cea ce se scrie, se publică și se premiază în România în materie de literatură. Cititorul va fi surprins de liniștea și luminozitatea versului, dar e nevoie și de un efort inițiativ pentru a pătrunde în intimitatea poemului...

Reținem fragmente de versuri: muțenia aerului, lumina gravată, fântâni de lumină, lucruri care ne recunosc, pietre care naufragiază în lumină, ochiul soarelui, fulminantele goluri ale liniștii, lucrarea pură a timpului, risipirea marmurei, fierăria solară lovește cerul, toate se privesc în vid, avide, aerul orb și apa fulgurantă, însuși timpul în pietatea timpului (frumos), fântânile invizibile ale vieții și morții, raza de aur verde, două silabe ce ard în strălucirea lui iulie, memoria cuvintelor, un zid - chipul timpului, toate se topesc laolaltă cu cerul...

Iată, acestea schițează o lume aparte, e lumea poeziei, sau ca să-l parafrăzăm pe Andrés Sánchez Robayna: „Numai frumusețea aceasta ne ajută să trăim și deopotrivă să murim”.

Octombrie, târziu, 2012.

Literatura la sertar! Selecție de Dumitru Hurubă

Nu treceți, umor periculos!

- Ioan Rus și Vasile Blaga: **Emoționanta armonie dintre putere și opoziție când este vorba de a-i face rău contribuabilului**. Cap.Vechi Ordonanțe de urgență. Prefață la prima ediție: Adrian Năstase (2003); prefață la ediția a doua: C.P.Tăriceanu (2005). Editura „Power and Opposition”.

NOI APARIȚII EDITORIALE

- Traian Băsescu: *Isterii și bâzâieli românești contemporane*, vol.I.
- Valeriu Stoica: *Mona Muscă – unul dintre puținii bărbați politici ai României*, col.”Biografii” (compendiu după emisiunea „Întrebările Realității TV”, din data de 27.07.2005; moderator: Carol Sebastian).
- Călin Popescu-Tăriceanu: ***Cum să sprijinim cu popi acoperișurile caselor a căror pereți au fost luați de ape ?*** (teză de doctorat, asistent: Laszlo Borbely). Tiraj forțat. Bibliografie: ***Bojdeuca din Țicău***, de Ion Creangă.
- Tudor Giurgiu: (Opere, antologie de autor). Vol.1: ***Sunt un ardelean serios și nu schimb nimic***; vol.2: ***Inși din TVR care nu fac nimic și iau o grămadă de bani...***
- George Copos: ***Cum se desface și se reface în 24 de ore contractul de muncă al unui antrenor de fotbal ?*** Prefață la prima ediție: Mircea Lucescu. Note și comentarii: Mircea Rednic.
- Laszlo Borbely: ***Să ne cunoaștem frumusețile patriei noastre România***. Vol.I: ***Nici un județ fără hartă de risc natural!***Cu un rezumat bilingv.
- **VOLUME ÎN PREGĂTIRE**
- 1)Dan Iosif, ***Maxime și cugetări de pe vremea când eram parlamentar PSD***, ediție de lux, cu amănunte. Prefața este semnată de un colectiv de muncitori-strungari de la fostul IMGB.
- 2)Traian Băsescu, opere complete, ediție de autor, ***Cum am învățat eu carte...*** Vol.1: ***Când văd vreun dascăl, îmi vine să...***
- 3)Călin Popescu Tăriceanu, ***Cum am scăpat de inundații plecând la Bratislava ?*** (Roman-fluviu); volum cu prefață de Emil Boc, intitulată ***Absență pur obiectivă*** (de la întâlnirea cu reprezentanții partidelor politice minus PD-ul. *Precizarea mea, DH*)...

CĂRȚI NOI ANUNȚATE LA TV, RUBRICA „SPORT ”

- **Dumitru Dragomir**, parlamentar român: ***Matolirea la români***, prefață, comentarii și adaptare pentru televiziune, Gigi Becali.
- **Mona Muscă**, parlamentar european: ***lată de ce am demisionat din funcția de ministru...*** Cuvânt după, de C.P.Tăriceanu.
- **Emil Boc**, Primar Cluj Napoca: ***Viață de navetist***; vol.I. Cu o prefață de prof.Gheorghe Funar...
- **Etc.**

CĂRȚI ÎN CURS DE APARIȚIE, ANUNȚATE LA TELEVIZIUNE

- Sebastian Bodu, **SECHESTRUL** (poezii financiare), din seria de opere complete. Vol.1: ***Sechestrarea Gării De Nord***; Prefață și comentarii, Gigi Becali (București) și Ion Nicolae (Brașov). George Copos, stă în această rundă.
- N.B.Fiindcă e vice prim-ministru ?
- Mircea Sandu, **METODE NOI DE MAZILIRE LA ROMÂNI**. Vol.1: ***Cazul Ion Crăciunescu***; vol.II: ***Cazul Gică Popescu***.
- 1)Sebastian Bodu, *opera prima sentimentală*: SECHESTRUL. Vol.1: ***Viața și opera lui Gigi Becali***. Vol.2: ***Cum am sechestrat Gara de Nord din București ?*** Cuvânt introductiv, note, bibliografie și comentarii, Gigi Becali.
- 2)Eugen Nicolăescu, în seria OPERE COMPLICATE. Vol.1: ***Metode noi de rentabilizare a spitalelor de nebuni***. Prefață, Mircea Cintează.

- Călin Popescu Tăriceanu, vol.1: **Jocul cu moartea (învățământului)**; vol.2: **Aritmetica elementară, pe înțelesul nimănui: 6 % în 2004 = 3,8 % în 2006 = grevă generală**. În col. „Promisiuni electorale”. Editura „DA”, Buc.2004/2005.
- Teodor Meleșcanu, **Războiul celor două Roze Portocalii. Începutul, înflorirea și desfrunzirea...** Volum bilingv penelisto-pedist.
- Mugur Isărescu, **Metodele neortodoxe ale BNR**.
- Marko Bela, **Noi metode naționaliste de transformare a PSD în PDSR**. (versuri udemerist-patriotice) Prefață de Ion Iliescu.
- Emil Boc, **FINețe și competență**, (poem simfonic, închinat Prefecturii din Cluj) la clapă autorul.
- Călin Popescu Tăriceanu, **Cum am devenit inutil în confruntarea cu greviștii din învățământ ?** (Studiu de caz), Cuvânt și mai înainte, de Traian Băsescu;
- Dana Războiu (TVR1, la Jurnalul de vineri seara, 11 nov.), Scrieri alese. Vol.1, **Primele 9 luni ale acestui an...**; vol.2, **Celelalte 9...**(Versuri de seară, după noul Calendar gregorian...);
- Radu Duda, Prinț de Hohenzollern, teatru: **Regele Mihai la Curtea Constituțională**, traducere liberă și compilație după „Regele Lear” de W.Shakespeare și „Un yankeu la curtea regelui Arthur”, de Mark Twain;
- Traian Băsescu și Dan Voiculescu, în seria „opere complete”: vol.1: **Imoralul**, vol.2: **Ipocritul**. Romane de sapă și sfadă...
- Gheorghe Pogea, vicepremier: „**Grăbirea urgentării” negocierilor Guvern-sindicate** (versuri cu alunecări pleonastice, volum de debut lansat în ziua de 16 noiembrie la jurnalele de știri tv);
- Cristian Rădulescu: **Sângele pesedist din vinele membrilor Curții Constituționale**, tratat de paronime în discursul parlamentar (lansarea volumului a avut loc în data de 15 noiembrie, la Realitatea Tv).
- Alessandra Stoicescu, **Laboratorul de chimie**, vol.1: **Transformarea portocaliului Alianței PNL-PD în vinețiu**. Lansare: duminică, 20 noiembrie, ora 18.30, în cadrul emisiunii „7 zile” de la Antena 1.
- **Pânze de păianjen (în Parlamentul României)**, traducere și adaptare oarecum plagiată după romanul **Pânza de păianjen**, de Marguerite Yourcenar. (primă vedere și prezentare cu detalii la jurnalele tv);
- Călin Popescu Tăriceanu, **Inepțiile lui Boueanu**, poem simfonic pentru drâmbă și corn. Prefața este semnată de Crin Antonescu. Consultant științific Ludovic Orban. Primă audiție simultană la principalele canale de televiziune.
- Traian Băsescu, vol.1: **Niciodată educația nu va mai fi cenușăreasa bugetului**. În seria „Ziceri din campania electorală” (2004); vol.2: **Greva dascălilor considerați cenușăreasa bugetului** (2005). Note și comentarii în fața Palatului Victoriei.
- Mircea Sandu, Opere alese. Vol. **Meșteșugăria orgănizării meciului amical de fotbal cu naționala în sandale a Nigeriei**. ediție trilingvă: hispano-anglo-română; prefață, comentarii și jenă, Emil Grădinescu. Lansare: 12 noiembrie, 2005, între orele 17.00 – 20.00, transmisă în direct de TVR...
- **Coriolan Haralampy**, ECOLOGIE (vol.1: **Exportul a trei sferturi din produsele ecologice românești**; vol.2: **Cum să ne hrănim neecologic ?**; Volumele fac parte din seria „Români, vi se mai pregătește câte ceva”...
- Marko Bela și Emil Boc: **Ghid de conversație interetnică**, traducere și adaptare din limba UE, cu o prefață de G.Frunza și G.Funaru.
- **Mircea Geoană**, teatru, ediție princeps: GOLANII, tragi-comedie după o idee de Liviu Rebreanu; MIZERABILII, comedie bufă, dramatizare și adaptare pesedistă după V.Hugo; și dramoleta „CANCI PREZENȚĂ LA PARLAMENT”.
- Ludovic Orban, **Îndrumător călduros pentru femeile care doresc să facă politică**.

Poezia marilor imperii căzute...

VALEA REGINELOR, POEZIA ROSEI LENTINI

Eugen Dorcescu ne propune un volum de poeme în limba română a poeziei scrise de Rosa Lentini²⁴, traducere chibzuită din limba spaniolă, care aduce un argument liric în geografia literară a Europei, o antologie cu tristețe, apoi rezistența în fața evenimentelor contemporane, reîntoarcerea la coordonatele imperiului, ale istoriei care trădează prezentul prin motivele eterne.

Antologia ne prezintă, la început, pe scurt, viața și opera poetei, tandrețea versului în lumea europeană modernă, date care vin să informeze cititorul despre o lume aparte, o lume a visului străbătut de furtuni spirituale, de violența ultimă a lumii, de melancolia la marginea oceanului.

Un moto interesant pentru acest volum: *“Funcția cuvântului, dincolo de mica mizerie și mica tandrețe de a desemna aceasta sau aceea, este un act de iubire: să creeze prezență”*. - Roberto Juarroz. Acest citat dezvăluie temele principale ale volumului: detenta prezenței, iubirea ca fulger târziu, mizeria zilnică transformată în poezie.

În prefață Esther Ramón face o analiză interesantă a poeziei scrise de Rosa Lentini și trimerile sale sunt pertinente: „ Pentru Stefan Zweig, poetul “este un paratrăsnet solitar ce adună (...) întreaga tensiune atmosferică a focului sacru, și această forță este aproape întotdeauna mortală”. ZWEIG, Stefan, 1999, 63. *La lucha contra el demonio. Hölderlin, Kleist. Nietzsche*. Barcelona: El Acanilado.

Mai multe date în acest sens ne aduce Karl Jaspers, notând că Van Gogh consideră de asemenea munca sa de pictor ca un “paratrăsnet”. Asumând încărcătura simbolică și transcendentă a fenomenelor amintite, Jaspers afirmă, în consonanță cu gândul conținut în poezia lui Hölderlin:

“Acum, cel care se expune pericolului este chiar poetul: poate sfârși nimic, în timp ce misiunea sa constă tocmai în a capta divinul primejdios în forma poeziei și în a-l transmite ființelor umane într-un mod care să nu fie dăunător.” JASPERS, Karl, 2001, 198. *Genio artístico y locura*. Barcelona: El Acanilado. Citatul este important pentru că dezvăluie puterea poeziei, în general, de a prelua energiile debordante ale răului și a le transforma în versuri care schimbă mințile, inimile, lacrimile spre bine... Fraza este profundă și surprinde în acest context, dar focalizează lumile eterne ale poemului în poezia concretă a Rosei Lentini.

Antologia reține poeme din ciclurile:

- Din *“Citind-o pe Alejandra Pizarnik”*, 1999
- Din *“Caiet egiptean”*, 2000
- Din *“Sudul spre mine”*, 2001
- Din *“Cele patru roze”*,
- Din *“Veninul și piatra”*, 2005

²⁴ Rosa Lentini, *Antologia Rosa Lentini – Tsunami și alte poeme*, Editura online „Semănătorul” – 2011, poezie, traducere de Eugen Dorcescu.

Titlurile dezvăluie ideile acestor poeme, sunt poeme care răscolesc cititorul prin profunzimea atmosferei poetice, este redată o altă insulă în lumea contemporană, insula protectoare, cea pe care se refugiază copiii poemului, insula cunoașterii prin versul luminat.

Lecturile, istoria, evenimentele imediate, brutale, sunt aduse în poezie de către Lentini, iar traducătorul, important poet contemporan, simte versul și lasă poemul să zburde, să curgă spre cititor în limba română, aproape la nivelul creației originale, cumva intacte, de sine stătătoare...

*„Trebuie să scrii ca într-un legământ
săpând în umbră, cu lumina înăuntru.
Și zice: “iarna urcă prin mine”
și este mai în sine cu sine însăși.
Tăcerea ți-a luat în stăpânire poarta
șanțul și golul. Cineva trece
ca un lup cenușiu în noapte
cu puii săi jupuți
în timp ce moartea îi cioplește oasele
ca pe niște sculpturi, ca pe niște flaute.”*

Există un loc unde se formează întrupările poetice, o lume a poeziei concrete și lentele pliuri ale dublei memorii...

Urmărind poemele descoperi versuri memorabile: *a zămisli absența, după-amiaza îmbracă în aur grădinile, lumina strălucitoare care s-a scufundat în Egipt, Egiptul tindea spre stele ori se afunda în nisip, grăunțe de somn pe care ne sprijinim capul, apa a șlefuit cântecele, marea pasăre a crepusculului iluminează drumul de întoarcere, odihnindu-se cuvintele iau forma obiectelor...*

Rosa Lentini este fascinată de trecerea și tăcerea imperiilor, e jocul divin care controlează lumea, istoria trecută care se reinventează în prezent, puterea și măreția care alunecă în ape și nisipuri, marile *edict*e inundate de timp, apoi ieșirea, salvarea prin poezie, credință, cântec. Tema Egiptului este una puternică, a fascinat oamenii pentru că le-a marcat destinele, iar imperiul actual ne marchează destinele fie că este în joc prestanța Statelor Unite, Europa, China, fie că este în joc moartea noastră cea de toate zilele. Prin poezia Rosei Lentini descoperi că puterea imperiului stă în fragilitatea sa... Se dezvăluie cititorului mecanismele imperiului, meandrele care îl desenează, deschiderile spre lume și Dumnezeu... Egiptul a fost o temă importantă în creștinism, dar și una în manualele de istorie lăsate în mâna păcătosului, o temă a eliberării de sub tirania sistemului...

„Din vechiul Egipt se remarcă geografia sa egocentrică. Desenul lumii în formă de triunghi cu un vârf în jos reunea cele două părți ale țării, cea înaltă și cea joasă. O linie în centru îl împărțea în două. Figura obținută din această reprezentare era cheia vieții, cheia întregii existențe. În termeni generali nordul era bogat și sudul mult mai sărac. Marile capitale precum Memphis, Tebas ori Alexandria înflorau la frontieră pe malul Nilului sau în deltă aproape de mare.

Egiptul tindea spre stele ori se afunda în nisip.” – Cheia lumii

Eugen Dorcescu simte aceste poeme și le dă o atenție deosebită, versul plutește frumos în mintea cititorului, pătrunzător și tainic...

Fragilitatea ființei, ca și fragilitatea imperiului sunt testate prin tema *tsunami*, forțele necontrolate ale energiilor create, cele care mătură bulevardele istoriei și face mereu curat în lume, pentru a conserva lumea, cu toate că individul, concret, e pus să reziste acestora, să biruie cumva, irațional și divin, e rezistența prin viața simplă, ca viață...

„Mai târziu pe străduțe și pasaje
 în casele dărâmate, sub pietre
 și graiuri o călătorie amorțită:
 fuziunea intimă cu noaptea, odihnă,
 transparența intactă
 a unei ape cu pești mai reci
 mâna pe care nu izbutim s-o trezim. „- **Tsunami II**

Efortul poetului, a poetei, în lume este redat prin poemul *Hărți*, de fapt o privire de sus în istorie, un contur ieșit din ceața poemelor, în aceeași manieră precum în vremurile genezei. A privi detașat lumea este efortul suprem al omului, conștiința destinului său în univers.

„Și priviri pe deasupra distanței
 fiindcă prezențele îl susțin mai puțin pe om
 decât cei absenți, atât de asemănători în liniștea lor
 nașterii lumii
 și precum izvoarele de asemenea liniile
 de culori naufragiate
 spălate după un timp de nisip. „

Este o hartă a posibilului, o hartă eternă, dragostea se scrie la acest capăt de cer, pe aceste ulițe simple, iar timpul din care suntem alungați, dă putere vieții, centrul plin de dorință și absență...

E un loc pentru cei care visează în *Valea Reginelor*, un Templu pentru **Femeile Faraon** care au marcat trecutul, au dat sens deșertului și mișcarea Nilului în istorie, o poveste care se va ivi înspre lumină...

Eugen Dorcescu notează în prefața volumului: „Memoria și copilăria se aliază în poem, se condensează, pentru a se preschimba în lemnul unor vâsle iute-trebuitoare, dar nici grădinile, nici poveștile lor nu sunt de ajutor, fiindcă nu-i lemn îndestulător pentru a ridica diguri. Doar pentru a arde. Pentru a ilumina un scurt răstimp, o clipă.”

Poezia Rosei Lentini luminează o clipă istoria imperiului cu limbajul special al celei care a străpuns *tsunami* cu puterea memoriei și a șoaptei...

August 2011

A

lergarea poetului...

MIRAJUL DIN SONET PENTRU SEMNTE DE CÂNTEC

Un volum elaborat, bazat pe un stil baroc, dar preluând argumentele poeziei românești jucăușe și penetrante, alergând în peisajul poeziei franceze bune, George Holobacă²⁵ ne propune un volum de versuri cizelate cu un titlu calculat: *Alergarea pe cerc*²⁶.

²⁵ Scriitor, membru al USR Filiala Alba-Hunedoara, autorul volumelor: *12 prozatori* (volum colectiv prin concurs) Ed. Dacia – 1988; *Via caprelor*, povestiri, Ed. Călăuza – 2003; *Armura de lut*, roman, Ed. Călăuza, 2003; *Purgatorul cocorilor*, roman, Ed. Călăuza. *Gloria Zăpezii*, Ed. Danimar – 2007; *Orologii de duminică*, Ed. Călăuza – 2008.

²⁶ George Holobacă, *Alergarea pe cerc* – Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2012, versuri, 92 de pagini.

Cunoscător al poeziei, autorul recurge la temele tradiționale, dar și moderne așa cum îl caracterizează, de la natură la dragoste, la vis, la lupta spirituală, sensibil la vibrațiile lumii ori la istoriile trecute care au marcat curgerea evenimentelor și care au modelat lumea, se joacă în stil *dada*, ori cântă, alege apocrifă ca motiv, ori coroana de spini într-o duminică albă în care se aude un sonet modern. Poetul este amețit de vitralii ori de miracolul umbrei, privește spre steaua polară ori spre ziua de mâine, cuvintele sunt de plumb sau zăpezile sunt zăpezile vrajbei în prezența îngerilor care acceptă jocul poetului. Uneori apare personajul misterios *Ova*, sau timpul iese afară din timp.

În poemul care dă titlul volumului, un titlu ponderat, lucrat și exact, se prezintă starea aceasta în care alergarea spirituală nu are limite, soarele precum bănuțul din oul păsării, doar inimile îmbătate de dragoste zdrobesc armonia timpului rotund, când, de fapt, e cineva care pune totul în mișcare, poetul doar se întreabă între limitele permise, un lirism discret și armonios. Deci posibilitatea curgerii se poate deschide spre infinit, dar aici, pe pământ, anotimpul dictează ritmul, câmpia ispășește păcatele verii.

Holobacă dedică volumul nepoților ca într-un fel de joacă și testament pentru că există harfe de speranțe celeste. Poezia nu are limite, versul alb, sonetul, dar totul în lipsa grafiei clasice, e o curgere a poeziei în poezie, fără reguli aparente, doar regula trăirii și a mesajului, o sensibilitate care explodează cu fiecare poem în forme elaborate, stările sunt rapide și penetrante.

Sunt prezente obiecte spirituale precum strașina verii, focul buimac al fluidelor, cupa memoriei, ogarii neliniștii, oglinda serii, sabia, moneda, scara de lut, metronomul cenușii, pecetea morții, havuzul orelor, cuvinte de plumb, havuzuri de mister, cuiburi de har, carte cu solzi... Cuvintele se cheamă și se aleargă pe *cercul poemului* până la ultima consecință personală, poetul e serios în această joacă de copil care înțelege misterele lumii.

„culege-mă din cenușă,/naște-mă, Ova,/și suflă-mă încă o dată/în brizele verii”- **flăcările dintre ciulini.**

În **poemul sincretic**, Holobacă descrie destinul în familie, destinul celui care vede tragedia și miracolul dragostei care se preface în zidire în lumea din căminul unei familii. Copilul care stă pe umerii mamei, bate un cui în ușa copilăriei, dincolo de orizontul aparent înalt se pot vedea multe, se văd zeii mărunți, agresivi, dar toate par a fi prinse într-un regat al nimicului, doar ruga mamei pentru ca Dumnezeu să nu închidă căile pentru cei care nădejduiesc sub *fascii solare*... E un poem complementar la realitate, se mulează pe realitate, dar urcă încet în cer... „mă ia de mână și se/ tânguie ca toate femeile obidite a intrat ciuman/casă ce ne facem de-acum Doamne nu ne-/nchide căile Tale”

Dar ce este poezia, cântec, imn, sonet, dans între cuvinte? ... „sonetu-i rug aprins cu vârful-eter/și rădăcinile-n cuiburi de piatră/caier tors de aezi lângă vatră/zigzag de gânduri fulgerate-n mister” – **sonetul cu panaș**

Ce este dragostea, prezența femeii în aproapele poemului? ... „ascultă Ova cum cântă-n plante/viori de culori cum șoapte prin ramuri/vestesc ierni cu oase de gheață limanuri/de spirit pur în tipare savante.” – **steaua polară**

Poetul este un generos în cuvinte, în gesturi, în deschideri, viața, dincolo de suferințe devine o bucurie posibilă.

Ziua de mâine se profilează pe cerul cuvintelor, sunt țeluri străine, sunt scopuri exacte, se refuză vrajba, pornirile eronate, se refuză posibila moarte: „n-aș vrea prin aer să știere glonțul/ca moartea pe care nimeni n-o-ntrece/să ne răpească și vise și nume”- **ziua de mâine**
Poetul este acolo, pe pragul tăcut...

Teme, uneori din literatura clasică, alteori teme biblice îl prin în vârtej pe poet. Linia lirică din *Cântarea cântărilor* (Biblia) se simte în ciclul de poeme lipite, *mirajul învins*, e armonia sufletului matur care își găsește liniile de forță: „iubito cu pulpe de sănii trase de reni/cu gât de amiant și de iriși solemn/cu gâtlej din insomnii din zodii de foc//cu picioare de

cariatide de vin/de promisiuni mereu treze fără soroc/cu sâni ferecați în creuzet de rubin²⁷ –
mirajul învins 2

Soluția poetul pentru poezie se definește în **sonet modern**, versurile exprimă noile sensuri, tendințele: „o carte vor fi runele din palmă/descifrată la judecata de apoi/pruncii nu vor avea tată nici mamă//ci doar indicații de pagini și foi/poetii vor preschimba lumea-n poem/și iubirile-n radiație crem”

E jocul vieții și al morții, dar moartea spirituală își pune pecetea pe sonet în viitor, din toate acestea rămâne *radiația crem...*

George Holobacă prevede o altă geneză, o altă facere, dar pentru asta există ritualul orelor tardive: „să ne rugăm Ova eterului pur/să ne preschimbe-n semințe de cântec/legărate pe aripi moi de zefir²⁸ - **ore tardive**

Aprilie, 2012

Linăștea lumii...

Linăștea lumii...

LINIȘTEA LUMII SAU CĂUTAREA CERULUI LA ADRIAN BOTEZ

*Linăștea lumii*²⁷ este un titlu neobișnuit pentru Adrian Botez²⁸, spirit tumultuos, energic și revoltat pentru mersul spre haos a lumii în care trăiește, o lume care a uitat valorile curate ale creștinismului, o lume a căderii în gol... E un popas în mișcarea sufletului spre infinitul spre care tânjește poetul, oprirea care se regăsește în psalm, pentru că există psalmi în care apare brusc acest semn – oprire! Cuvintele se prefac în peisaj, în cântec, în imn, în vis, în speranță, dar sunt acolo, cu adevărul lui Dumnezeu în consoane sau vocale...

Adrian Botez este un scriitor aplecat spre rânduială, își organizează volumele în cicluri care să reziste, anotimpuri ale poeziei, iată că și acest volum are mai multe părți, legate între ele, simbolice, cu deschidere spre vibrațiile lumii:

Cartea I: LINIȘTEA LUMII;

Cartea a II-a: VÂRTEJURI;

Cartea a III-a: DINCOLO DE ZARE.

²⁷ Adrian Botez, *Linăștea lumii*, Editura „Dacia XXI” – Cluj-Napoca, 2011, versuri, Colecția Poezie și muzică creștină. Cartea apărută în colaborare cu Primăria Gura Humorului.

²⁸ Scriitor român, autorul cărților: 1-*Jurnal din marea temniță interioară* (Axa-Botoșani, 1998); 2-*Rog inorog* (Salonul literar-Focșani, 1998); 3-*Povestea unui colecționar de audiențe* (Corgal Press-Bacău, 2003); 4- *Epopaea Atlantică* (Corgal Press-Bacău, 2003); 5- *Eu, barbarul* (Casa Scriitorilor-Bacău, 2005); 6- *Crezuri creștine - 70 de sonete cruciate*; *Van Gogh – perioada Borinage (tumorile artei)*, Casa Scriitorilor, Bacău, 2005. 7-*Nu mai ridicăți din umeri!* (Ed. Rafet, Rm. Sărat, 2007); 8-*În contra demenței de astăzi în cultura română* (Ed. ProPlumb, Bacău, 2008); 9-*Aici – la-ntâlnirea tuturor câinilor*, Ed. Rafet, Rm. Sărat, 2009., etc.

Volumul mai cuprinde **OPINII CRITICE și PERSONALITATE ȘI OPERĂ**, toate legate de mesajul poeziei lui Adrian Botez, aducând explicații, argumente, texte, pretexte și bucuria lecturii și a scrisului.

Un volum complex în care autorul pune accentul pe valorile creștine, pe mărturia lui Dumnezeu în lume, pe rezistența creștinului, pe revelația personală, particulară, pe literatura ca șoaptă în cetate, șoaptă care pentru alții, necunoscători, pare țipăt, țipătul zimțat de la miezul nopții...

Brusc în poezia lui Adrian Botez apar temele care pot aduce liniștea unui suflet care tânjește să vadă dincolo de zare, prins în vârtejurile lumii, în valurile care zguduie lumea și timpul în care trăim pentru a produce netimp!

Așteptând florile, mântuirea, zăpezile, primăvara, sărbători de primăvară, metamorfozele, Visul Grădinii sunt elemente ale așezării lumii în matca inițială, cele care susțin posibilitatea existenței ca realitate prin cuvinte, în Cuvânt. Dar lumea e prinsă în tentaculele aruncate de tsunami în această parte de univers pentru că apar umbrele: singurătatea de acasă, instabilitatea, vremuri fără ceas, jocul leprei în lume, spasmul cosmic, paștele orbilor (!), conversații cu un asasin. Dar speranța se coagulează în posibilitatea vederii cu inima dincolo de zare: iubirea ca valoare, Hristos ca stâncă în vârtejurile lumii, muștrarea Domnului, supraidentitatea. Pendulând între poezia lirică a lui Octavian Goga, între cuvintele potrivite ale lui Arghezi sau metafora lui Nichita Stănescu, volumul lui Adrian Botez este unul al căutării echilibrelor posibile într-o lume care și-a pierdut orizontul, iar oprirea pare o soluție...

Autorul, într-un moment de împăcare cu sine, dedică volumul soției, Elena, ca semn al reînțoarcerii în matricea familiei...

Prezența **Grădinii** în construcția volumului este tânjirea poetului după raiul pierdut, dar posibil a fi visat, gândit, trăit prin imnul dedicat munților, anotimpului, florilor...

Îngerii sunt bolnavi de roua dimineții, iar Hristos visează într-o stea, raiul e aproape și totul e promisiune sau clipă captată de poet în poemele sale. Dumnezeu cu barba în palme privește dincolo de orizontul mării, apa botezului curge spre noi rădăcini, trupul poate fi de rază, animale ucise de prea multă blândețe... Prezența lui Hristos în peisajul lumii, Duhul Sfânt mișcând poemul: „a fâlfâit Duhul Sfânt peste mine/de-am simțit - ...o, în sfârșit – că e bine...!/ nu există frică-nici moarte: să știi//numai om Dumnezeu vrea ca iarăși să fii/...va trimite - la tine – alai cu făclii:/povesti-vei – tihnit – ce durere-i în glii.../” – A TRECUT DUHUL SFÂNT.

Atâta liniște declanșează **delirul** în primăvară, ca posibilitate a salvării: „o Doamne – Ți-i deschis comoara-n/ceruri/nu se mai văd arhanghelii la creneluri:/nu merit izbăvirea – dar mă simt izbăvit/în tot arde frăția – deși toți m-au hulit!” – DELIR DE PRIMĂVARĂ.

Dar luciditatea poetului îl prinde în oglinda ei: partea corectă câștigă din ce în ce mai rar, trebuie să se schimbe ceva în lume din temelii, demnitatea umană a pierdut ritmul în fața vârtejurilor de toate felurile... (Balada și rugăciunea lui Joan Sala I Ferrer Serrallonga). Dumnezeu poate să mântuiască, Dreptatea e mireasa de taină a lui Hristos, crima e legea celui tare, Hristos lăcrimează pe frunțile noastre uscate. Paralela bine-rău demonstrează că răul poate fi învins prin binele pe care omul îl poate face în lumina divină, e o baladă a celui care tânjește după reformă, după schimbarea cea mare, după liniștea lumii care poate da roade în ființele noastre. Poetul e neîndurător cu negustorii burtoși care au scos lumea la mezat, e prezent și șmecherul cu aureolă în buzunar, patronul de stele, paiățele lumii. Privind din perspectivă divină, Adrian Botez vede clar nevoia lumii după Dreptatea lui Dumnezeu pentru că dreptatea oamenilor nu mai are efect, dreptatea oamenilor s-a stins pe un munte care s-a topit.

Străinătatea de acasă pare semnul depărtării de sine, pierderea identității, câinele mort în șanț, copaci scheletici care cerșesc milă într-un secol al mașinariilor de toate felurile care imprimă viteză fenomenelor, e un „suflu al aroganței”!

Metaforele poetului sunt sugestive: spinările cerului se ating, se freacă una de alta, masa la care scrie are mereu alte dimensiuni, nici un lucru nu e la locul lui! Luciditatea se mișcă în liniștea lumii, spiritul omului atras de miracole, de mântuire lucrează prin cuvinte, prin rugăciune, prin apropieri... Sunt *vremuri fără ceas*: „păsări vremuiesc cu glasuri sure/vremea nu mai știe cum să fie/vântul bate parcă stă să-njure/ o lume lividă – vineție/” sau „Dumnezeul lumii e cenușă/n-a lăsat pe nicăieri vreo ușă/” – VREMURI FĂRĂ CEAS.

Sfârșitul de vremuri fără de timp se vădesc prin prezența păsării cenușii care îl privește pe poet în ochi, e moartea care are îndrăzneala să arunce fulgere cenușii într-o lumea a culorilor căzute din curcubeu și este o dungă, fizic, inexplicabilă, căderea perspectivelor, orizontul care s-a topit în moarte.

Poate că imaginea cea mai dură și care depășește durerea fizică e prezența ființei alunecate în moartea cea de toate zilele: „trag după mine un cadavru,- salturi/nu mă trezesc – nu știu unde să-l ascund:/nu-s vinovat – ci blestemat de-nalturi.../și leprancape-n timpul tot mai scund/. – ADVERSARUL.

Speranța, însă, e după zare, acolo în aproapele din inimă: „aerisind luminile în păsări/ne sprijinim de cer spre-a trece-n liniști:/acolo nu-s recolte și nici miriști/ doar cântec de incendii hialine/”- ACOLO.

Dincolo de zare e un pisc de rugăciune, un munte care se poate urca prin stăruință sau încăpățănare, munții dau argumente pentru o altă viață, curg pâraiele din cer, muntele visa un om... E, desigur, **Muntele Dreptății lui Dumnezeu!** Muntele acesta a fost văzut de proorocul Isaia (vezi Biblia), a fost urcat de Iisus, e motivul poemelor lui Adrian Botez care topește după considerente divine într-o lume în faliment.

Natura e parte a speranței, natura e parte a creației și puterii lui Dumnezeu de a reforma cele văzute: **verdele plin** al grădinilor, **albastru sever** al cerului, grădina, boarea din grădină, păsările cântă prin copacii din rai, lumina cerului, mările lumii, porți enigmatice, cirezile faptelor, ploaia de rouă ca o ploaie spirituală, aer sfânt, o lume proaspătă ce trimite la un alt cer și un alt pământ din Apocalipsa (vezi Biblia).

Despre sine Adrian Botez mărturisește: „n-am fost bun - nici/rău: un oarece/ om// am văzut ape-n amurg/ le-am înfruntat – am văzut/ munți în răsărit – și/ m-am înălțat/” – MĂRTURIA LUI DISMAS.

În ultimul poem al cărții care poartă un titlu frust și mărturisitor – C.V. DE CIOBAN AL CERURULUI, autorul se vrea un biruitor, un luptător, unul care știe sensul bătăliei spirituale și care are argumente la înaintașii săi, purificați de un foc divin. Se poate observa și o anumită oboseală la poet, viața e un joc în care energiile se strivesc, se duc: „Doamne – stinge-mă undeva/între ape mari – cu țarmuri amețitor/depărtate – țarmuri pline de/ lacrimi”. – DOR DE STINGERE.

Dar lumea tânjește după liniștea dintâi, e o lume în care Paștele s-a modernizat, care vrea altceva dar nu găsește: „nu-L mai plânge – astăzi – nimeni pe Hristos/ nimeni nu-i mai simte dorul Lui de noi/ Crucea-I grea n-o îndurăm – direct – pe os/ nici hidosu-i strigăt – horcăind în toi/ ... nevinovată carne să înghită/ în vina lui mereu deschisă-i poftă/ oricine-i pregătit – smerit – să mintă/ să cumpere privata lui Golgotă.../ - MODERNIZAREA PAȘTELUI.

Poet incomod, dar pregătit să se ierte pe sine și să-și recunoască limitele, Adrian Botez recunoaște că nu poate evada din această lume în care își cântă și cântă nedesăvârșirea ca etapă spre omul de dincolo de zare. Versurile sunt dure, cuvinte

aparent nepoetice strivesc corola poemelor și aduc mirare cititorului clasic de poezie, dar cel care citește Scriptura știe că sunt acolo cuvinte mult mai dure și că Dumnezeu vrea să ne recunoaștem ticăloșia.

Stilul său pendulează între clasic și modern, virgulele sunt înlocuite de linia care desparte cuvintele, ideile capătă astfel putere, versurile sunt sentințe pentru cititor, uneori cuvintele curg simplu, cadențat, alteori se caută complicat și simbolic, e un simbolism creștin, cu pecetea lui Hristos, vocalele strigă, consoanele caută liniștea nopții, vechi linii alte literaturii române se regăsesc în scrierile acestea tulburate de vis și dorințe neîmplinite, lumea se deschide în fața poeziei ca o carte a Privirii Extatice... Poate că poetul ar trebui să-și cenzureze uneori discursul liric pentru a lăsa aurul din gând să iasă la suprafață prin versul cercetat de șapte ori...

Luminița Aldea scria despre Adrian Botez: „Întâmplarea a făcut să citesc poezie scrisă de domnul Adrian Botez și să exclam fericită: *Iată Poetul! ... Tema dominant-esențială a poeziei domnului Adrian Botez este credința – raportare la divinitate. Toate celelalte teme pălesc sau sunt mici, prin comparație cu tumultul și vibrația înălțător – sfâșietoare a cutării căii spre Cer.*” – Luminița Aldea, Cornul Luncii/Suceava – *Scrisul ca destin.*

Aprilie, 2012.

Poezie creștină

DUMNEZEU NU SE LASĂ BATJOCORIT

Dumnezeu nu se lasă batjocorit,
O repetă amicul mereu și mereu,
E cu luna și aerul-n asfințit,
E cu soarele-n infinitul infinit...

E umbra ce mă atinge acum,
Vorbește când tace sau trece,
E aurul călător din drum,
E porunca ultimă din cele zece...

Dumnezeu nu se lasă batjocorit,
E-nțelesul tainic din gând,
Numele-i unic – întreit,
Taci, plâng sfinți în mormânt,
Da, El nu se lasă batjocorit...

Anul Caragiale, eternitatea umorului, tristețea umoristului..

NĂPASTA, O LUME PIERDUTĂ ȘI REGĂSITĂ

*Caragiale, Năpasta și Carmen Sylva*²⁹, un titlu incitant pentru cititor, câteva **note literare** la piesa *Năpasta* de Caragiale, își propune și realizează Dragoș Ștefan Velica în cartea sa publicată în anul 2002.

De fapt autorul prezintă o epocă, o stare, o lume cu umbrele și luminile ei. Face o scurtă prezentare a reginei scriitoare Carmen Sylva, de fapt Regina Elisabeta a României, cu preocupările ei literare, cu dragostea pentru cultură și pentru spațiul românesc în care a devenit personaj principal ca regină.

Apoi trece la prezentarea operei *Năpasta* și a scriitorului Ion Luca Caragiale, lansează ideea unei încălcări a drepturilor de autor de către marele scriitor român prin paralela cu scrierea *Resbunare* de Carmen Sylva și are inspirația de a prezenta cititorului cele două opere: *Năpasta* și *Resbunare* pentru ca dosarul să fie complet, totul având în anexă o *Bibliografie selectivă*.

Cartea este una care pendulează între jurnalism, istorie literară și eseu, stilul este unul simplu și expresiv, evocând vremurile, vremea, cu dramele și pasiunile ei.

Carmen Sylva a fost regina scriitoare, deși de origine principesă de Wied, pasiunea ei pentru literatură și frumos, ochiul format pentru a vedea lucrurile minunate ale românilor, sinceritatea și exilul într-o cultură străină, depășit prin talent, au lăsat în epocă un portret special.

Elisabeta, pe numele ei inițial, regina a avut o cultură impresionantă, dobândită într-un mediu universitar serios și a fost soția Regelui Carol I de România, noblețea ei nu s-a impus, s-a descoperit cu discreție și eleganță.

Contactul ei cu România a fost un fel de dragoste la prima vedere, mărturisind că ochiul nu i se sătura de spectacolul culorilor sub un cer de excepție, evocarea în scris este calmă, liniștită și limpede.

S-a implicat în activitățile civile de ajutoare din războiul de independență, a avut un cult pentru costumul național românesc și o înclinație spre activitatea literară și pasiune pentru limba română, dar și cultura română. Regina scriitoare a avut întâlniri interesante cu personalitățile culturale ale vremii: Titu Maiorescu, Vasile Alecsandri, George Enescu, Mihai Eminescu...

Carmen Sylva nota despre Eminescu:

„...ne apărea neliniștit și răvășit, ca venit dintr-o altă lume; tenebros, el îmi amintea de Manfred și de Faust, de chipurile răvășite ale marilor romantici (...) Avea pe chip acel vag surâs crispat și copilăresc ce se zărește pe portretul lui Shelley (...) Eminescu se amuza deșirând fraze și sonorități verbale. Mi-a sărutat grăbit mâna, privindu-mă cu o privire potolită, dar pătrunzătoare, ce voia parcă a-mi secătui spiritul spre a rămâne pentru el un subiect de curiozitate sau interes, mă compătimi că nu cunoșteam îndeajuns Moldova sa natală.”

Povestirea *Resbunare* de Carmen Sylva a apărut în revista „Vatra” nr. 3/februarie 1894 la București în traducerea lui Caragiale, o traducere liberă, de scriitor cunoscător, pătrunzătoare, prezentând realitatea brută a satului românesc, cu personajele tradiționale: învățătorul,

²⁹ Dragoș Ștefan Velica, *Caragiale, Năpasta și Carmen Sylva*. Editura „Focus” – Petroșani, 2002.

gospodarul, fratele, soția, sora... Dragoste neînțeleasă, crime, pasiuni întunecate, dragoste fără ieșire, bătaii crunte, casa în flăcări, nebunia..., ca ieșire din realitate.

Apoi *Năpasta* și autorul ei, Caragiale, copist, „revoluționar de profesie”, sufleur la teatru, activ în garda civică, traducător, dramaturg, revizor școlar, funcționar de stat, profesor la un liceu particular, director general al teatrelor, întreprinzător particular, deschide o berărie, și, bineînțeles, premiat cu o *pană de aur*... Apoi învinuirea, un anume Al. Ionescu Caion îl acuză că a reluat din Istvan Kemeny, e o acuzație de plagiat în *Năpasta*, dar și ocazia unică de a fi apărat de Barbu Ștefănescu Delavrancea, scriitor și avocat. Vine exilul, refuzul de a fi sărbătorit la vârsta de 60 de ani, apoi moartea fulgerătoare... O viață dedicată comediei, atinsă de dramă și suspans...

Dragoș Ștefan Velica ne prezintă, apoi, piesa *Năpasta*, o tragedie specifică, cu personaje la fel de interesante: cârciumarul, învățătorul, cirezarul, ocnașul, câțiva oameni dintr-un sat de munte, soția românului de la munte. Atmosferă apăsătoare, final sumbru, cruzime, obsesii, crima, spaima, remușcarea...

Presat de directorul general al teatrelor, Grigore Cantacuzino, Caragiale scrie *Năpasta*, o dramă, în contrast cu spumoasele sale comedii, ca un fel de echilibru între o operă și alta, o dramă interesantă. Cu umor, Caragiale depune piesa la conducerea teatrului: *Na p-asta!*

Asemănarea dintre povestirea *Resbunare* de Carmen Sylva și drama *Năpasta* a făcut obiectul unor speculații, originalul scris de regina scriitoare nu s-a păstrat, piesa lui Caragiale s-a jucat în anul 1890, iar povestirea s-a publicat în anul 1894 în revista „Vatra”, dar s-a pus o întrebare, s-a inspirat Caragiale din povestire, el traducătorul liber de orice fel de cenzură, talentul care vede opera literară ca pe o construcție cu reguli și personaje, cu acțiune și dramă?

Oricum, în spatele acuzațiilor de plagiat, s-au aflat personalități importante ale vremii, iar viața frământată a marelui dramaturg, exilul său autoimpus, corespondența interminabilă cu prietenii din România în timp ce era în periplul prin Italia, Franța, Germania, dau măsura unei vieți zbuciumate, cu drame adânci, cu dușmăni literare, cu prietenii de excepție, dar cu o amprentă literară evidentă în cultura vremii...

Oricum, pentru Dragoș Ștefan Velica această scriere a fost un moment de a reevalua memoria artistică românească, cu răutățile și bucuriile ei, dar și o sinceră evocare a epocii în care a trăit Caragiale..., o carte document din care străbat fiorii unei drame naționale speciale...

Anul 2012 este anul Caragiale, sărbătorim scriitorul, cel care a știut să vadă în adâncime societatea în care trăia, a redat lumea cu umor, a văzut, la celalalt capăt al vieții drama, a fost un om pasionat de aventura românilor în patria lor România, sub umbrela unei Europe în tumult, atingând esențele. Un scriitor care rămâne ca o piatră de aducere aminte pentru Farfuridi, Brânzovenescu, Mitică, coana Zoia, Tipătescu and Co.... cei care îi surprindem la metrou, în Gara de Nord, pe plajă, la coadă la biletele pe Național Arena, cu dedicație și zâmbet...

Da, e ora unu trecute fix...

Martie, 2012

Poezii în rucsacul călătorului

EPISTOLE PENTRU LUPII SONORI

Lui Cornel Nistea

În momentul în care-ți scriu, simplu,
pe un papirus găsit într-un colț uitat de lume,
cu o cerneală veche,
făcută din insomniile părinților, din nevisele copiilor,
când îmi aleg cuvintele ca peisaje dintr-o lume în mișcare,
chiar acum,
există epistola perfectă scrisă în carnea mea, în carnea ta,
e acolo, abia înțeleg, abia pricepi, imperiile sunt în schimbare.
Să nu ne mințim, el locuiește o culoare, ea un țipăt,
există mereu întâlniri la care suntem absenți prin prezență...
În mari catedrale cuvintele se ridică spre tavanele pictate cu sfinți și
ei prind viața și umblă printre noi cu lumânări pe umeri și aripi în brațe puternice,
neputincioși și dezorientați,
în căutarea lupilor sonori, rătăciți în geometria luminii din vitralii...

Cum să scrii epistola?

Ea a fost scrisă deja, cu sângele altuia, cu sângele lor,
cu lacrimile femeilor uitate în Ithaca...

Constantin Stancu

Babilon, simplu...

CÂNTECELE BABILONULUI, DE LA CLONĂ LA OMUL SALVAT...

Babilonul este locul exilului, locul unde ființa este dusă departe de locul sfânt în care a fost sădită, ruptă de sursa energetică a pământului cu iarbă verde și cu rouă pe cuvinte. Babilonul va pieri cândva, ca semn a dreptății lui Dumnezeu. Semnul legării de lumi străine rămâne Babilonul. Presiunea pusă de cetatea străină este imensă. Cel aflat în Babilon va trebui să lucreze pentru stăpânul străin, visând la libertate, la cetatea în care s-a născut. E o lege a istoriei, e dreptate divină, e necesitate pentru ca mintea ființei aflată în Babilon să primească

revelația, mesajul așteptat. Dorul după libertate și locul sfânt care le-a generat a făcut să apară arta și marile opere din orice domeniu.

Știința vieții este știința de a te elibera de Babilon.

În cartea sa, intitulată simplu, *babilon*³⁰, Ioan Barb își păstrează echilibrul interior pentru a ne scrie câte ceva din Babilonul său interior. Desigur că exilul la poet este unul în ființa sa, în cetatea sa, în lumea în care trăiește zilnic. Poezia este epistola, una singură, scrisă cu mânie, pasiune și revoltă, dar care îl leagă de lumea nevăzută a cetății sfinte din care a fost smuls. E singura punte nevăzută peste lumi. Ioan Barb se întoarce la poemele sale cu bucurie, cu bucuria de a se regăsi și cu bucuria de a primi certitudini. Cuvintele îi permit să aibă certitudini, în rest, poetul rezistă...

Volumul este încărcat de un mesaj greu, cu accent negativ, e un țipăt ciudat, aruncat în lume prin șoapte, lumina libertății este dincolo de orizontul poemelor, dar este... Nu-ul lui Barb este o afirmație indirectă.

În ultimii doi ani poetul a fost prezent insistent în peisajul literar prin volume interesante, acum își strigă of-ul, își cântă doina refuzului, se aventurează în propria captivitate flămând pentru a redescoperi sensul spre țara sa...

Temele, ideile, gândurile devin baroce, lumea se complică, aerul este încărcat de simboluri: clona necesară, lipsa tandreței, luna neagră a tăcerii, oceanul singurătății, somnul greu al omului trudit de patimi, misterul din trenul de noapte, semne pe carapace, noaptea mângâietoare, lumile paralele care creează destinul, pierderea identității, fără Dumnezeu, fără origine, groapa comună, amintiri din cușca leului, ultima vamă, dispariția valorilor umane, cerul deschis, *Ierusalimul*, locul de unde a fost frânt eroul, armura de criză...

Putem descoperi în poeme teme de actualitate, simboluri creștine, idealuri intelectuale, suferința ca partener în cetate, refugiul în vers și gând... Într-un fel poetul certifică maturitatea sa prin luciditate, în altul, se eschivează de călătoria spirituală necesară, dar tânjește după ea, este flămând după lumină și după stabilitate, iubirea pare undeva în cămările nopții... Dar omul nu disperă, din contră, poemul îl eliberează și permite să vadă luminile *Cetății lui Dumnezeu*...

„soarele negru clipește în noi/cărări în deșert ne proiectează/pe fețele arse drumul robiei/ din Babilon și Damasc/ară prin gânduri cuvintele părinților/intrați în odihnă sub pietre străine/” - **Ierusalim, Ierusalim**.

Poetul preia simbolurile credințioșilor, Ierusalimul ca cetate sfântă, proiectând în cer cealaltă cetate, mai curată, mai reală, mai înaltă...

„pentru cetatea aceasta vom îndura frigul/și temnița toamnei/noapte de noapte sub porțile dărâmate/și nu vom avea odihnă/până nu va fi împrejmuțată cu ziduri/zidiți cu piatră fiecare fereastră/inimile noastre de nazirei vor lumina prin pustie/ - **Ierusalim, Ierusalim**.

În poem răzbat ecouri din psalmi, din scrierile profeților, textul vechi al cărții devine actual pentru cel aflat în exil, în trupul său, în cetatea sa, în lumea sa, *Scriptura* conține cheia spre altă lume...

Volumul începe cu un poem ciudat pentru un poet care tânjește după viață: **clona**. Ideea concludivă este: *clonele nu au viitor sau trecut*. E revelația la zi, țipătul după viața adevărată..., dar cine să o poată oferi clonelor?

Cântecul care eliberează sufletul se topește în sunete fără ecou, chitaristul (de fapt cel care cântă la harpă, precum David, împăratul lui Israel) își pierde vechea artă:

„el tânjea după ploaie/frunzele dormeau în somn/înflorau copacii/ploaia alunga cerul sub streșina cuvintelor/fiecare inimă se făcuse mare/cât o planetă/se topea/picura/pic pic pic/”

Imaginile din poeme au ceva straniu, străin, în Babilon lucrurile arată altfel: pe cerul alb începe un film, în ochi își făceau cuib două lumini, deschideam cu stoicism venele gândurilor,

³⁰ Ioan Barb, *babilon*, Editura „Brumar”, Timișoara, 2011. Colecția poeți români contemporani, cu o prefață de Cornel Ungureanu.

viața fără efecte speciale, din rochia ta picură în boabe mici întunericul, cuvintele înmugureau pe limbă, în curând vom trece unii prin alții, tăria unei iluzii, se plagiază mirosul glonțului, mă înșurubez în necunoscut, orice cotlon din viață este o grădină înflorită, se auzeau sirenele urcând goale în piețe, botezul din lacrimă...

Apogeul exilului este exprimat într-un poem dens, cutremurător și real: *fără origine și fără Dumnezeu*.

„de aceea nu a vrut nici un trup
să mă îndure nouă luni în interiorul său
aș fi răcnit speriat ca într-o peșteră
blocată de apele subterane pluviale
am cerut să fiu eutanasiat înainte de naștere”

Totuși Ioan Barb își mărturisește viziunea, e una de creștin care acceptă teroarea exilului ca pe un motiv de evadare spre cetatea din vis, chiar dacă drumul trece prin deșert...

„priveau steaua printre stânci
într-un cuiar cu ouă de aur
vedea răsărind
soarele nopții în câmpie
întunericul s-a tras înapoi
cu apele Iordanului

prin fereastra deschisă
printre două lumi
cobora din Cuvânt
Dumnezeu” - **Betleem**

Ultimele versete stau sub imperiul unei revelații personale autentice, în acord cu revelația universală, armonia de la nivelul personal se pliază pe armonia de sus, astfel împăcarea exilatului cu soluția eliberării este definitorie și dominată...

Babilonul și-a pierdut astfel puterea...

Evadarea se petrece datorită puterii spirituale pe care exilatul o primește tainic, este puterea divină evidentă, necesară, cea care purifica inimile: „așa îmi albești Tu viața/din gândurile negre/se leagănă în spânzurători cusute în inimă/și mă îngrozesc//dar Tu ai durat acolo o vâltoare/din miezul de andezit și de onix/pentru botezul din lacrimă/al cuvintelor/pregătite de rugăciune”... - **Iordanul interior**

Poetul rămâne fidel stilului său, versurile se leagă prin idee, prin stare, curg simplu, fără reguli importante de punctuație, poemul pulsează, normele împiedică discursul, din acest motiv se simte o libertate a exprimării evidentă, deși în background autorul a lucrat pe text pentru a-l șlefui, pentru a-l feri de erori și stângăcii, atent la mesaj și sabat interior. Pasiunea pentru scris tinde să devină obișnuință zilnică, iar șlefuirea mai atentă pentru ca fața poemului să se facă de marmură, cuvintele formând o structură destul de solidă. Maturizarea s-a produs brusc la Ioan Barb, poezia îl ține captiv și îl îmbată de semnificații... Este și un spirit creștin autentic care nu se mai formalizează, canonul universal este schimbat pe canonul personal armonizat cu textul vechi al Scripturii, pentru a da consistență zicerilor sale și credibilitate, dar principiile rămân valabile...

În prefața la carte, Cornel Ungureanu notează: „Mi-e greu să scriu despre poezia domnului Ioan Barb fără a pune accentul pe ideea de construcție culturală în zonele absente din orice geografie a literaturii. Sau care lipsesc, dintr-un motiv sau altul, din obișnuitele istorii. Primul impuls al poetului (care trăiește visul de a realiza, aici, un Centru) este de a marca absențele, locul gol, lipsa oricărui impuls.” – **Poezia unui homo aedificator**.

Pentru a pătrunde esența poeziei scrise de Barb trebuie să cunoști marile istorii ale credinței, istoria *Bibliei*, el nu ezită să apeleze la temele solide ale lumii, la cele general acceptate, dar o face în stil personal, de poet exilat în opera proprie, ținut captiv de existența zilnică între libertate și necesitatea de a rezista între fălcile existenței.

Spre deosebire de alte volume ale sale, de data aceasta poetul pune accentul pe starea spirituală, își concepe poemele din elemente spirituale, realitatea s-a retras în alte zone, abia perceptibile, elementele ei sunt sugerate, greul zilei s-a topit în metafore, dar în spatele lor lumea se mișcă și zguduie zidurile Babilonului... Călătoria între Ierusalim și Babilon dus-întors este una spirituală și interesantă, poetul o reface prin poezia sa, ca un dar pentru cititor, pe care îl și provoacă la autocunoaștere și la cunoașterea istoriei umanității, căci fără credință lumea este săracă.

„tot așa sunt și eu Doamne
nu Te-am văzut niciodată
dar căldura Ta îmi înviorează gândurile
de atâtea ori mă cutremur
când lumea răcnește la mine
prin gura leului
genunchii tremură slăbiți
mersul devine stângaci

dar simt cum se încălzește viața
în palmele Tale
în jur rotești liniștea
prin inelul unei planete
dragoste în interior
îmi ancorează centrul de greutate
într-un nou răsărit” - **începuturile slabe**

Trăind în orașul Călan, Ioan Barb este și artizanul unei reviste literare interesante în care a pus pasiune și talent: „Algoritm literar”. El încearcă să focalizeze prin artă marea artă de a rezista, într-o lume dificilă, prin frumos, preluând un mod de a face o bună cultură pentru zonă, specific acestei perioade la români, care în felul acesta își consolidează amprenta spirituală într-o Europă în căutarea propriei identități. Demersul său reprezintă și un efort personal material alături de Silviu Guga și alți scriitori pasionați după adevăr, în provincia cuvintelor evadate...

Ianuarie, 2012

Prieteni care scriu despre prieteni

Ladislau Daradici:

DESPRE TRUP ȘI NU NUMAI

(sau elemente de lirică experiențială în poemele lui Constantin Stancu)

Dacă în volumele anterioare ale lui Constantin Stancu se simte încă o dimensiune livrescă, intențională a creației, unele poeme constituindu-se în exerciții oarecum neutre pe

marginea unor metafore și simboluri, în **Pomul cu scribi** putem vorbi deja de un lirism de o intensitate aparte, cu o componentă experiențială puternică. Practic, dintr-un "gest premeditat", iscat dintr-o motivație mai ales intelectualizată, lirica poetului a devenit expresia unui cataclism lăuntric care i-a răvășit ființa. Implicit, poezia sa, ca expresie a subiectivității, s-a înnobilit astfel prin "sângerare lăuntrică", devenind *semnificativă*. Este ceea ce constata Emil Cioran în urmă cu multe decenii și anume, că "experiențele subiective cele mai adânci sunt și cele mai universale, fiindcă în ele se ajunge până la fondul originar al vieții."

Dintr-o poezie a simbolurilor și a semnelor de întrebare (culturale, existențiale etc.) firești, creația lui Constantin Stancu s-a propulsat pe o nouă treaptă, cea a durerii și a permanenței sentimentului morții, secondată și de acea nevoie a naturii umane de a nu lăsa nespuse „învățăturile” destinului tău, într-un moment în care ai conștientizat că azi încă ești, iar mâine ai putea să fii doar o amintire. Una e să înveți de la alții, să citești și să spui, alta e să trăiești... Sau, ca să rămânem fideli lui Cioran, el credea că *o singură experiență trăită până la margini* poate "nulifica" *toate bibliotecile din lume...*

Se pare că Stancu a trăit (în solitudine, derută și, poate, disperare). Destinul i-a pus la încercare și trupul, și sufletul. Și când a înțeles că i se mai oferă o șansă, a grăit din nou, de data asta "rostirea" încărcându-se de înțelepciunea amară a spaimelor și nedumeririlor sale. Și dacă până în acest moment el absentă, practic, din propriile poeme, brodând impersonal împrejurul unor teme, motive și simboluri ca în *Aflabet imponderabil*, *Cal pe o monedă veche*, *Lampa veche*, *Desene pe asfalt*, *Zid cu fereastră* (ca să citez doar primele cinci titluri din **Păsările plâng cu aripă**), în romanul **Pe masa de operație** sau în poemele din **Pomul cu scribi** rostirea este un "rod" ales al răvășirii de sine, expresia unor trăiri intense, cu nebănuite sensuri și implicații. Pentru că atunci când suntem amenințați cu dispariția fizică, repercusiunile se răsfrâng și asupra *ființării*, a existenței noastre spirituale; este momentul în care lirica poate deveni *experiențială*.

Poate că aceasta este explicația faptului că *trupul* apare ca unul din motivele esențiale ale poemelor (lipsind cu desăvârșire din volumele anterioare). Îmi voi structura această "încercare" asupra poeziei lui Stancu din perspectiva acestui motiv, infinit mai complex și mai semnificativ decât ar părea la prima vedere.

Pentru poet, trupul (acest purtător terestru al ființei) este o "catedrală de carne" primită la naștere, o "armură a sângelui", însă un înveliș atât de fragil încât "cu prima ninsoare vei urca în cer", desprins din acest ambalaj, dar păstrându-i proiecția, tiparul, ca într-o succesiune de holograme, pășind "pe fiecare fulg în cădere,/ Doamne, din trupul cel tânăr/ se ridică alte trupuri, ușoare..." (*Eterna reîntoarcere*)

Nașterea noastră se săvârșește întotdeauna între două lumi, dintre care una "reală și dureroasă", dar primitoare totuși cu trupul ce ni se dă, și-n acest loc, trecerea noastră nu e decât o redescoperirea continuă a propriului trup, o permanentă acomodare la metamorfozele acestuia, în cele din urmă chiar o acceptare a dispariției sale: "unde mă obișnuiesc cu flacăra lui,/ cu uitarea, cu fragilitatea lui, cu adevărul lui,/ cu moartea lui în timp ce aflu acest adevăr..." (*Nașterea*)

Cercul vieții este unul "de aur", prin el inițiindu-ne în marele adevăr al existenței, și anume, că doar prin moarte ne putem înțelege și desăvârși destinul, practic fiind obligați să viețuim cu conștiința acestei revelații. Într-o zi, te naști "cu semnul vieții pe frunte", în altă zi iubești "cu semnul dragostei pe mâna dreaptă", în cele din urmă sosind și ziua în care vei muri, "cu toate că nu ai un organ al morții în corpul tău", acest lucru fiind necesar "ca să te întâlnești cu pomul vieții tale,/ cu securea din rădăcina pomului tău,/ cu fructul proaspăt al pomului tău" și așa mai departe. (*Cercul de aur*)

Viața este privită asemenea unei călătorii în care, dincolo de „mișcarea” propriu-zisă a trupului dintr-un timp în altul, contează cu adevărat aventura existențială a *ființei*, a spiritului: "Privirea va călători de la început la sfârșitul acestui cuvânt,/ trupul va trece dintr-o vreme în altă vreme,/ vei cunoaște o patrie și o altă patrie,/ vei călători de la o făgăduință spre altă făgăduință,/ căutând cuvântul rostit și uitat, de început,/ numai pentru a te

cunoaște pe tine,/ sau doar ochii se vor mișca/ de la începutul la sfârșitul cuvântului,/ dincolo de cuvânt..." (*Călătoria*)

Omul îi aparține veșniciei, purtându-și trupul vremelnic, iar trupul, la rându-i, "unic precum veșnicia", purtându-l prin piatră, prin tăcere, cu el, recunoaște poetul, "voi simți gustul nisipului,/ voi intra prin poarta deschisă a sângelui necesar,/ voi călători dintr-o adolescență în alta,/ voi intra în dragoste ca flacăra în lumină". (*Trupul*) Poetului nu-i poate scăpa nici „misterul” sălășluirii ființei noastre în trup, a însuflețirii acestui înveliș de carne, trupul fiind „ca o petală sub instinctul pur al gheții”, fragilitate și frumusețe, ascunzând aceeași forță ca cea care „urcă prin firul de iarbă,/ prin picioarele de cristal ale tigrului,/ prin inscripțiile vechi,/ aceeași forță care preface piatra în cuvinte..." (*Germinare*)

Într-un poem intitulat *Minunea* și dedicat lui Nichita Stănescu este surprinsă neîndurarea cu care ne purtăm cu trupul nostru, "cu gesturi neînțelese ne răzbunăm pe trup,/ de parcă am avea mai multe trupuri de rezervă,/ iar după al treilea trup am învia definitiv...// O, după al treilea cer se produce minunea..." (*Minunea*) În *Foamea de lumină*, "pierderea umbrei" readuce trupul în starea inițială, "o scoică din care alunecă albastru,/ veacul acesta, foamea de lumină, poemul...", într-un alt poem dedicat lui Adi Condrea, în care "uneori trupul o ia razna spre o altă toamnă", însăși inima va cădea împreună cu frunza și "va pluti prin aerul zilei" până la picioarele lui Dumnezeu. (*Scrierea minunii cu trupul*)

Odată cu tristețea aducătoare de "frig" (acest însemn nemilos al apropierei de moarte), vine și vremea când trupul ar trebui schimbat pe unul mai tânăr, poetul sfătuindu-ne: "îmbracă-l în altceva mai bun,/ astrul zilei s-a frânt în milioane de oglinzi,/ ninge peste capetele noastre cu imagini din alt timp..." (*Ninge cu oglinzi*) În *Frig* (o metaforă *specială* a morții), poetul surprinde fragilitatea liniei vieții, „curmătoarea” (cea din urmă dintre ursitoare) putând să-i pună capăt oricând, chiar înainte de naștere: „În această lume prin care trecem,/ poți să te oprești pe o frunză-n cădere,/ poți locui în lacrima statuii,/ e frig,/ îngheață visele în cel nenăscut..."

"Dezbrăcarea" ființei de trup ("de tristeți trecătoare, de părinți, de femeia mea") devine treptat un exercițiu necesar, ca o repetiție involuntară pentru marea desprindere, lăsându-te însă tot mai vulnerabil și transformându-te, în cele din urmă, într-o țintă ușoară "legănându-se în luna plină" pentru cei din jur. (*Ținta de hârtie*)

În momentele de cumpănă, omul va rămâne complet singur cu trupul său, ființa sa evoluând însă chiar și în timp ce carnea putrezește (*Singurătatea poetului*), într-un alt poem, *Vers rătăcit de îngeri*, răzbătând obsesia nemurii în pofida destrămării fizice: „Gândesc la neputrezire,/ deși chiar acum trupul meu se destramă/ ca o imagine în apa râului,/ îmi doresc neputrezirea/ și aerul se face oglinzi în dimineață,/ descopăr o altă zi în această zi,/ viața mea este adevărată chiar la etajul nouă,/ privesc peste cetate,/ toate străzile duc undeva,/ numai una duce la neputrezire,/ o rază de soare luminează cămașa poetului,/ ca un vers rătăcit de îngeri..."

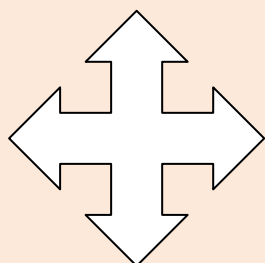
În cele din urmă, va veni negreșit și o vreme când trupul, acest „imperiu de lut”, devine ceva greoi, rece, străin, căutând în zadar „inima pierdută”: „Ca un strop de mercur,/ curge trupul tău pe treptele dimineții,/ e ceva greu în acest trup,/ ceva care mai caută inima pierdută,/ ca o bucată de gheață se rostogolește/ imperiul acesta prin imperii de sânge..." (*Dizolvarea imperiilor*)

Dar poate cel mai complex poem despre trup (și nu numai) din *Pomul cu scribi* este *Pierderea trupurilor*, în care ființa spirituală ar reveni de dincolo de moarte pentru a se teme, a se bucura și a iubi, dar din păcate și-a pierdut, de-acum, „învelișul”: "Aș putea îngheața peste pietre reci,/ dar mi-am pierdut trupul în plină ninsoare,/ aș putea înmuguri ca un verset nerostit,/ dar trupul meu s-a dus ca fluturele,/ aș putea privi grâul, macii,/ dar trupul s-a scurs în culoarea roșie a florii,/ va veni toamna și el, trupul,/ se va duce-n rădăcini ca frunza,/ te-aș putea îmbrățișa cu toată ființa/ și nu ne vor vedea, chiar dacă va fi pe lumină,/ pentru că trupurile se vor fi pierdut,/ aș putea striga toate acestea dacă aș mai avea trupul,/

trupul pe care l-am primit la facerea lumii,/ ca pe o haină țesută dintr-un singur fir,/ ca pe o haină netrasă la sorți de soldați...”

Consider că toată această problematică a trupului și a ființei, a vremelniciei omului, precum și apropierea tot mai evidentă de Dumnezeu constituie elementele clare de lirică experiențială în poezia recentă a lui Constantin Stancu, aceeași dimensiune putând fi identificată și în creația altor poeți hunedoreni, exemplele cele mai relevante fiind cazul lui Ioan Barb (prin **Babilon** și **Sabatul interior**) și al lui Nicolae Crepcia (prin volumele **Scrisorile de la Brotuna**, **Durerea ca fericire** ori **În intimitatea frigului**).

Se pare că la acest început răvășit de secol XXI, poezia își redobândește, după o perioadă relativă de confuzie, locul cuvenit în destinele noastre, înțelegerea ei, pentru noi, cititorii, fiind o aleasă cale de înțelegere a propriilor noastre universuri, dar și rătăcirii.

Evenimente literare

SABATUL POEZIEI LA IOAN BARB: INTRE BABILON ȘI MALL, PICĂTURA DE INFINIT

În ziua de 29 mai 2012, ora 17, în incinta complexului Deva Mall, etajul 4, Salle D'Or a avut loc o nouă lansare de carte: volumele **SABATUL INTERIOR** și **BABILON** ale autorului Ioan BARB, sub autoritatea unei instituții preocupate de cultură, Biblioteca Județeană "Ovid Densusșianu" Hunedoara-Deva, Director – Manager Ioan-Sebastian Bara. Volumele de poeme scrise de IOAN BARB au fost: "Babilon", volum apărut în anul 2011 la Editura Brumar, cu o prefață semnată de criticul literar Cornel Ungureanu și "Sabatul Interior", volum apărut la Editura Limes în anul 2011, cu o notă critică semnată de criticul și poetul Ioan Moldovan.

La această lansare au participat mulți iubitori de poezie, foști colegi de serviciu, scriitori importanți din județ și din țară, jurnaliști și prieteni ai poetului.

Evenimentul, aflat sub patronajul bibliotecii județene, a fost prezentat de domnul Ioan-Sebastian Bara care, emoționat și surprins de numărul mare de spectatori, a făcut o scurtă prezentare a poetului din Călan și a remarcat efortul oamenilor de cultură pentru a modela sufletele celor din cetate prin algoritmul cuvintelor. Ulterior acesta a intrat pe mâna scriitorilor prezenți care i-au făcut o bună caracterizare, cu multă căldură, cu fericirea că, iată, poetul, a reușit să spargă zidul sonic al propriei deveniri.

Au vorbit despre cărțile aflate la dispoziția publicului următorii: Ioan Radu Văcărescu – președintele Filialei Sibiu a Uniunii Scriitorilor; Silviu Guga, scriitor, prieten și apropiat a lui

Ioan Barb; Ioan Evu, scriitor, bun cunoscător al omului și operei celui sărbătorit; Dumitru Hurubă, romancier, cronicar, prieten al scriitorilor din Hunedoara; Mariana Pândaru, scriitor, editor și comentator al vieții literare din județul Hunedoara.

Ioan Barb este membru stagiar al Filialei Uniunii Scriitorilor Sibiu, iar cei din filială au ținut să fie prezenți, remarcabilă analiza făcută de Ioan Radu Văcărescu, generos în aprecieri, căldură în cuvinte, bucuros pentru că, iată, poetul iese în fața cititorilor și își prezintă opera și crezul, cu mult curaj și în stil propriu, un stil care marchează temele fundamentale pentru un artist: destinul într-o lume aflată în schimbare, apelând la înțelepciunea vechilor texte și, în special, a Scripturii.

Silviu Guga a rememorat viața literară din Călan și primele scrieri ale poetului Ioan Barb, boemul care s-a schimbat brusc, și-a asumat responsabilități pentru sine și pentru ceilalți, este editorul revistei „Algoritm Literar”, rămâne un reper pentru comunitate și pentru literatura română. Afecțiunea evidentă a lui Silviu Guga pentru Ioan Barb a fost una neprefăcută, deschisă, profesorul de limba română se bucura pentru că elevul a depășit condiția celui care iubea poezia și a devenit scrib în cetate, cu toate drepturile și obligațiile necesare.

Ioan Evu a făcut o scurtă prezentare a operei lui Barb și a vieții acestuia, a punctat direcțiile poeziei scrise de acesta, a declamat versuri importante din cele două cărți prezentate, a evidențiat rolul revistei „Algoritm Literar” în peisajul literar actual și a arătat că locul poetului în istoria literară recentă este unul important și bine precizat.

Mariana Pândaru a rememorat timpul și anotimpul primei cărți scrise de Barb (debut editorial: volumul *Tăcerea ca o flacără*, poeme - Ed. **Călăuza**, Deva, 1998, colecția **“Cărțile albe”**.) și a subliniat că există o diferență între poetul din anul 1998 și poetul din anii 2010-2012, schimbarea a fost una benefică pentru poet și pentru literatură și că, pe bună dreptate, este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Dumitru Hurubă a ținut să precizeze că Ioan Barb a știut să rămână fidel crezului său, a punctat experiența acestuia ca jurnalist în captarea vieții ca valoare supremă și a promis că va citi și va scrie despre cărțile de față în calitate de cronicar al scriitorilor din județul Hunedoara, subliniind cu umor că are curajul să intre cu acesta în jocul literar, dar nu și să se dea pe mâna avocatului Barb care s-ar putea să fie prea liric, dar a subliniat seriozitatea celui care știe ce înseamnă un text scris, scriitorul susținând avocatul prin argumentele valorii evidente.

Manifestarea a durat aproape două ore, Ioan Barb a acordat autografe pe cărțile sale pentru cei prezenți, a primit aprecieri și felicitări, emoționat și surprins de căldura publicului și de profesionalismul scriitorilor de față care au ținut să pună un semn de aducere aminte pentru efortul unui *poet din oficiu...*

Câteva date despre Ioan Barb:

- Profesia actuală: avocat, Baroul Hunedoara.
- Căsătorit cu Sofia. Tată a cinci copii: Oana-Paula, Emanuel, Cristina-Maria, Sofia-Teodora, Ioan-Paul. Locuiește în Călan, Streisângiorgiu, Jud. Hunedoara.
 - Debut editorial: volumul *Tăcerea ca o flacără*, poeme - Ed. **Călăuza**, Deva, 1998, colecția **“Cărțile albe”**.
- **Alte cărți:**
- *PICĂTURA DE INFINIT*, poeme, **Ed. ATU Sibiu**, 2010, colecția **“Raftul de poezie”**, referințe critice, coperta IV, Silviu Guga.
- *SUB VIA FIINȚEI PLÂNG STRUGURII*, poeme, **Ed. ATU, Sibiu**, 2010, colecția **“Raftul de poezie”**, referințe critice coperta IV, Cornel Ungureanu, Ioan Radu Văcărescu.
- *BABILON*, poeme, colecția **“Poeti români contemporani”**, **Ed. Brumar**, Timișoara, 2011, prefață Cornel Ungureanu.
- *SABATUL INTERIOR*, poeme, colecția **“Magister”**, **Ed. Limes**, Cluj-Napoca, 2011, referințe critice coperta IV, Ioan Moldovan.

Putem concluziona că poetul este unul original își trage forța din înțelepciunea vechilor profeți, stilul său este marcat de logica juridică riguroasă ceea ce dă forță poemelor, iar lecturile zilnice din opera marilor scriitori i-au dat argumentele pentru a edifica propria operă

bazată pe bucuria de a scrie epistole pentru cititorii contemporani. Explozia lui nu este una întâmplătoare, este una strict determinată de viața sa, de acumulările petrecute în timp și netimp, de dorința de a se salva. Pe matricea vechilor scrieri el a reușit să muleze o nouă viziune ceea ce îi dă dreptul să spere în devenirea sa și în opera sa. Aceste acumulări, deși l-au găsit captiv în Babilonul său interior, i-au dat șansa unui sabat special, sabatul întâlnirii cu sine și cu destinul migrator al scribului prizonier în opera sa...

La final, Ioan Barb a mulțumit lui Dumnezeu pentru harul ce i-a fost dat să prindă câte ceva din cunoașterea prin poezie și apoi le-a mulțumit celor prezenți pentru clipa de sinceritate ce i-au acordat-o, clipă devenită o picătură de infinit, s-a fotografiat cu cei ce au dorit să-l cunoască și să-i fie aproape...

30 MAI 2012

Mitul poetului...

POEZIE ȘI LACRIMI LA OCTAVIAN GOGA

Ioan Velica și Maria Roxana Nica abordează o temă la modă: românismul. Această temă e prezentă fie pentru că fenomenul globalizării roade în sentimentul patriotic, fie pentru că lumea are nevoie de confirmări, de modele, de cântec românesc... Prin cartea de suflet *Octavian Goga: „Prin gura mea vorbește românismul”*³¹ cei doi abordează starea poeziei din perspectiva poetului, a omului de cultură care se implică în istoria prezentului său, care are ceva de spus, a celui care suferă pentru semenii săi, care strigă eternul ce pătrunde în ființele românilor. Nu există o barieră de timp pentru astfel de artiști. Ei revin mereu în timpul acesta flămând de suflete, ei aleargă spre ținta pe care Dumnezeu le-a pus-o în față. Suferința pare a fi dimensiunea în care poetul Octavian Goga a trăit, dincolo de gloria trecătoare, asumându-și responsabilitatea românului care are ceva de spus cu riscul erorilor. E un glas pentru români dar și pentru Europa tocmai prin specificul de nișă a scrierilor sale.

Cei doi autori fac o analiză a vieții, a operei marelui poet, intră în amănunte, au cercetat documente, au analizat acte, note literare, consemnările jurnaliștilor, a prietenilor, s-au bătut pentru personajul lor, au dorit ca eroul să le facă semne cu mâna de la fereastra istoriei.

Cartea ar putea trece neobservată, dar pasiune celor doi și răbdarea de care au dat dovadă în scrierea acestei monografii fac din ea o carte care merită citită. Orice mare scriitor are în viața sa o taină de exprimat, o povară de dus, un drum de făcut, o durere nespusă, o operă deasupra lumilor care nu poate fi pusă în imn.

Cartea are un motto profund preluat din zicerile lui Octavian Goga: „Mă uit în conștiința mea: am privirea slobodă, întreg patrimoniul neamului în văd înainte: Ardealul, Vechiul regat, Bucovina, Basarabia, întreaga clădire măreață a unității noastre naționale, sub temeliiile ei sunt zidite și visurile mele de demult”. Cuvintele au putere, e puterea celui care vede clar în istorie și simte că unitatea dă

³¹ Ioan Velica și Maria Roxana Nica, Octavian Goga: „Prin gura mea vorbește românismul” – Editura „Edyro Press, Petroșani, 2012.

tărie... E și un răspuns actual dat oamenilor politici care sunt mereu în căutarea umbrelor, dar și unor intelectuali preocupați să deformeze imaginea aproapelui în loc să fie atenți la viața lor în cetate...

Ioan Velica și Maria Roxana Nica au găsit un text interesant scris de poet despre Caragiale: „Noi însă, care am avut norocul să-l vedem și să-l auzim, vom rămâne toată viața stăpâniți de senzația că prin moartea lui Caragiale s-a deschis o prăpastie, s-a făcut un gol în natură, ca de-o perturbație cosmică”. Această consemnare se potrivește și lui Goga, poetul a simțit vremea și vremurile, a înțeles menirea scriitorului pentru neamul său.

Ilie Popescu-Prundeni, un jurnalist reputat, nota la moartea lui Goga: „Era în viața lui o neliniște tulburătoare, o pasiune tragică după altceva, sufletul său nu se putea mulțumi cu nimic și căuta în orizonturi alte dureri pe care să le ia asupra sa, să le trăiască el însuși, chiar, când erau ale altora ”.

Cei doi autori ai cărții despre poet abordează importanța Rășinariului care este văzut ca un loc al lui Octavian Goga, un loc al luptelor crâncene, un colț românesc bătut de vânturile istoriei, între rezistență și jertfă, o luptă inegală dusă de cei de acolo, români, pe care artistul i-a preluat în aura sa. E acolo un sat, dar și o familie, e un crez, o singură poveste. Ea a dat naștere poeziei pătimirii noastre. De acolo a izbucnit izvorul poeziei lui Goga, opera reflectă geniul poporului dar și al artistului, s-a născut un *fenomen* literar în loc și în timp. Titu Maiorescu a simțit nevoia să noteze că opera poetului a forțat limitele literaturii române, a adus valoare, era opera de unică expresie, menită să fixeze un nod și un semn.

Cartea aceasta intră în intimitatea operei scriitorului aducând argumente legate de ereditatea poetului, de concepția lui politică, de tipătul sângelui în poezie, de vatra satului ca vatră eternă, sfântă. Opera marelui scrib se focalizează pe justiția imanentă, pe fiorul unei vieți unice, pe viziunea care este de natură profetică. Este, iată, arta care își depășește dimensiune estetică și leagă oamenii, națiunea. „Eu sunt omul vremii mele: prin gura mea vorbește românismul”. – iată argumentul. E un curaj unic, doar cineva sigur pe cuvintele sale de poet poate aduce această afirmație ca principiu, ca stare, ca matrice. E un vulcan pe continentul suferințelor...

Din această perspectivă autorii monografiei notează și extremele, scriitorul a fost un antisemit, pornind chiar de la regulile care stau la baza formării unui neam special pentru că poetul a dorit să apere interesele neamului în vremuri complicate. Această concepție este incomodă, evident, dar nu poate fi trecută cu vederea. Istoria literară va avea de rezolvat faptele scriitorului în realitatea vieții trăite de români în acea perioadă. Chiar în timpul vieții, la 26 de ani, omul se trezește într-un proces delicat. Concepția sa incomodă, însă el a văzut pericolul nu din ideologie, ci din sistemul economic care absorbea munca țaranului român prin părăsirea unor principii corecte: buna credință. A fost o poveste tristă. În carte cei doi autori înserează și procesul verbal al ședinței de la jurați, poetul a fost achitat. Aceste fenomene sociale sunt fixate de Ioan Velica și Roxana Nica în pagini interesante și imagini sociale mișcate de vibrația unei inimi greu de stăpânit. A fost o revoltă, a fost o flacără, a fost o stare greu de pătruns de generația actuală... Au fost vremuri complexe, dure, a existat un război mondial, a fost un imperiu care se destrăma și în care românii erau captivi, însă Octavian Goga a fost poetul unei generații, cu minusurile și cu plusurile corecte.

Nichifor Crainic a reținut un moment de excepție când marele poet a recitat din poeziile sale: „Căci aceasta ne interesa: chipul lui, glasul lui. Poesiile – nu era unul din imensa mulțime care să nu le știe pe din afară. Omul cel mic și blond avea un glas de o sonoră vigoare dominatoare, în care rostul țărănesc din Ardeal apărea modelat de inflexiunile unui mare meșter al dicțiunii. Poesiile muiate în jalea națională, pe care noi le citeam cu lacrimi, el le rostea cu totul altfel”.

Contemporanii au reținut acest aspect, era în viață un poet al durerilor, unul al mântuirii, era o nouă dimensiune literară care depășea spațiu-timpul literaturii, era un loc al sentimentelor profunde care țâșnea din familia sa: poporul român. Poezia a devenit un mijloc de expresie a sentimentelor naționale, era o rugăciune: „Dă-mi tot amarul/toată truda/ Atâtor doruri fără leacuri/ Dă-mi viforul în care urlă/ Și gem robiile de veacuri”.

Natura intră în joc precum în marile tablouri literare și istorice, chiar tablourile divine ale Scripturii: apele, muntele, vântul, toate își înalță glasul, sunt martorii unei epeei. Contemporanii au definit opera: cerneala scriitorului, sângele neamului. Cuvinte grele, care atârnă în balanța epocii, se transmit până departe în generații care vor căuta sensul vieții într-un areal special.

Cei doi autori ai volumului de față au intrat în viața poeziilor lui Octavian Goga, au reținut temele, ideile, versurile, au notat evenimente, titluri de volume, poezii, articole din ziarele vremii, documente știute sau mai puțin știute. S-a finalizat o monografie importantă care a prins cântecul vremurilor, a dat

o nouă dimensiune vieții pe aceste locuri, a dat culoare unei literaturi care, iată, este mult mai bogată decât se credea. Pasiunea de istoric literar, talentul jurnalistic al autorilor și dorința de a vedea dincolo de limitele impuse de doctrina literară sau sociologică, au depășit tipicul vremurilor de azi și au lăsat o imagine clară a unui testament. E testamentul unui român care a trăit intens. S-au consemnat în amănunt, chiar, zilele în care poetul se stingea din viață, serviciul religios de înmormântare, reacțiile oamenilor la aflarea veștii, sfârșitul. Un sfârșit care va declanșa un alt început: mitul Octavian Goga.

Cu regret, din motive economice, cartea nu are un cuprins, ar fi fost un cuprins bogat, expresiv. Uneori textul este frust, sunt multe citate, care au valoarea lor, însă, textul este cumva meandric, nu curge în stilul monografiilor clasice, întorsăturile de la personalitatea poetului la poeziile sale, apoi la consemnările celui care l-au cunoscut, ori notele de jurnalist contemporan care intervin în firul explicativ al cărții, toate au ceva care mișcă imaginea poetului, apoi o dinamizează pentru ca fotografia de epocă să aibă valoarea ei specială. Unii nu vor aprecia acest lucru, dar autorii și-au asumat riscurile când au scris textul. O altă ediție revăzută ar putea fi mai atent elaborată.

Vasile Militaru a scris o poezie emoționată la moartea marelui poet și om: „Mărire ție, mag de pară/ Stegar ce-ai vrut, un singur Steag/ Hatman întregitor de țară/ Al cărui zâmbet înflorește acum la Dumnezeu în prag!...”

Poate că versurile poetului definesc personalitatea sa, starea sa, năzuința sa:

„Eu sunt un om fără de țară,
Un strop de foc purtat de vânt,
Un rob răzleț scăpat din fiară...
Cel mai sărac de pe pământ.
Sunt o muștrare călătoare
De pe țărâmurii fără glas
Și dintr-o lume care moare
Sunt strigătul ce-a mai rămas...”

Noiembrie, 2012

Literatura, fenomen, stare, limbaj...

TEXTUL SFÂNT AL LUMII PE UN FOND DE NEGRU PE NEGRU

Aurel Pantea³² este unul dintre poeții interesați ai literaturii române, poezia sa vine dintr-o zonă umbroasă a revelației pentru a lumina textul, pentru ca textul să nască în mintea cititorului gândul revelat.

Cartea sa de versuri *Negru pe Negru*³³ aduce în atenția cititorului de poezie serios acea poezie emblematică, inspirată de realitatea imediată, filtrată prin ochiul celui care trăiește într-o culoare matematic exactă, situată în nodurile existenței.

Când citești textele scrise în volum ai impresia unei lupte acerbe între poet și poem ca ființă vie, o luptă mediată de limbaj, un limbaj dus până la limita posibilului. Uneori ar învinge poetul, apoi oboseala îl copleșește, alteori ar învinge poemul, dar limbajul este minim, limbajul pare insuficient și cuvintele se pierd în peisajul liric, absorbite de spaimă.

³² Aurel Pantea, scriitor român, născut la 10 martie 1952, Chetani, jud. Mures, în prezent Conf. univ. dr., Catedra de Limba și literatura română, Facultatea de Istorie și Filologie, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, autor al volumelor: Casa cu retori, Editura Albatros, București, 1980. Persoana de după amiaza, Editura Dacia, Cluj, 1983. La persoana a treia, Editura Cartea Românească, București, 1992. Negru pe negru, Editura Arhipelag, Tg. Mures, 1993. Aceste venetii, aceste lagune, Editura Axa, Bacău, 1995. O victorie covârșitoare, Editura Paralela 45, Pitești, 1996. Negru pe negru (alt poem), Editura Casa Cartii de Știință, Cluj, 2005. Redactor șef al revistei Discobolul, Membru alUSR, Filiala Alba-Hunedoara

³³ *Negru pe Negru* – Aurel Pantea, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2009. Prefața Al Cistelean

Poetul are în memorie experiențele trecute ale altor poeți, nu dorește să repete, de aici discursul se mută într-o altă zonă a poeziei, cumva între viziunea eremitului obligat să trăiască momentele aleatorii ale existenței și omul din cetate, chemat să suporte viața online.

Volumul începe cu un poem esențial, poate unul dintre cele mai profunde din literatura română actuală, un poem pătrunzător: „A cui favoare, ca posedații/o împlinim? Pacte, în legea înfierată, sting luminile./genetica e tot o politică în care/proiectantul lucrează cu materia primă/luată direct din victimă,/întinsă pe planșe, iar în urmă se sting toate luminile”

Poemul nu are titlu, în aparență, tensiune se creează în momentul în care se sting toate luminile, legea imuabilă, legea creației la care ne supunem e prezentă, nimic nu se poate face, dar s-a făcut totul în momentul în care am primit codul genetic. E aici o cunoaștere fără de cunoaștere, ducând la revelație, la aflarea secretului ființei. Poemul trimite cumva la tabloul lui Rembrandt, celebrul pictor, cel care a pictat „Lecția de anatomie”, o lecție în zone umbroase. De asemenea profetul Daniel (*Biblia*) zice că măsura în istorie este omul. Viziunea profetului, acea imagine a statuii imense, aflate în fața sa, capul de aur, pieptul de argint, apoi coapsele de bronz și la urmă fierul amestecat cu lutul, așa par să se prezinte imperiile în fața lui Dumnezeu, plecând de la prototipul universal: omul. Apoi ușoara ironie a poetului, genetica e tot o politică, da, o prezență în cetate, lucrurile sunt create, trupul e creat, dar nu se vede ceea ce este mai important: sufletul... Dar omul e pe planșă, pentru studiu, se sting luminile la momentul important al studiului... În psalm (*Biblia*), David afirma: nici întunericul nu este întunecos pentru Dumnezeu, iată de ce proiectantul nu are nevoie de lumină, de lumină are nevoie omul, cel care se bazează pe o cunoaștere limitată, limitată de trup, înghesuită în carne, în trei dimensiuni...

Privind mai atent la poemele din volum constanți că toate au devenit dense, de nepătruns, fețe care nu se mai întorc, eternități prin coridoare cu oglinzi, corzi și raze peste delte în freamăt, există zone de întuneric în noi, păianjenul reveriei, ceva din noi rămâne afară, sârmele nervilor, albul triumfător după toate morțile, stai în mut și sperii în Domnul...

Pentru a pătrunde poezia lui Aurel Pantea e nevoie să prinzi viziunea, să prinzi sistemul și limbajul, limitele și limitarea, moartea care iese în peisaj pentru a exclama: viață...

Viziunea poetică este una a universului contorsionat, după scenariul **black holes** (gaura neagră), regulile sunt altele raportat la discursul poetic obișnuit. Poemul scris de Aurel Pantea devine dens, cu masa lirică insuportabilă, cuvintele par să rețină sentimentele, iar dinamica ideilor o ia razna, rămâne doar orizontul evenimentelor, un orizont rece, impenetrabil, menit să absoarbă mintea cititorului până la nivelul nonexistenței. Totul are menirea de a crea singularitatea poemului, în interior se edifică ceva unic, Unul... În acest context poezia lui Aurel Pantea face dramatic legătura între Nichita Stănescu și Ștefan Augustin Doinaș, de la întunecând întunericul pentru a ajunge la porțile luminii, la foamea de UNU. Dar gaura neagră a poemului poate fi mintea, fantezia, logica limitată a omului, locul unde se pierde lumina divină, trupul de pământ al ființei nu poate capta lumina necreată, energiile necreate... generând o altfel de energie, energia respingerilor aflată în anticamera iubirii.

Lumina nu scapă din poeme, se curbează sub greutatea trupului de pământ, de aici o suferință discretă, dar insuportabilă pentru poet.

Negru pe negru nu este neapărat un titlu original, dar propune o poezie originală.

Privind la taina fiecărui poem, deși poetul renunță la titlul de început, pricepi câte ceva: *la fel cum se întâmplă cu un chip, timpul cu toate otrăvurile, mulți lucrează la o față, metal vechi, memorie sudată, fiziologia realului, obiectele, această hemoragie, lumina desfoliată, feminitatea limbajului, cu flacăra rece ard, bestia grea, când se epuizează limbajul, ești din nou obiect, morții cer găzduire, unul care își duce groapa cu sine...*

Deși pare inoportun să facem apropieri, totuși există atingeri cu poetica textelor creștine la Aurel Pantea, o apropiere în sens axiomatic, versul o trădează, spaimele o arată, neputința logicii de a capta logica lui **deasupra** sunt evidente... Din acest punct de vedere poetul refuză un Dumnezeu al dragostei, se pliază pe un Dumnezeu impenetrabil, rece, depărtat, care ține ființa într-un cerc al neputințelor, teme ale creștinismului evului mediu, chiar ale creștinismului de început, ale călugărilor retrași în zona singularității... De aici scrierile lui Aurel Pantea generează un sistem binar la citirea lor... timpul se frânge în poemele din volum.

Din perspectiva poeziei mistice creștine putem reține câteva teme care înfășoară poemele lui Aurel Pantea, sunt corzile luminoase ale poeziei, greu descifrabile, dar care îi pun în valoare discursul liric.

Cunoașterea devine improprie, pierderea în extaz o justifică, desprinderea de lucruri, de realitate, de obiecte, face loc spiritului absolut, care biruie logica limitată a omului, lăsând loc frumosului obiectiv, rupt de curente, de mode, de preferințe, de revolte temporale.

Pantea vrea să fie un inițiat, iar poemele sale sunt ritualul prin care intră în sfera frumosului.

Frumosul ar putea fi generat de poemele lui în locul unde limbajul și tăcerea se întâlnesc. Desprinderea de lume și de ființa proprie fac posibilă intrarea în zona incomunicabilului, a necreatului, a imaterialului, a tăcerilor, dar tocmai acestea toate trădează prezența dinamică a luminii pe care nu o vezi, dar ea există în poeme, prin corzile nevăzute ale transcendentului. Prin poezia sa Aurel Pantea încearcă să mute mintea cititorului într-o zonă superioară, pur spirituală, se folosește de limbaj, se izbește de limbaj, asta în mod dureros.

Probabil că acest gen de poezie nu captează atenția cititorului obișnuit, dar o captează pe cea a cititorului avizat, intrând în zona creației academice și a literaturii inițiatilor moderni care tind să aducă ceva nou în literatură prin efortul conjugat al creatorului, grefat pe cunoașterea extinsă a omului contemporan care beneficiază de textele vechi și textele noi ale științelor de tot felul, pornind de la codul genetic până la textele sacre.

Se risipește poetul în volumul acesta *Negru pe negru*? Iată întrebarea la care poetul tinde să răspundă, cu acceptarea jocului poemelor el pare să adune, bazat pe limbaj, prin unirea ființelor, prin transfigurare.

Imaginația este un fel de natură, imaginația are texte, ceva se amestecă, singura șansă e să **stai în mut** și să sperî în Domnul. Aici se simte providența divină care lucrează și neputința umană, imaginația pare a obtura sensurile, pare a rupe pătrunderea tainei...

„Că imaginația începe de oriunde e un fapt consolator,
ce nu ține seamă/de exasperare ori bucurie, imaginația e
unul dintre cele mai nemiloase fapte, e/un fel de natură,
pentru că așa s-a simțit natura prima dată/în chin, a dat
imagini/a băgat texte despre ea, băga-o-aș în mă-sa de
imaginație/a băgat texte, iar acum/ stai în mut, în limbajul
ce absoarbe toate sintaxele, stai în/mut și sperî în Domnul”

Se simte aici viziunea creștină despre limitare, limbajul e neputincios, singura speranță e revelația, doar poți spera ca Cel de Sus să coboare, prin har, cunoașterea, limbajul e limitarea particulară în fața eternității și infinitului.

Sfântului Francisc din Assisi prin scrierile sale a pus în evidență mecanismul limbajului și capacitatea de a prinde cumva divinul, dar limbajul, până la urmă, a dus la neputință, singura posibilitate e textul revelat, divin care declanșează viziunea, prin pendulare în întregul corp de texte a Bibliei. Pantea apelează la experiența acestuia și fixează în poeme limitele limbajului și neputința imaginației, limitată de trăirea în sarx (carne).

În cuprinsul volumului poetul face trimitere, brusc, la un alt volum la care lucrează: *Nimicitorul vorbește*, sugerând neputința de a definitiva poezia proprie, dar și soluția care e a negației, pentru a lăsa locul revelației, negația nu șterge, negația eliberează. Iată ce notează Aurel Pantea în această scurtă notă, cu efect programatic: „*Mai limpede, imaginația a descoperit că poartă în ea însăși germenii negației pe care, până acum, o percepea ca lucrând într-o exterioritate. Negația, cu toate vocile ei, vorbește, acum, în poeme. Elocvențele ei ocupă tot spațiul-timpul poemelor.*”

Conștiința poetică ajunge, în acest stadiu, un simplu martor al unui confesional în care vin în limbaj conținuturi la care ea, până acum, se raporta ca la niște realități exterioare. Acum le descoperă ca fiind ale ei.”

În mod fundamental poetul explică sistemul, mecanismele poemelor și nevoia de definitivare a operei sale în paradigma spirituală a experiențelor de natură poetico-existențială. Urmează confesiunea până la capăt, limita la care ființa poate capta divinul, negându-se ca ființă, dar eliberând adevărul pur spiritual, matricea.

Personal am priceput nimicitorul ca prezență a divinului în Egipt, ca mod de a elibera, de a salva aleșii, de a le da posibilitatea să iasă, protecția făcând-o sângele, ca semn. (A se vedea *Exodul*, **Biblia**, **Paștele**). De fapt nimicitorul a făcut posibilă intrarea în noul teritoriu, dar totul are și o dimensiune spirituală, pentru cele din lut sunt proiecția celor de Sus, astfel că proiectantul știe, are planșa...

Iată ce notează Aurel Pantea într-un eseu:

„Dar a vorbi astfel despre moarte înseamnă a te afla „în voința ta preasfântă”, ori, în spirit franciscan a fi într-o astfel de voință coincide cu postulatul fraternității universale. Dumnezeu lui Francisc e tată și frate ce mântuie de a doua moarte. Această a doua moarte e prezentă și la egipteni și indienii antici. Evitarea ei, în „doctrina” franciscană e posibilă prin blajina solidaritate a tuturor făpturilor întrețesute în textul sfânt al lumii.” - **POEZIA MISTICĂ CREȘTINĂ, Revista aparținând de „Universitatea 1 Decembrie 1918” Alba Iulia**, unde și este profesor, adică dascăl, adică *rabi*, pentru studenți...

„Și moartea, da, ea, în timp, cu tot timpul,/cu tot timpul în gură, /iubindu-se cu timpul, metresa, văzându-mi sarcasmele/și invitându-mă, /cu, cu timpul în toate gurile ei, are tot timpul și toată/ vremea ceva de spus,/ ea are verbul în care sensurile sunt negre, cu el ne iubește,/ne spune acest verb/cu timpul în gură și în noi toate limbajele/devin nisip, nisip lichid, o subțire placentă în care ei îi/ place să se tot nască/rostește-ți moartea, naște-ți moartea și amuțește pe veci,/ stau cu moartea în gură/și vorbesc în neștire”

Urmărind cu atenție modul de grafie a textelor scrise de poet, vedem că Aurel Pantea își nimicește poemul, regulile minime moderne sunt negate pentru a atrage atenție asupra texturii spirituale, pentru a impune în ochiul cititorului peisajul lui negru, ca peisaj pe negru, ca revelație și mecanism de ființare până la urmă... Ideea se dizolvă în spirit, cuvântul se face **logos**...

Plonjarea în arealul spiritual este o temă abordată de poeți după anul 1989 în literatura română (și nu numai de poeți), ca semn al relaxării vieții sociale și ca libertate individuală într-o perioadă de libertinaj. Astfel, Eugen Dorcescu, plecând de la textele biblice, a realizat unele volume de poezie, traducând, în echivalență proprie, cărțile Scripturii, atent la o exprimare cât mai exactă, de teamă să nu strivească miracolul, limbajul fiind unul clasic, tema general acceptată, dar finalul, o poezie de rafinament și claritate pentru ca adevărul să ajungă la cititor așa cum îl așteaptă, simplu și înălțător. (Vezi *Biblice, Exodul, Ecclesiastul*, etc.)

La Paul Aretzu limbajul se mulează exact pe text, astfel că versul său dă naștere psalmului pur și simplu, bazat pe canoane, dar cu amprentă literară evidentă. Sunt doar două exemple în care fondul spiritual, textura spirituală, s-a materializat în poezie. (Vezi *Cartea Psalmilor*). Este o altfel de abordare, ea pleacă de la o altfel de vedere cu inima, adică: „prin lumina Lui vedem lumina” (Psalmul 36 din Biblie). La Aurel Pantea, probabil, că în background, se află viziunea prinsă de Dumitru Stăniloae, marele teolog român, în cărțile sale, acceptate ca viabile în mediul creștin ortodox. Vilgil Podoabă, într-un studiu destul de elaborat, îl plasează pe Aurel Pantea în generația poezilor optzeci, enumerând linii, direcții, sensuri.

Probabil că la Alba Iulia, în zona acestui fel de poezie, Aurel Pantea tinde să ființeze o școală a celor inițiați în poezia negrului pe negru pentru a intra în zona literaturii luminate. Poezia va trebui să exprime ceea ce urechea nu aude, ceea ce ochiul nu vede, dar ființa captează, receptează singularitatea, foamea de UNU...

Și totuși, în ciuda poeziei scrise, Aurel Pantea este un poet sensibil, deschis în mod fatal spre porțile luminii, dar și abrutizat de realitatea imediată, pe care o convertește în poeme speciale, universul se dinamizează brusc sub revelația aceasta particulară.

Poemele din volum sunt structurate pe două cicluri, timpul lui 1993, vremea lui 2005, dar sunt unitare, se leagă prin stilul poetic. Poemele nu au titluri, par a se chema prin zicere, textul curge din text și neagă textul și lumile, dar la sfârșit, poetul dă cheia poemelor, în cuprins sunt titluri discrete, orizontul evenimentelor se deschide cititorului prin definiții scurte, electrice. La fel ca în textele cărții *Apocalipsa* din Biblie, la sfârșitul acestora, se dezvăluie simbolurile, astfel poezia este în plină mișcare.

Despre poezia lui Aurel Pantea s-a scris, în timp, prin revistele literare, s-a scris cu seriozitate, s-au dat definiții și s-au explicat sensurile din punct de vedere literar. Dar poetul trebuie privit din perspectiva viziunii sale și asta înseamnă inițiere, ori zidul pe care textele sacre îl pun în fața cititorului neavizat este nimicitor. Poetul nu neagă de dragul de a nega, ci pentru a ieși prin spiritual în lumea

posibilă a existenței lui negru, ori asta trebuie văzut ca existență, nu ca negație. De aceea *Biblia* face legătura cu arta, cu restul culturii necesare într-o lume care cade, este în ruină. Pantea nu se joacă de-a poezia, el dă sensuri noi textului poetic.

Volumul are o prefață de Al. Cistelecian, intitulată *Ultimul taliban (Negru pe negru)* în care se afirmă: „...Dar reunite, cele două volume de *Negru pe negru* fac cel mai „negru” lirism de la Bacovia încoace...” . Personal consideră că nu e în joc un negru lirism, ci o foame după porțile luminii, textul e doar mecanismul prin care temele, ideile, spaimetele, erorile, temerile, taina sunt puse la dispoziția cititorului inițiat.

Cităm dintr-un eseu dedicat poeziei lui Aurel Pantea și perspectivei asupra poeziei române contemporane:

„ *Aurel Pantea se dovedește cât se poate de straniu. De paradoxal. Astfel, conform unei interpretări tehnice a poeziei sale, el n-ar fi, neavând exuberanța livrescă și procedurală a tehnicianului, decât un postmodern circumstanțial, de al doilea plan. Și nici n-ar avea cum să fie mai mult de-atât, de vreme ce, așa cum au observat și alții, ce-i drept, foarte puțini, el este funciarmente un vizionar. Un vizionar pur sânge, care este atât de absorbit de propria viziune și atât de dominat de ea încât nu-i mai prea rămâne vreme de tehnice și artefacte sofisticate.* ” - **Virgil Podoaba. Eselu despre poezia lui Aurel Pantea. Centru și Provincie**

În ultimul poem din volum, scriitorul se deschide spre șansa de a trăi un experiment unic, dăruirea proprie spre viața sa specială, de nerefuzat:

„Curva se dă curvarilor, a zis, și din el curgea/o dimineață pustie. Aceasta vorbea/cu multe voci. Nu mai citit, și citesc în neștire,/nu mai umbla, și umblu bezmetic, nu mai vorbi,/ și nu mai tac din gură, nu mai privi, și mă umplu de priveliști”...

Iată că negarea face posibilă nașterea într-o altă dimensiune (*uterul ca o dumbravă parfumată*).

Limbajul nu trebuie să deruteze, el edifică lumina pe care se sprijină negrul...

Aurel Pantea își asumă această viziune, dar până la urmă fiecare poet are libertatea de a-și asuma o viziune, poezia e un câmp în care culorile se schimbă, iar taina e că în curcubeu sunt șapte, ori șapte este deplinul (*Apocalipsa*), forma care parafează legământul, pactul, iar dragostea acoperă totul, pentru că singularitatea e locul unde dansează universul, iar mama noapte naște un poem...

Octombrie, târziu

**REVISTĂ FĂRĂ CUPRINS, DAR CARE VĂ
CUPRINDE...**

**Concepută, scrisă, editată și lansată de
Constantin Stancu**

Hațeg, decembrie 2012...

